

halk ve demokrasi şüirleri 3

a.kadir

15 C

dünya halk ve demokrasi şüirleri 3

**DÜNYA
HALK VE DEMOKRASİ
ŞİİRLERİ**

3

**Hilâl Matbaacılık Kollektif Şirketi'nde dizilip basılmış,
Numune Mücellithanesi'nde ciltlenmiştir.**

1981

A. KADIR

DÜNYA
HALK VE DEMOKRASİ
ŞİİRLERİ

ANTOLOJİ

3

BİRİNCİ BASKI
Ocak 1980

Kapak: SAİD MADEN

Çevirenler

A. KADİR
FAHRİ ERDİNÇ
AFŞAR TİMUÇİN
ASIM TANIŞ
G. SANTORO
ERAY CANBERK
HASAN KARAHÜSEYİNOV
MEHMET GÜNSÜR
ALİ MERİÇBOYU
W. SÖLLNER
VE
GÜLEN FINDIÇ

BULGAR ŞİİRİ

Hristo Botev - Dimitır Polyanov - Peyo Yavorov - Arseni Yovkov - Hristo Yassenov - Vasil Karagozov - Geo Milev - Sergey Rumyançev - Georgi Şeytanev - Hristo Smirnenski - Nikolay Hrelkov - L. Marinov Lamar - Blenika (Penke Deneva-Zeneva) - Hristo Radevski - Nikolay Furnaciyev - Todor Karmançiyev - Angel Todorov - Mladen İsaev - Nikolay Vaptsarov - Hristo Kozlev - Hristo İvanov Karpaçev - İvan Burin - Nikolay Staykov - Kiril Nikolov Macarov - İvan Stayanov Topolov - Anton Nikolay Popov - Vesselin Andreev - Vesselin Hançev - Aleksandır Gerov - Zvetan Spasov - İvan Nedkov Nivyanin - Valeri Petrov - Dobri Jotev - Atanas İvan Mançev - Marko Angelov - Dimitır Metodiev - Vladimir Golev - Georgi Svejin - Blaga Dimitrova - Bojidar Bojilov - David Ovadiya - Radoy Ralin - Tonko Staevski - Georgi Cagarov - Liana Daskalova - Stanka Pençeva - Penyu Penev - Peter Karaangov - Nikolay Hristozov - Pırvan Stefanov - Slav H. Karaslavov - Andrey Germanov - Evtim Evtimov - Pavel Matev - Lübomir Levçev - Vladimir Başev - Damyan Damyanov - Liçezar Elenkov - Matey Şopkin.

Hristo Botev

Yeni bir toplumsal sınıfın öncüsü, büyük bir devrimci şair. 1848 yılında Kalofer'de doğdu. Bir ilkokul öğretmenin oğludur. Öğrenimini, burslu Rus öğrencileri gibi Odesa'da yaptı. Klasik edebiyatla, Rusya'nın sosyal düşüncesiyle, büyük devrimcilerle, Belinski, Herzen, Dobrobulov ve Çerņiçevski'nin eserleriyle beslendi. 1876 yılında siyasal nedenlerle Odesa'dan ayrılıp anavatana döndü, orada hasta babasının yerine öğretmenlik yaptı. Bir yandan da kendini devrimci propagandaya verdi. Paris komününden esinlenerek, 1871'de Galatz'da Bulgar komününün temelini attı ve Bulgar devrimci hareketlerinin başı oldu. Gazeteler çıkardı, politika yazarlığı yeteneklerine hız verdi, sonunda, çocukluğundan beri içinde yaşayan şiir esinine boyun eğdi, 1875'te **ŞARKILAR VE ŞİİRLER** kitabını çıkardı. Bir yıl sonra Nisan isyanı başlayınca, 200 kişiden oluşan bir milis birliği kurdu. 20 Mayıs 1876'da bir çarpışma sonunda ve «Yakarış» şiirinde hayal ettiği gibi, adalet ve özgürlük uğruna öldü. Özgürlük için başını veren Botev, Bulgar tarihinde, Macarların Petöfi'si gibi büyük bir rol oynadı. Şiir sanatını, yaşadığı çağı geleceğe bağlayan bir haber verme sanatı olarak kullandı. Şiirleri halkın ağızında her zaman yaşadı, o kadar ki, yıllar sonra bile şiirleri, nazilere karşı savaşan halkın yüreklerini tutuşturan birer kıvılcım oldu.

YAKARIŞ

Ey tanrım, ey adalet tanrısı!
Sen değil, göklerde oturan!
İçimizdeki sen, ey tanrım,
içimdeki, yüreğimdeki, ruhumdaki!

Önünde papazların
ve rahiplerin eğildikleri,
ortodoks sürülerinin mum yaktıkları,
sen değil.

Çamurdan yaratıp kadını erkeği,
sonra da yarattıklarının toprak üstünde
köle gibi yaşamalarına razı olan,
sen değil.

Acı çekmeyi öğreten kölelere,
boş umutlarla besleyen
onları ta mezara dek,
sen değil.

Ey yalancıların tanrısı, sen değil,
alçakların, zorbaların tanrısı,
insanlığın düşmanı, salakların putu,
sen değil.

Sen, ey aklın tanrısı, sen!
Tüm köleleri koruyan!
Çok yakın kurtuluş günü o kölelerin,
tekmil halk yakında kutlayacak o günü!

Uyandır tek tek her insanda, ey tanrım,
gerçek özgürlük sevgisini,
taksın canını dişine, dövüştün,
halkı ezenlere karşı.

Güç ver benim de koluma, silâhıma,
başkaldırdığı gün köleler!
Güç ver ki, ben de kendi mezarımı
dövüşenler arasında bulayım!

Koma yaban ellerde sönsün
yalım yalım yanan bu yürek.
Sesim boşa gitmesin,
sesim kalmasın çöllerdeki gibi
yankısız.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

KARDEŞİME

Çok zor, kardeşim, çok zor yaşamak,
şu avanaklar arasında,
şu ne idüğü belirsiz.
İçerim yalım yalım yanmada,
onulmaz yaralarla tükenmede bu yürek.

Severim yurdumu taparcasına,
bağlıyım geçmişine yurdumun,
yer bitiririm kendimi gene de, kardeş,
ığrene ığrene şu avanaklardan.

Karanlık düşler, çapraşık düşünceler
gerdi körpe ruhumu çarmıha.
Ah! Kim gelip uzatacak elini
acılarla dağlanan bu yüreğe?

Hayır! Hiç kimse uzatmaz elini!
Hiç bir vakit bilmedi bu yürek
sevinç nedir, özgürlük ne,
güm güm vurur ama gene de
hıçkırıkları karşısında halkın,
küt küt atar gene de bu yürek.

Çok kez ağlarım gizli gizli
karanlık mezarı başında halkın.
Neye bel bağlayayım, söyle neye,
bu cansız, bu kalles dünyada?

Duymaz hiç bir ses, hiç bir karşılık
bu içten, bu yüce çağrı.
Senin de, kardeş, senin de,
halkın gözyaşlarına, tanrı sesine,
yüreğinin kulakları tıkalı.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

KÖŞE MEYHANESİNDE

Yüreğim yanık! Şarap doldurun!
Sarhoş olayım, unutayım:
Onurlu yaşamak mı, sürünmek mi?
Siz ne anlarsınız, enayiler?

Unutmalıyım doğduğum yeri,
baba ocağını unutmalıyım,
ve borçlu olduğumu onlara
savaşkan yiğit bir can.

Babam ölür, anam kan ağlar.
Unutmalıyım yoksul halkımı,
şu kibar hırsızları unutmalıyım,
halkımın ağzından lokmayı alan.

Soyuyorlar aç halkımı:
Korkak çorbacı soyar onu,
cimri tüccar soyar onu,
rahip, kutsarken, soyar onu.

Soyun onu, pis herifler!
Size engel olan mı var?
Şu sıra kalkacağı yok onun:
Biz değil miyiz burda içen?

İsyân şarkıları çığırırız,
diş bileriz zorbalara,
meyhaneler dar gelir,
bağırırız: «Balkanlara!»

Bir de ayılınca görün bizi,
unutmuşuz antlarımızı,
ilkin susar, sonra güleriz,
biz, halkın aziz kurbanları.

Kusar zorba öfkesini,
kaplar toprağı yüzkarası,
kırbaçlar, kurşunlar, asar,
haraca keser hepimizi.

Bana şarap koyun! İçeceğim!
Yüreğimin ağrısını dindireceğim!
Kara duygularımı öldürecekim!
Yumuşatacağım bu katı elleri!

İçeceğim be, düşmana inat!
Yurtseverler, size inat!
Benim dünya umurumda değil,
siz enayisiniz, enayi!

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

PAY (*)

Duyarız seninle ben aynı şeyi, kardeş,
düşünürüz seninle ben aynı şeyi,
hiç bir vakit hiç bir şeyden
yakınmadık bu dünyada.

İyi mi yaptık, kötü mü?
Yargılanır bizden sonra.
Sen hele ver bana elini,
yürüyelim, sımsıkı, erkekçe.

Acılar ve yoksulluk, gurbet elde,
izlediler bizi gık demeden,
seninle ben onları paylaştık,
dur durak yok bize bundan böyle.

Bölüşeceğiz kınamalarını kalabalığın,
katlanacağız bizi hor görmelerine,
yakınıp sızlanmayacağız hiç bir vakit,
istediği kadar ağır olsun işkence.

İleri, şimdi, son pay için.
İleri, yürekle, bilinçle:
Tutmalıyız, kardeş, sözümüzü,
haydi, kardeş, el ele, ölüme!

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

(*) Botev bu şiiri, Bulgar devrimcisi büyük yazar Lusen Karavelov'a sunmuştur.

Dimitir Polyanov

Bulgar proleter şiirinin kurucusu. 1876 yılında Karnobat (Polyanovgrad) ta doğdu.

Orta öğrenimini Sliven'de bitirdi. O sıralarda doğmakta olan sosyalist hareketin etkisi altında kaldı ve kısa zamanda ilerici proletarya ozanı olarak oluştu. 1892'de Stambolov'a karşı savaştan ilk sosyalist gruba girdi. 1894'te Fransa'ya gitti ve orada tıp okudu. Aynı zamanda yazıyor ve daha çok sosyalist yayınlarda görünüyordu. 1895'te «Gün» dergisinde «Yıkılan Putlar» adlı şiiri basıldı. 1920 yılı başında, partinin organı olan «Kızıl Kahkaha» gazetesinin başyazarı oldu. Daha sonra «Haberler», «Yankı», «Emek Bayrağı», «Kıvılcım», «Edebiyat Dergisi», «Yeni Günler», «Örs» gazetelerinde yazdı. 1953'te Sofya'da öldü. Başlıca şiir kitapları: SEÇİLMİŞ ESERLERİ (1960), SEÇİLMİŞ ŞİİRLER (1966).

ÖZGÜR DÜŞÜNCE

Gençlik yıllarımızın ateşinde,
gem almaz yaşamın eşğinde,
odur gözlerimizi açan
önümüzdeki uzun yola çıkarken,
o bir peri, tanrıça, bilgelik, yüce,
adı özgür düşünce.

Bir tedirgin yürek, bir ateş tohum,
bir bakarsın keder, bir bakarsın sevinç, bir bakarsın çılgılık,
bir bakarsın ateş parçası güneş,
ne engel tanır, ne baskı, ne sınır, ne zulüm,
Promete'dir onu ilk veren bize,
adı özgür düşünce.

Önümüzdeki tekmil gizleri
odur açan, birer birer çözen o,
yaşadığımız günleri ve geleceğimizi
ışınlarla aydınlatan, çizen o,
yoktur çözemediği sorun, anlam, bilmece,
adı özgür düşünce.

Boş yere didinirler dururlar cüceler,
durdurmaya çalışırlar düşünsel uçuşu,
durdurmak isterler ışını, yok etmek isterler,
ama düşman belki bin kez gördü ki, sonuç şu:
İstediğince yırtınsın dursun, vuramaz onu zincire,
adı özgür düşünce.

Koşun, bayrakları dalgalandırarak,
özgür düşüncenin şarkı söylediği yere,
bir bu şarkıyı duyan kişi
insan gibi yaşadım diyebilir ancak,
mutludur kişi onu gördüğü sürece,
adı özgür düşünce.

(Çev. : A. Kadir - Fahri Erdinç)

BAŞ EĞME

Zenginlerin önünde baş eğme sakın,
onlar saltanat sürmek için altın saraylarda
boyuna servet yığarlar sırtından başkalarının.
Baş eğme! Nefret alevlensin içinde!

En güçlüler önünde baş eğme sakın,
kral olsa bile adları, sultan olsa bile,
onlardır yaşanması dünyayı bize zından eden.
Baş eğme! Nefret alevlensin içinde!

Softalar önünde baş eğme sakın,
dünyayı tanrı yarattı derler şu kadar günde,
parmağı ağzında kalsın diye aptalların.
Baş eğme! Nefret alevlensin içinde!

Allâmeler önünde baş eğme sakın,
karaya ak der onlar övüne övüne,
kölelik çilesi onlarca en güzel kanun.
Baş eğme! Nefret alevlensin içinde!

Ozanlar önünde baş eğme sakın,
aşkı anlatıyorlarsa, çiçeği, ormanı sadece,
ve hâlâ tapıyorlarsa eski putlara bugün.
Baş eğme! Nefret alevlensin içinde!

Nefret sevginin öz kardeşidir,
ne yazık, bugünkü yaşam böyle işte!
İnsan nefret etmeyi de bilmelidir,
seviyorsan, hazırlan nefret etmeye de!

Tanrısal nefretler var bilesin ama,
arı duru sevgiden esinlenen nefretler,
elmadır elbette kara elmaslar da,
bir kılıç da kutsal silâh yerine geçer!

Boynu bükük ve sönük sevgilerin
yenilmez kalkanıdır nefret,
sıcak hayaller için, düşler için
ve sevmek için nefret etmekte devam et.

Nefret et! Nefret et! Artık bugün
gücüdür güçsüzlerin kutsal nefret!
Yenilecek yarın kendisi de nefretin!
Nefret et, sevgi adına, nefret et!

(Çev. : A. Kadir - Fahri Erdinç)

AK ÇİĞDEM

Bahçede, amurlu iek tarihinde
iki üç ak iğdem börtleyip ağardı
kimsecikler olmadan farkında,
kardan ak aklığı vardı.

Öyle soğuk, öyle minnacık, öyle ıtı-pıtı,
renksiz, biçimsiz, kokusuzdu iek,
giderek de ieğ'e benzemiyordu
kar altından börtleyip çıkan bu iek.

Nedense kalbim pır pır eder, anlatamam sevincimi,
bu iek gibi bir iek görmeyeyim bir kez,
Mayıs ayının o rengârenk demetleri var ya hani,
bu bahar habercisinin yanında beş para etmez!

Hayır, dünyanın bütün bahçelerinde açan
o parlak renkli, o kokulu güller
hiç de daha üstün, daha güzel değiller
ilkbaharda ilk göz açan bu çiçekten.

Ve sizi, ey alev kanatlı yoldaşlar,
ve sizi, ey gençler, ne kadar övsem az,
bu oluşan, bu uçsuz bucaksız dünyanın
tüm ozanlarıyla sizi değişmem.

Nice ustalar gelecek, bilirim, nice sanatçılar,
nice esinli ozanlar gelecek, nice yaratıcılar,
ama sizin, zor ulaşılır bir onurunuz var,
yeni dünyanın ilk şarkıcıları, çiğdemler gibi.

(Çev. : A. Kadir - Fahri Erdinç)

ÜLKÜ

Bana diyordu ki o: Ben yüce başlangıcım,
yaşamınızın başlangıcı, ilk gününden ta bugüne,
devindiren kaldıracım ben tüm insanlığı
özgürlüğe, mutluluğa doğru, bilgiye, ileriye.

Büyülü sözler, tanrısal dil benim silâhımdır,
kimi vakit saz, kimi vakit borazan,
kimi vakit öpücük, kimi vakit zehir, ama her zaman hazır
kavgaya götürmeye köleleri göz kırpmadan.

Ben gezginim oldumolası, korkusuz, hep var olan,
sınır mınır tanımam, dağ taş demem,
güçsüzler karşılar beni, kucaklar köleler,
nerde acı çeken insanlar var ordayım ben.

Ben muştularım baharı ilk kırlangıç gibi,
ben kendim baharım, Mayısın kendisiyim ben,
bir görünmeyeyim, başlar yüreklerde şarkılarla övgü,
bir coşku fışkırır, arı duru bir coşku, gözlerden.

Fısıldarım, siz bir ordusunuz, derim güçsüzlere,
güçlülere ansıtırım Bâbil kralı Baltazar'ı,
ansıtırım yazgısal sonunu altın taçların,
ve her yerde dönüştürürüm kıvılcımı aleve.

Vuruldu ben. Gövde didik didik edildi,
Sokrat'la ağılandım, İsa'yla gerildim çarmıha,
Hüs'le yakıldım, zincire vuruldum, asıldım.
Hepsi nafile! Her zaman yendim ölümü!

Alârm benim, atılım, devinim, bora, afat bën,
yıkırım ve yaparım, yok ederim ve emziririm,
bensiz yaşayamaz özgürlük bir dakika bile,
bu dünya kölece yaşar bensiz, ölür gider kölece.

Bilinç, istem, düşün benim sayemde üstün,
çamurdan yaratılan utkun benim sayemde,
yaşama yüce anlamını veren benim,
insanları güzel günlere taşıyan ben.

İnsan emeği sevgilimdir benim. Yatağımız bugün de
hâlâ acılarla, çilelerle dürülü,
ama oğullarımız var bizim, kızlarımız var,
deviremez hiç kimse, adları dâvâ, eylem.

(Çev. : A. Kadir - Fahri Erdinç)

Peyo Yavorov

1878 yılında Çırpan'ın bir köyünde dünyaya geldi. Öğrenimini köyünde ve Filibe'de gördü. Telgrafçılık, kitaplık memurluğu, sanat yazmanlığı yaptı. Karısının 1913 yılında intiharından sonra üzüntüye kapılarak intihara kalktıysa da başaramadı ve gözleri kör oldu. 1914 yılında intihar ederek yaşamına son verdi. İlk şiir kitabı **ŞİİRLER**'i 1901'de yayımlandı. Bu kitabın ana konusu emekçilerin acılarıydı. Makedonya devrimine katıldı ve 1903'te bu devrimin bozguna uğramasındaki çelişkileri yazdı. Bulgar yazarı Todor Vlaykov şöyle betimliyordu Yavorov'u: «Zayıf, hafifçe kambur, yağız bir yüz, gür saçların altında geniş bir alın, her zaman inik iri gözler, zaman zaman şimşek gibi bir bakış. Dudaklarında utangaç bir gülüş vardır. Öylesine yavaş konuşur ki, mırıldanıyor sanırsınız. Ama bakışlarına dikkat ederseniz, karşınızda güçlü ve direngen bir insan bulunduğunu anlarsınız.» Yavorov'un şiirlerinde içtenlik ve sağlamlık vardır. Bulgar halkının yoksulluğunu ve ezilmişliğini dile getiren şair, Hristo Botev'in izinden gitmiş, devrimci hareketlere yandaş olmuştur. Devrimci olduğu kadar bireyci duyguların karmaşıklığı içinde bir birey olarak da gözükmuştür. Birinci Dünya Savaşı'na kadar Bulgar şairleri arasında en çağdaş, en ileri bir şair olarak yer tutmuştur. Şiirlerinden seçmeleri **BULUTLARIN GÖLGELERİNİ İZLEYEREK** adını taşıyan bir kitapta toplanmıştır.

SÜRGÜNLER

Döşer sayısız ateşleri dört bir yana
batan güneşle aydınlanan deniz;
zincirden boşanmış öfkeleri içinde
tükenir gürültücü dalgalar ve dinlenirler...
Kayar sularda hafif gemimiz,
yol alır yumuşak rüzgârlarla,
ve kayıp giderken gemi, siz silinirsiniz
ey, sisli anavatan kıyıları.

Bilmem bir gün dalgalarda çalacak mı
o dönüş saati, o tek umudumuz?
Sonsuz yollarında dalgaların — toprak ve su
kalacaklar herdaim bizim düşümüz.
Ama siz — Vardar, Tuna, Marica,
ve siz — Istranca, Pirin, ve sen, Balkan:
Aydınlatacak anılarımızı son saate dek
hiç durmaksızın, sizin ışığınız.

Sarsmak istedik zulmü temelinden,
bir aşâklık hain sattı bizi;
oğula düşen göreve boyun eğiyorduk —
ve işte şimdi her şey yitti gitti...
Ey vatan, sevgili alinyazısı, gene de
biz savaşı sürdürebiliyorduk
coşku içinde, dur durak bilmeden
kutsal tapınağın önünde senin. —

Ne yazık, almış başını gider vapurumuz,
uçar bizimle birlikte uzaklara...
Gece, sönen geniş dünyanın üzerine
serer, enginliği içinde gölgesini.
Ve biz görürüz ufukta şimdiden
dağların düşünceli karaltılarını,
mavi gökyüzü altındaki dağların,
o güzelim Athos'u taçlandıran.

Gözlerimiz yaşlı, döner bakarız
arkamıza son kez,
o sınırlara, canımız kadar sevdiğimiz:

Herdaim görmekte onları bulanık bakışlarımız —
Ve zincirlere bağlı kollarımızı uzatırız
gözden irak cennetimize doğru...
İçer zehirli acılarımızı yudum yudum yüreklerimiz. —
Elveda vatan, elveda kaygılarımızın kaynağı!

(Çev. : A. Kadir - Eray Canberk)

Arseni Yovkov

1882 yılında bugün Yugoslavya'da bulunan Selçi'de doğdu. Devrimci eylemi, orta öğretimi sıralarında başladı. Babası da etkin bir eylemciydi. Yovkov, «İlinden» adlı gazetenin yazarı iken, Bulgar faşistleri gerek gazetenin, gerek Makedonya devrimci örgütünü denetimini ele geçirmek isteyince şiddetle karşı koydu. 17 Nisan 1924'te bir grup faşistin saldırısına kurban gitti.

ÇETE DAĞILIYOR

Koşar güz ormanda kederli kederli,
solgun yapraklar pırıldar ağır ağır,
ne yazık, ey işkence kardeşlerim,
ilkyaz burda buldu bizi!

Mutlu mevsim! Dayanmak çok kolay
zorluklara, yürekteki ateşle.
Güçlüydük, haklı bir ülküydü
bu çetin yolda bizi ısıtan.

Mutlu mevsim! Capcanlı bir sevinçle
kutlarınız uyanışını ilkyazın,
getirdi yoksulluk bizi dörtbir yandan,
topladı hepimizi burda, çete olduk.

Yitirince yeşilliğini orman
burdaydık, bu canım topraklardaydık biz,
ve hâlâ burdayız, kader bırakmadı peşimizi,
yoksul yurdumuz için her acıya katlanırsınız.

Geldi çattı bir uğursuz gün,
sarardı yapraklar ve düşler.
Bu işkence ormanında aranır dururuz,
bizim öbür kardeşler neredeler?

Onlar aşığdalar, koyakta dinlenirler,
bizse dağılırız, nereye gideceğimizi bilmeden,
alinyasıdır düşmanı esirlerin,
ağıt ilk kez akar gözlerimizden.

Koşar güz ormanında kederli kederli,
ölüm sesi var solgun yapraklarda,
ne yazık, ey işkence kardeşlerim,
ilkyaz burda buldu bizi!

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Hristo Yassenov

1889 yılında, bir Balkan köyü olan Etropole'de doğdu. Babası tüccardı. Sofya'da Güzel Sanatlar Okuluna devam etti. 1911'de edebiyatçılar çevresine girdi ve dergilerde yazmaya başladı. Birinci Dünya Savaşı'na katıldı ve savaştan delik pos. tallarla, sakat bir elle, ayrıca da, milliyetçilik inançlarını yitirmiş olarak perperişan döndü. Bütün benliğiyle ve bütün gücüyle faşizme karşı başkaldırdı ve savaştı. 1923 Eylül ayaklanmasının bastırılmasından sonra «Faşist Terör Kurbanlarına Yardım Derneği»nin başkanlığına seçildi. 1924'te bir antifaşist dergi olan «Alev» dergisine girdi. Ancak, polisçe devamlı gözlenmekteydi. Bir kasabaya sürgün edildi. İlerici Bulgar aydınlarının protestoları sonucu serbest bırakıldı. Ama 1925 Nisanında yeniden tutuklandı ve mahkemesiz idam edildi. Tek şiir kitabı 1927'de yayımladığı ŞÖVALYENİN ŞATOSU'dur.

ŞÖVALYENİN ŞATOSU

Kimsenin erişemeyeceği demirden bir şato
diktim yukarlardaki parlak mavi göğe
ve orada yüreğimin fırtınalarını uyuttum,
yatırdım geleceğe dönük kederimi dinlenmeye.

Bütün istekleri bastıra bastıra kitledim,
kederlerimi, düşlerimi bronz kolları arasına,
dünyanın çok üstünde bir yerde kurdum evimi
ve yabancı oldum hem insanlara, hem tanrıya.

Ama gene de benim o kilitli fırtınam kaynaştı durdu,
kederim haykırdı orda eskisinden daha güçlü:
Burası şato değil, burası bir mozole,
ne su var, ne ses, ne düş, ne hava.

Ne çok isterdim inmek koyaklardan aşağılara,
köylerin, kentlerin uyuduğu o yerlere,
yıkarak evlerin duvarlarını aralıklara,
görmek ağdığını alevlerin yukarlara.

Yaşamak o canlı karmaşalığı yeniden,
geleceğe dönük kalabalıkların karmaşalığını,
onlarla birlikte sevmek ve lânetlemek tanrıyı
zaferlerde, yenilgilerde, düellolarda.

Gecikmiş sonbaharımın son saati!
Ey, isyanımın yankılandığı saat!
Çünkü şatoyu ateşe ben kendim verdim —
şimdi duvarlar benim üzerime yıkılmada.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

ÇATIŞMA

Yürüyorum ışıldayan yolda, özgür ve tek başıma,
güneş gibi yaşıyorum gökte.
Orda her şey mavi.
Çoğu vakit sırtımdan çıkarıyorum
yıldızlarla kaplı kaputumu
ve iniyorum içmeye zehri
toprağın kara bağrında.
Ve böğrümde korkunç yaralar,
göğüs gere gere kavgalara, fırtınalara,
uçuyorum çöllerin üstünde,
uzay mutluluğuyla esrik.
Benim sınırsız kızgınlığım
hem yapandır hem yıkan,
ta sonsuza dek,
çünkü benim yüreğimin dibinde
kaynar ikisi birden,
güneş ve isyan.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Vasil Karagozov

1889 yılında doğdu. Küçük yaşta öksüz kaldı. Özel dersler vererek öğrenimini bi-

tirdi. Siyasal ve toplumsal eylemlere katıldı. Ülkesinin öğretmenlerince kurulmuş olan «Yoksullar Birliği»ne girdi. 1919'da üniversite öğrenimini bitirmek amacıyla Grenoble'a gitti. Yurduna dönünce kendini yalnız edebiyata verdi. Sofya'daki Nedelia kilisesine yapılan sabotajdan sonra tutuklanıp yargılandı ve beraat etti. Ama mahkemedén çıkarken birkaç arkadaşıyla birlikte kaçırıldı. 9 Mayıs 1925'te kaybolduğu bildirildi. En önemli şiir kitapları: PROLETER TÜRKÜLER ve DÖKÜLMÜŞ YAPRAKLAR.

YOKSULLARIN KATLIAMI

Çulsuzları yolladılar, fakir fukarayı,
kanlı bir savaşa, ölüme!
Şimdi ozanlar övgüler düzerler,
o yiğit ölüleri çıkarırlar göklere.

En değerli şeyini yolladı bu halk
Derkos'a, Krilovak'a, Draç'a, süngüye.
Kaymak tabaka şimdi rahat, iyi,
ağzı bir karış açık, ağıtları dinlemede.

Alay etti alinyazısı halkla!
Ekmek isterim, dedi halk, ekmek!
Nişan vadedildi parlamentoda onlara.
Alet oldu bu sevgili halk bol soygunlara!
Hem de nasıl, dev gibi bir halk!

Yangın dumanlarında köyler batık.
Kokar birbiri üstünde ölüler.
Halk ne ki, uysal bir oyuncak!
Senin suratına ama, senin suratına,
bizim yanan bağırlarımızdan kopan
bu kanlı balgam,
ey kaymak tabaka,
alçak oğlu alçak!

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

YERALTINDAN

Ey uğursuz ölüm, zalim ölüm,
her şeye gücü yeten!
Kanlı alevler saçar, yakıp yıkarsın!
Yalnız bir senin sonun yok.
Kılıç kesemez, ateş yakamaz seni!

Ama bir güç var, ey ölüm,
korkunç öcünde senin, yaratıcı!
İsyanlar patlar cehennem soluğunda,
kanatlı düşünceler doğar yüzyıllar boyu.
Öldüremezsin, ey ölüm, senden doğanı!

İlk çiçekler açacak orada,
mezarlar üstünde, ta uzakta.
Doğacak yüreklerde güzel şeyler.
İşte, ey uğursuz ölüm,
bugün baharın ilk günü,
yeşerir kardelenler gülerekten!

Çok uzaklara yayılacak yakında
bizim barış, kardeşlik türküleri.
Haydi, karanlığınla örtebilirsen ört onları,
ey yomsuz ölüm!

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

BİZ YOKSULLAR

Çok çabuk çoğalıyoruz biz yoksullar.
Beşikten mezara kan ter içinde,
sevinçten yana hep sonda.
Çabucak büyüyor, yaşılanıyoruz,
bitiveriyor yaşamımız herkesten önce.

Çabucak büyüyüyoruz ve ak saçlar
başlıyor alnımızda daha genç yaşta:
Yaşlıyız artık ve çok az yaşadık
güzelliği, mutluluğu hiç tanımadan.

Her şey yaşamını söndürür bizde.
Sonbahardaki gibi ne ışığız, ne türkü.
Okşanmadan yaşıyoruz fırtınalar içinde,
can yoldaşlarımızı ısıtamadan.

Çabucak büyüyoruz. Farkındayız bunun.
Kederimiz içine işler neye baksak.
Bütün bu zorlu, sıkıntılı günler
kamçılar bizi, uyanık tutar.

Aldırmayın kışın geldiğine.
Yakında güneş ortalığı yakacak.
Dayanın, kardaşlar, dayanın ki
o gün hepimizi açık alınla
bulsun şafak.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Geo Milev

1895 yılında Starazagora'nın Radnevo köyünde doğdu. Sofya Üniversitesi Dil ve Edebiyat Fakültesine girdi. 1912'de bu öğrenimine devam etmek üzere Laysig'e gitti. 1914'te Londra'ya geçti ve orada ustası saydığı Belçikalı göçmen ozan Emil Verharen'le tanıştı. 1918'de Berlin'de bulundu. Karl Liebknecht ve Roza Lüksemburg'un da yazılarını yayımladıkları «Aksiyon» gazetesıyla işbirliği yaptı. Bulgaristan'da önce «Terazi» dergisini çıkardı (1919-1921), sonra da, 1925'te «Alev» adlı edebiyat dergisini kurdu. «Eylül» destanını ilk olarak bu dergide yayımladı. 15 Mayıs 1925'te, faşist yönetimin polisi tarafından tutuklandı ve bilinmeyen bir yerde gizlice öldürüldü. Başlıca şiir kitapları: SARI GÜL ANTOLOJİSİ (1919), AMANSIZ ÇEMBER (1920), İKONALAR UYUYOR (1922), SEÇİLMİŞ ŞİİRLER (1950).

«EYLÜL» DESTANINDAN

1.

Kölenin yüzyıllanmış hıncını doğuruyor
ölgün dolyatağından

gece,
öfkesini doğuruyor allı-mor,
yüce.

Bir zifiri karanlık ve körduman ağından.

Daha ağarmadan ortalık,
karartılı koyaklardan,
sıra sıra dağlardan,
ıssız bağrından balkanların,
aç ovalardan,
ve içinden çamurlu kasabaların,
köylerin,
kentlerin,
avluların;
viran evlerden ve kulübelerden,
fabrikalardan, garlardan,
depolardan, ambarlardan,
çiftliklerden,
değirmenlerden,
işliklerden,
santrallardan,
kombinalardan:
Yol boyları ve dönemeçlerce
yukarılardan,
toprak yarmalar, sarp geçitler,
tarla sınırları, çitler,
ve çıplak bayırlar üzerinden,
sağır gölgeler,
menevişli güz ormanları,
kepirlik ve kayalıklar içinden,
ve suların,
boz-bulanık arkların,
çayırların,
bahçelerin,
tarlaların,
bağların,
çoban uğrağı sayvanların,
akdikenliklerin,
yanık anızların,
çalılıkların,

ve bataklıkların içinden:
üstleri başları yırtık pırtık,
çamurlara bulanmış,
aç, biilâç,
suratları asık,
sarı sıcaktan yanmış,
acı soğuktan donmuş,
çalışmaktan bir deri bir kemik,
ne bed kalmış, ne beniz,
özürlü, sakat,
kara-kuru,
göğsü kıllı,
yalınayak,
tepeden tırnağa dilim dilim derileri,
basit, yalınç,
yabansı,
herbiri ağırlığınca hınç,
ve öfkeyle kudurmuş adamlar,
ne ellerinde gül,
ne yollarında gül bahçesi,
ne dillerinde türkü,
bandosuz-mızıkasız,
davul-zurnasız, lâternasız,
trombonsuz, borazansız,
sallasırt torbalarda kırkar yama,
kaba-saba köylüler,
yalınlılıç değil avuçlarındaki,
basbayâ sopa,
değnek, çomak, sırık,
kazma, çapa,
övendire, dirgen, yaba,
balta, tahra, tırpan,
ve günebakanlar arasından
— genci ve ihtiyarı —
sökün ettiler dört bir yandan
ok yayından fırlar gibi
ve yıkar gibi sular bendini,
tozkoparan bir sürü,
sayısız tosun, boğa
ve taşlaşmış gökkubbenin altında
gümbür gümbür gümbürdedi doğa

kükremiş çığlıklarla:

— Kalk!

Atıldı ileri yiğitçe,
çoşkun ve taşkın,
korkunç ve yüce:
HALK!

(Çev. : Fahri Erdinç)

12.

Ey Musa,
ey esin tanrıçası,
söyle şarkını,
Akhilleus'un o ölüm saçan öfkesini yücelt...

Akhilleus bir kaba kuvvetti.
Savaş ifritiydi,
ve koca generaliydi
Haşmetlû Kral Agamemnon Hazretlerinin.
Akhilleus bir kahramandı.
Sayısız savaş kordeleleri,
altın haçları ve nişanlarıyla hele
ünü yamandı.
Dirlik ve düzenlik dedin mi ülkede
Akhilleus bunun temeliydi, tabandı...

Ne var ki
bugün artık biz
— içimizde olsun, dışımızda olsun —
kahramanlara inananlardan değiliz.
Troya yerle bir edilmiş,
ateşe verilmişti.
Priamos ve Hekabe cansız yere serilmişti...
Akhilleus bayram ediyordu...
— Hekabe neydi Akhilleus için acaba? —
Yabani, kaba-sabanın biri.
Ve Akhilleus işitmiyordu hiç
kutsal ananın hıçkırıklarını,
o ana ki, yüreği paramparça,
kapanmış kanla sulanmış adsız mezarlara,

mezarlar ki bir anda
yerden biter gibi çoğalmış
nice nice.

— Hekabe nedir ki Akhilleus için nihayet? —

Akhilleus ki kahraman,

Akhilleus ki yüce.

Tanrısai bir felâket,

tanrıların doğurduğu.

Ama geberecektir o da

öfkelere ve ilençlere uğrayarak,

nitekim öyle de oldu,

onun da sonu beterden beter:

Ve katil ne ettiyse onu buldu.

Agamemnon öldürdü İfijeni'yi,

— ve öldürüldü.

Klitemnestra öldürdü Agamemnon'u,

— ve öldürüldü.

Orestes'le Elektra öldürdüler Klitemnestra'yı,

— ve öldürüldüler...

Kalan bir biriciktir,

— yüzyıllar içinde varlığı sürer —

Kassandra'dır adı,

olacağı olmadan önce söyler.

Söyledi nitekim, önceden muştuladı:

Öç alınmalıydı, alınacaktı.

Ve neyi nasıl dediye Kassandra

öylece tıpatıp çıktı.

Tanrılar ki doymamacasına acıktı

naza, oyuna ve eğlenceye.

Yüzyıllarla yarısan bu tanrısai hırs neye?

Her ölüm onlar için şenlik,

her inilti onlar için bir kahkaha.

Hâlâ mı ölüm, hâlâ mı kan,

ne zaman gelecek bunun sonu,

ne zaman?

Sen ey, evrensel egemen Zeus,

Akuramadza,

İndra,

Tot,

Ra,

Yehova,
Zebaot,
Jüpiter,

— Cevap ver!

Hiç mi duymuyorsun, hiç mi,
yangın dumanları arasından
yükselmede senin kulaklarına kadar
öldürülenlerin son çığlıkları,
odun tınazlarında yanarak can verenlerin
bir tek sorusu var:

— Kimdir

baştan çıkaran inancımızı bizim?

Cevap bekliyoruz.

Susuyor musun hâlâ?

Bilmiyorsun demek?

— Ama biz biliyoruz!

İşte bak:

Şöyle yerden bir yaylanışta
gökyüzünün ta göbeğine sıçrayarak
sana haykırıyoruz:

TANRI, YERİN DİBİNE GEÇ!

Ve oturarak yüreğine bombamızı
bir hücumda gökleri alıyoruz:

TANRI, YERİN DİBİNE GEÇ!

Çalyaka kaldırıp sonra seni tahtından
yolluyoruz aşağılara cansız halde
evrensel Hades ülkesinin dibine dek,
yoktur oranın yıldızı hiç,
orası demir belde.

TANRI, YERİN DİBİNE GEÇ!

Ve biz

omuz vererek

uçsuz bucaksız göksel köprülere,
kaldıraçlarla ve halatlarla indireceğiz
o mutlu cenneti

yeryüzüne,

yani bunca kederle bunalmış,

al kanlara bulanmış

yeryüzüne.

Bekleyip göreceklerimiz de

tıpatıp uygun düşecek

filozoflarla şairlerin peşin sözüne:

— Tanrısız! Efendisiz!

Eyül Mayısı dönüşecek.

Ve insan yaşamı

bir yükseliş olacak

bitimsiz, sonsuz,

yüceden yücelere dek!

Y e r y ü z ü c e n n e t e d ö n ü ş e c e k !

Dönüşecek

cennete

yeryüzü!

(Çev. : Fahri Erdinç)

Sergey Rumyançev

1895 yılında doğdu. Yoksul bir köylü ailesindendir. Orta öğreniminden sonra

askeri okula yazıldı. Birinci Dünya Savaşı'na teğmen olarak katıldı. Üç kez yaralandı. Savaş sonunda kendini öğretmenliğe verdi. Faşist darbesinin olduğu 1923 Haziranında tutuklandı ve kurşuna dizilmeye mahkûm edildi, kaçmayı başardı, yeniden tutuklanıp doğduğu yere sürgün edildi ama orda da devrimci çalışmalarını sürdürdü. 16 Nisan 1925'te Stara Zagora hapisanesine kapatıldı, bir daha da ordan çıkamadı. Şiirlerini toplayan yalnızca **KÖY DİKENLERİ** adlı bir yapıtı kaldı.

ÖZLEM

Ey doğduğum yer, kuşkulu, tedirgin,
bıaktım seni, ben, yoksul çocuğun,
yanarım şimdi için için,
yanarım bu kederli ayrılık yüzünden
burda bir başıma, acılarla.

Duyarım bereketli tarlalarının
özlemini, acısını:
Salladılardı tarlalar beni orda
özgür gençliğin yaldızlı beşiğinde
özgür türkülerle.

Ararım ovalarını senin:
Beslerdi kızıl toprak
orda sarı başağı
dingin sığınağı içinde
senin mutlu barışının.

Anımsarım seni, ey doğduğum yer,
hep böyle, sessiz ve uykuda,
sermiş güneş üstüne saçlarını,
öper seni renklerinin uyumuyla.

Ve sen, batmış gitmişsin
sessiz uçurumuna
yüzyıllık bir bırakılmışlığın,
ağar ordan ağır ağır bir mavi duman,
sen bakarsın duru gökte kendine.

Anımsarım seni hep böyle, sessiz soluksuz,
düşlerimin esrikliği içinde.
Benliğim sana sığınır ve susar
başıboş ruhumun
en katı günlerinde.

Acılar çekerim
kentin soğuk kucağında,
sıkıntılardan ezik,
senden uzak,
umarsız ve kederli,
geçmiş günleri anımsayarak.

Dönmek isterim, dönmek,
bağışlamak sana yaşamımı,
kucaklamak isterim anacığımı,
isterim dökmek içimi anacığıma.

Döneceğim, kardeşlerime döneceğim,
yapyalnız, kırık dökük.
Sen kucağında beni ısıt,
yoksul ana yoksul oğlunu
nasıl ısıtırsa kucağında,
ısıt öyle.

Georgi Şeytanev

1896 yılında Yambol'da doğdu. Orta öğrenimini yaptığı sıralarda bile polisçe izleniyordu. Mahkeme salonunu ateşe verdiği için tutuklandı ve aynı akşam kaçmayı başardı ve Paris'e gitti. 1914'te Bulgaristan'a döndü. Polisle olan bir çatışma sırasında tutuklandı. 1917'de gene kaçmayı başardı. 1923 yılında yurduna döndü. 1925'te başlayan faşizm öncesi tepki üzerine bir grup âsiyle saklandı. 2 Haziran 1925'te tutuklanıp korkunç işkencelerden sonra öldürüldü.

BEKLİYORUM O GÜNÜ

Hergeleler, it oğlu itler,
ağırlaştırdılar zincirlerimi
bu gece vakti.
Komadılar yapmadık işkence.
Ama ben yıkılmadım,
yarınlara olan inancım tuttu beni ayakta.
Yaladım yaralarımı,
dalgalandırdım onurlu bir bayrak gibi
çelik avuçlarımda yazılı
kara yazgımı.
Acı çekiyorum bugün hâlâ
o soluk günlerin ezilmişliği içinde.
Savaş boruları sustu,
savaş boruları sustu ama;
ben, zincire vurulmuş bir halkın âsi çocuğu,
bekliyorum onun zincirlerini kıracağı günü.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Hristo Smirnenski

1898 yılında Kukug'ta doğdu. Lise öğrenimini Makedonya'da yaptı. Balkan Savaşı'ndan sonra ailesi Sofya'ya yerleşti. Orda ilkin sanat okuluna gitti, daha sonra askerî okula girdi ve bu sırada ilk kitabı DEĞİŞİK NİTELİKTE İÇ-ÇEKİŞLER'i yayımladı. İlk şiirleri alaycıydı. Kısa zamanda burjuva egemenliğinin kanlı gerçeklerini, halkın kanı pahasına oynanan oyunları ve bu işten yararlananların çıkarlarını anladi. Bundan sonra şiirleri, kitleleri savaşa çağıran bir nitelik kazandı. 1918'de Vladya'daki olaylar onda solcu fikirlerin oluşmasında son aşama oldu. Burjuva yöneticilerinin isyan eden askerlerden öç almak için çok kan dökmeleri onu derinden sarstı. Militaristlerin canı yapısı yüreğini öfkeyle doldurdu ve giderek kendisini sosyalist hareket içinde buldu. 1920'den sonra, parti edebiyatının sözcülüğünü yapan dergilerde boy gösterdi. İkinci kitabı LÜKS FİAT hemen tükendi ve birkaç ay

sonra ikinci baskısı çıktı. Smirnenski, 1920 - 1923 arasında tüm Bulgar şiirindeki eğilimi değiştirdi. Okuyucular ve önyargısız eleştirmenler, Bulgar şiirinde o zamana dek görülmemiş bir şeyin oluştuğunu, yepyeni bir yeteneğin yeni bir yol açtığını ve yeni yasalarla ortaya çıktığını fark ettiler. O. Bulgar proleter edebiyatına taptaze bir canlılık, devrimci bir duygu getirdi. Kounlara soyut olarak yaklaşmıyordu. Devrimci öğretiyi eylem açısından ve bunun gerçeğe uygulanması açısından anlıyordu. Her şiiri, halkın devrimci duygularını uyarıyordu. Onun için sosyalizm, bilinmeyen, esrarlı bir geleceğin sorunu değildi, çeşitli ülkelerde geçerli olan gerçek bir sorundu. 1923'te veremden öldü.

GLADYATÖR

Göründü arenada o, sessiz, durgun ve güvenli,
bir elinde kılıç, bir elinde kalkanla,
güzel başı yukarlarda, dimdik;
kalabalığın kükreyişi göklere ağıdı.

Girişte bir kız, sırtında ak bir gömlek,
bir sarışın köle, ufak tefek,
oynaşp duran çırağların şavkı
altın saçının kıvrımlarına vurmuştu.

Çaldı üç kez kılıcını kalkanına,
ses üç kez havada yankılandı.
Bastı çığlığı dört bir yandan kalabalık,
tembel, zengin, doygun kalabalık.

Bu ne! Çevresinde bir sürü köle!
Bunu nasıl göze almışlardı!
Kalabalık bir düş kırıklığıyla içini çekti.
Gladyatör, ağırbaşlı ve kararlı,
kalkanını ve kılıcını fırlattı attı.

Kavuşturdu kollarını tunç renkli göğsünde,
güçlü, duru bir sesle haykırdı:
«Ey sarhoşlar, eğlenceye susamışlar, hayvanlar,
istediğiniz ne, gene kan ve ölüm mü?

Çeliktendir bedenimde benim bütün kaslarım,
çoğunuz bilir bu amansız gücü.
Ateşte dövülmedi kılıcım, dövüldü kanda,
çoğunuz bilir, onu nasıl, nereye dek saplarım.

Hiç ayrılmadım burdan yenilgiyle, utançla,
seyrettiniz çok geceler burda beni
dövüşürken öz kardeşlerimle, yaralarken, öldürürken öz
kardeşlerimi,
ama işte, bu gece sizi çağırırım savaşa...»

Soylular başladılar kaçışmaya çil yavrusu gibi,
çılgınlık ata ata, itişe kakışa.
Aldı yerden kılıcını o, atıldı kaçan düşmana doğru,
ardından gelenlerle, kabaran kalabalıkla.

Şaşkın muhafızlar durdurmaya çalıştılar köleleri,
sarı kum birdenbire bulandı kana,
yeni köleler belirdi, dalga dalga, kabara kabara,
kükreyen bir sel gibi allak bullak.

Bizim gladyatördü en önde giden,
en önce de o düştü, göğsünden vurularak,
öbürleri atıldılar ileri, bana mısın demeden,
tek amaç, özgürlük içinde sahipsiz yaşamak.

Kan köpük bir öfke aktı kente,
bir o kaldı, altın saçlı köle,
kar beyaz giysiler içinde bir ruh gibi,
kapanmıştı yiğitin üzerine inleyerek.

Çaldı kentte kanlı öğ saati,
kabaran dalgalar süpürüverdi kenti bir anda,
korkunç haykırışlarla çınladı gök,
kölelere önderlik eden Spartaküs'tü.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

SOKAKTA YÜRÜYEN ADAM

Doğdun yoksulluğun kucağında,
çocukluğun boş bir uğraştı,
bugün, gözlerinde yaş, firdönüyorsun,
ezgisiz kemanıyla yaşamın.

Tek anan, gecelerin kadını,
adı kötüye çıkmış ifrit bir yaratık,
kopardı aldı o nergisi göğsünden,
sürükledi seni utanç yolundan aşağı.

Kutlarsın günah şölenini
sokak lâmbasının loş ışığı altında,
gülürsün gecelerin karanlığında,
kimse duyamaz gülüşündeki acıyı.

Düşlerle, boş umutlarla esrik,
yakanda solmuş bir sümbül,
dönersin odacığına, yemeğe,
tek konuğun açlık.

Duvarı bir çocuk resmi asılı,
süt gibi ak ve sevimli,
hâlâ gözlerinde ondan bir iz kalmış,
acıların bir türlü yok edemediği.

Sürer gider biteviye geceler, gündüzler.
Karşı konulmaz o kara ölüm
gelince soğuk güzünde yaşamının
söküp almaya son nefesini senden,

bir de ne görecek:
Almış başını gitmiş o güçlü yaşam,
hiç bir şey komamış yok eden ölüme,
sen ölmüş gitmişsin çoktan.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

IŞIK OLSUN

Gece yomsuz ve kara,
gece ölüm gibi soğuk.
Yaralı dünya zorla solur

yıkıntılar ve acılar altında.
Dalgaları boğan dumanlar arasından
kan pıhtısına bulanmış bir bayrak,
kör savaş tanrısı çalımla yürür,
omuzunda sızlanan bir kaftan, homurdanarak.
Bir kocaman hâç fırlar dışarı
yoğun, kör karanlıkta,
binlerce insan, bir bozgun, bir mahşer,
hasta ve soluk yüzler ırmağı,
hain altın tanrısı önünde sürülür gider
elyordamıyla ve umutsuz
— insanlıktan ırak bir adaletsiz yaşam,
hiç anlatılmamış acılar dünyası.
Ciğerler soluk almak için ıknır,
gözler, yaş içinde, arar ışığı.
Ama bir şey var ki, hâlâ yaşar orda,
ışıl ışıl bir ülkü, bir düş,
ölüm korkusunu bastırır...
Tek bir ses çınlar hep bir ağızdan
yoğun, buzlu karanlıkta,
dörtbir yana yayılan bildirisi bu
başkaldıran güvenli insanın:
«Işık olsun!
Işık olsun!»

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

KÖMÜR MADENCİSİ

İn aşağı! Daha aşağı! Daha aşağı!
İn soğuk uçurumdan aşağı!
Orda terli bedenler ezilir, çürür,
orda, kara duvarlar üzerinde, kömürle aydınlanan
— yorgun bir yaşam, karanlıkta bunalan,
ve toprak, boğucu ve de kutsal olmayan,
sesler çınlar döne döne inilen tünellerde,
güçlü ellerin kavradığı kazmalardan çıkan,
açık göklere, güneşli günlere doğru
yankılanır durur umut ve isyan.

İn aşağı! Daha aşağı! Daha aşağı!
İn boşluksuz boşluğa!

İn aşağı! İn karanlık karnına
aç gözlü toprak ananın,
in insanların tutsak edildiği o karına,
in insanların aç bırakıldığı o karına.
Bir lâmba aydınlatacak bu emek tapınağını,
sinsi, sarp ve ıslak tapınağı,
kara taştan, ilkel topraktan tapınağı.
Orda çatar kaşlarını canavar putlar,
günsüz zamanlara tapanların alır canlarını.
İn aşağı! Daha aşağı! Daha aşağı!
İn ülkesiz ülkelere!

Yığıldı burda yüzyıllar yüzyılların üzerine,
kara kara katlar kara kara katların üzerine,
yabani kabuklu kayalar kayaların üzerine.
— Cömert yığınağı sınırsız doğanın,
dumanların ve alevlerin içine kilitlenmiş güç,
insan acısı gibi kaba ve soğuk.
İn bu utanç kuyusuna,
umut ve umutsuzluk kuyusuna,
ter ve kâr kuyusuna.
İn uçurumdan aşağı,
çarp karanlık, dipsiz mağaralara fırtına gibi,
başla yıkmaya karanlık zindanlarını kölelerin,
başla kırmaya zincirlerini.

At kara kömürleri kürek kürek
kavganın kan köpük fırınına,
bak nasıl bir ırmak fırlayacak ordan pırıl pırıl,
kurşuni bulutlardan, sonsuza dek akan,
ateş dalgaları ve aydınlık akarsular fırlayacak
kabaran haklı bir öfkeyle, bitkin gecelerin içinden.
Göz kamaştıran ışıklar içinde yıkanacak dünya,
gökler yansıyacak gülen alevlerle,
renk renk gökkuşaklarıyla
ve kıvılcım yağmurlarıyla.

DELESCLUZE'UN (*) ÖLÜMÜ

Düşman bir fırtına gibi esti
Paris Komünü üstünde.
Öptü karanlık son askerleri soğuk dudaklarıyla
ve hepsini öylece kanlar içinde kodu.

Kent, yıkık ve bitkin, alev alev yanarak,
çöktü sessiz bir umutsuzluğa,
ilkyazın uysal mavi gecesi
kara peçesini dörtbir yana serdi.

Barikatlar darmadağan, tıklım tıklım ölü,
— Amansız bir karabasan.
Evler bakar kırık camlardan,
kocaman kafatasları gibi.

Délescluze hâlâ kendine gelememi.
Ama ilerler, adımları sert ve güvenli,
yüreğinde yavaş yavaş ölmektedir
soyluluğun son umutları.

Karşıda düşman, gizlenmiş susar,
susar gerilerde yomsuz ölüm,
bakacak göz kırpmadan o, düşmanın gözü içine,
son nefesine dek kaçırmayacak ondan gözlerini.

Durur kankırmızı barikatta, ayakta,
durur arasında ölü kardeşlerinin,
yıkıntılar üstünde tek başına ve ulu,
bir hayalet gibi bakar dosdoğru.

Parlak gümüş saçları, korkusuz yüzü,
saçar dörtbir yana aydınlıklar,
gecenin içinde bir devdir o şimdi,
kıılmıdamayan, meydan okuyan ve yüce.

(*) Fransız gazetecisi ve politikacısı. Komün üyesi. Sivil savaşta gerici güçlere karşı savaşı yönetmiş, barikatlarda öldürülmüştür.

Yarılır karanlıklar kızıl lekelerle, keskin seslerle
kurşunlar tıslar sinsi sinsi,
geri döner yankılanırlar, övgüler sunarlar sanki ona,
verirler sanki ona bir ayrılış öpücüğü.

Düşer, gömülmemiş arkadaşları arasına gömer yüzünü,
birdenbire kesilir sesi soluğu gecenin.
Ve kavga türküsünün son zafer umuduyla
çarpar Délescluze'un yüreği.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

BİR GENÇ

Bilmiyorum neden gelmişim dünyaya,
sormadım niçin öleceğimi.
Bir tatlı mayıs sabahı, ben doğduğum gün,
sermiş yeryüzüne çiçekli tazeliğini.

Selâmladım ilkyaz gençliğini,
açtım gözlerimi istekle,
göreyim dedim, şu yaşam nasıl,
sevinçli ezgiler içinde, güzel ve düzenli.

Ama ilkyaz hiç de karşılamadı beni
sevinçli seslerle, ince çiçek yağmurlarıyla,
karşıladı beni köpeklerle bir aşağılık adam,
pırangaya vurmak için ayaklarımı, ellerimi.

Bir düşman öfkeyle, kinle şişen bulutların içinden
yaklaştı sürüne sürüne sinsi bir gölge,
boy verdi altın zırhlı bir canavar
insan kanı ve göz yaşı döke döke üstünden.

Bir hüznün çöktü ortalığa, yüzler belirdi solgun, arık,
inildiler duydum, yakınmalar, yakınmalar,
bağırانlar duydum, acıyı, zulmü ödeteceğiz diyen,
ve onlara karışan zincir şakırtıları.

Kardeşlerimi tanıdım, köleleştirilmişler
tanrısal olmayan altın tanrısınca,
gördüm insanın ruhunu, aşağılanmış, yoksul,
ve çarmıha gerilmiş bin kez.

Haykırdım demir sözlerle, öfkeli bir onurla:
Olsun bu bizim kader günümüz!
Yok olmanın günü ve yeniden yaratılmanın!
Yansın alevler buz gibi karanlıkta!

Tüm dünya başlasın ateşli bir şölene!
Gümbür gümbür gümbürdesin gökler!
Barikatlar kursun köleler, savaşsınlar canavarla!
Patlasın ruhlar tufanı!

Kardeşliğin bayrağını kaldıracığım ben,
uçuracağım o bayrağı hep yukarlarda,
işte o zaman neden doğduğumu bileceğim,
niçin öleceğimi bileceğim o zaman.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

GENÇ TAŞOCAĞI İŞÇİSİ

Önlüğü eski, kasketi yıprak,
gözleri yalımlı, çakmak çakmak,
yüzü incecik, çocuksu,
bedeni sıırım gibi, sert.

Durur kayanın başında dimdik,
elinde bir tokmak.
Vurur vargücüyle taşa
parlak kıvılcımlar saçarak.

Güleç sesler gönderir sabah yeli
yöredeki bütün tepelere,
tepeler sisli ufuklardan sesi gönderir geri
genç taş işçisini selâmlayarak.

Kıskanç bir yetenekle kullanır tokmağı,
isteminin tüm gücüyle,
tokmak birbiri ardından iner
koca kayayı parçalayarak.

«Hey, delikanlı! Ne yaparsın orada?
Bunca alın teri niçin,
niçin bunca emek?»
«Kim? Ben mi ne yaparım?
Bir yol için yıkarım kayayı,
burda yepyeni bir yol,
geniş, ferah bir yol açılacak!»

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Nikolay Hrelkov 1898 yılında, Tuna ovasında küçük bir köyde, Bela Slatina'da doğdu. Öğrenimini Sofya Güzel Sanatlar Akademisinde tamamlamak istediye de, derbeder hayatı ve bozulan sağlığı buna engel oldu. Değişik işlere girdi çıktı. İşçi hareketlerine katıldı. Geo Milev ve Hristo Yassenov'la dostluk kurdu. 1925 yılında onların öldürülmesinden sonra, canını kurtarmak için Viyana'ya kaçmak istedi, Yugoslavya'da yakalanıp gözaltına alındı, sonra da bir kampa kondu. İki yıl sonra buradan kaçıp Fransa'ya sığındı. Paris'te siyasi göçmenlerden kurulu bir ortam buldu ve kunduracılık yaptı. Bir yıl sonra Bulgaristan'a döndü. On beş yıl verem hastalığı çekti ve 1950'de öldü. Hrelkov, Rus sembolistlerinden ve Bulgar folklorundan esinlenmiştir. Yaratıcı etkinliği yıllar süren hastalığıyla ve toplumsal eylemleriyle ve faşizme karşı giriştiği kavgayla sıkı sıkıya bağlıdır. Hemen bütün şiirlerinde devrimci ağırlık görülür. Onun «Gece Yarısı Toplantıları» adındaki epik şiiri yayımlandığı zaman bir edebiyat olayı olarak karşılandı.

MEZAR

Nem var nem yok sana verdim, nem var nem yok sana,
düştüm kavgada, dirile dirile,
senin adına, özgürlük,
tozum toprağım yatar burda gömülü,
ışıldar dışarda o, sonsuz başarımla,
yayılır gider uzak aydınlık,
beş altın dallı yıldız.

Bir gök cismi gördüm
arasından  l m m n,
yol almış gider doruklara,
 st nde pırıl pırıl benim armam,
tuz-buz oluverdi beni bağlayan zincirler.
Hayat gibi var mı, beni dışarı çıkar,
bir şarkı için,
adının ışığında,
karanlığında mezarın,
Ölümün bunatlısında.

Nem var nem yok sana verdim, nem var nem yok sana,
düştüm kavgada, dirile dirile,
senin adına, özgürlük,
tozum toprağım yatar burda gömülü,
ışıldar dışarda o, sonsuz başarım,
yayılır
uzak aydınlığı,
ta orda, beş altın dallı yıldız.

( ev. : A. Kadir)

GECE YARISI HASATI

Gün ağır g z kapaklarını indirirken,
tarla fareleri dolaşırken hain hain,
yağlı  ayırılarda karanlık orak ılar
savururlar tırpanlarını d ne kudura.

Bir tırpan bir tırpan daha, bir tırpan bir tırpan daha.
Madenler ışıldar, şakır tırpanların çeliği,
kanlı yaralar altında kıvranır toprak,
söndürür yıldızları bir uğursuz   rt .

Amansız  l m n soluğuyla uyanan
bir bebeğin ağar beşikten  ığlığı.
Kara orak ılar tarlada bir çırpıda
bitirirler kanlı gece yarısı hasatını.

Uyu, kuzucuk, hiç bir şey duyma ve bekleme:
Ne güleç bir bahar, ne bir yıldız yağmuru.
Uğursuz baykuşların karanlık sesleri bu,
haber veren kölelere yıkımı ve ölümü.

Döver rüzgâr kapıları, yetimcik ağlar,
ve ardından fısıldar uzun yol:
Biçtiler kanlı otları bir solukta
köleler ovasında kara orakçılar.

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

Lalyu Marinov - Lamar

1898 yılında Loveç ilinin Kaleytsa köyünde doğdu. Şiirleri 1916'da yayımlanmaya başladı. «Alev» dergisinde Geo Milev'le işbirliği, şiirinde önemli bir aşamayı belirledi. 1930'larda toplumsal olgulara derinine girmesi gerçekçi yolda gelişmesine yardım etti. 1944 - 45 yıllarında Anayurt Savaşına katıldı. Yurtseverlik şiirleri yazdı. Savaştan sonra, yazınsal yaratıcılığında büsbütün sosyalizmin kuruluşu konusuna yöneldi. Dimitrov ödülü aldı. 1974'te öldü. Başlıca şiir kitapları: BATI - DOĞU (1944), YAPICILIK YILLARI (1952), BİR KENT KURULUYOR (1954), YURDUN ÜSTÜNDE SABAH (1951), YÜZYILLIK ORMAN (1954), YILLARIN BİLGELİĞİ (1959).

YENİDEN DOĞUŞ

Bir keder kavanozunu sırtlayıp,
ta ilk çocukluğumuzdan beri,
kendimizden geçerek şarkı söyledik
seftali ağaçları altında sabahleyin.

Öküzler geviş getirirlerdi,
ve çanları çingirdardı ve sürçerdi,
ellerimiz hafiften akar gibi
batırırdık parmaklarımızı tuza.

Kim derdi ki bir kasırga saldıracak bize
ve öküzler gidecek savaşa?
Ama biz de gittik arkalarından,
biz de, tüfeklerle, baltalarla.

Düşenin anıtı yok.
Ama insanlar o kavanozu kırdı,
kızgın yüreğimde parıldayan,
sırtımda taşıdığım o ikon lâmbasını.

Duyarız şimdi coşkusunu
güneşli ve yaygın ovaların,
makinalarla evcilleşen nehirlerin,
dolu tanelerle ikibüklüm başakların.

Kim derdi ki Bulgaristanımız
böylesine fabrikalar kuracak,
çobanlar uçuracak her mandıradan
ve taze peynir dolu fıçılar.

İnsanların kurduğu bu geniş yol
herkes için pırıl pırıl parlayacak;
koşacak elde dokunmuş ak bir önlük gibi
düş denizine doğru!

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Blenika (Penke Deneva - Zeneva) 1899 yılında
Tutrakan'da doğdu. Orta öğrenimini Tarnova ve Sofya'da tamamladı. Sofya Üniversitesi Slav filolojisi bölümünde okudu. Sofya'da dokuz yıl öğretmenlik yaptı. Önemli eserleri: KİYİLLER (1932), AKKUŞ (1937), GÜMÜŞ ELLER (1944), NÖBETÇİ OLMAK (1952), LİRİK ŞİİR (1960).

DOKUMACILAR

Burda çalışırlar, tam beş yüz el,
sessiz soluksuz, gide gele, eğıle büküle,
bir ak kalabalık gibiler
dokuma tezgâhları üstünde,
tam beş yüz el,
uçar, dalar çıkar, direnirler.

İnce ak parmaklı beş yüz el:
sabahları sırma saçları tarayan eller,
tatil günlerinde hediyeler işleyen kız elleri,
anaların kuru ama kıvrak elleri,
evde çocuklarını okşayan eller.

Burda çalışırlar, tam beş yüz el.
Getirmişler kuş gibi hafif sevgilerini,
yüreklerdeki gizli düşleri getirmişler,
buraya, gürültülü, boğucu fabrikaya.

Ve düşleri gibi temiz, ak bezler
çoğalır tezgâhlarda.
İri toplar sarılır,
yumuşak okşamasını beş yüz elin
içlerinde saklayarak.

Güçlü erkekler alırlar onları burdan,
kollarında taşırlar onları çocuklar gibi,
yüklerler araçlara, çıkarırlar fabrikadan,
yollarlar uzak ülkelere, kentlere.
Gider ak dünyalara ak kumaş.

Kumaşlar giderler ve satılırlar.
Çocuk gömleği dikilir bir yerde ak kumaştan,
küçük tombul beden bir yerde duyar onu
elleri gibi yumuşak okşayan ananın.

Örter bir başka yerde ak kumaş
yatağını iki gencin,
duyarlar temizliğini yüreklerinde mutluluğun
ve daha da güçlenip arttığını
gizli bir güçle beslenen sevgilerinin.

Girer hastaneye bir başka yerde ak kumaş.
Hastalar giyerler yepyeni gömlekler,
yataklar pırıl pırıl, sakız gibi,
tüm insanlar ak gömlek oluverir
kar gibi temiz ve ak bir köşede,
ne hastalık kalır, ne ölüm:

Hemen duyar iyileştirici bir eli
yanan alnında
ateşli hasta.

Yayılr scrt yataklara
kışlalarda ak kumaş.
Derin uykularında askerler
duyarlar pamuk iplikler arasından
dokunduğunu genç kız ellerinin,
devinir yürekleri, dolar güçle.

Çoğalır, çoğalır ak kumaş,
girer bir bebenin temizliğiyle
her eve, her oturulan yere,
herkes kucaklar sarar onu,
gönüllerinin yanında ısıtırlar.

Ve mutluluk dilerler ak işçi ellerine.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Hristo Radevski 1903 yılında, Troyan bölgesinin Belış köyünde doğdu. Latince den türeme filoloji okudu. Furnaciyev ve Vaptsarov'un yakın arkadaşısıdır. Vaptsarov'un yetişmesinde büyük payı vardır. Bulgar devrimci hareketinin bu büyük şairi durmadan zulüm ve baskılara karşı savastı. Rus şiirinden yaptığı çevirilerle Sovyet şiirinin halk tarafından sevilmesini sağladı. İkinci Dünya Savaşı başlar başlamaz, Bulgaristan'ın Moskova elçiliğine kültür danışmanı olarak atandı. Sonra, on yıl boyunca, Bulgar Yazarlar Birliğinde genel sekreterlik ve aylık edebiyat dergisi «Eylül»de başyazarlık yaptı. Başlıca şiir kitapları: PARTİ-YE, NABİZ, EKSİK OLAN HAVA, FABLLER, SEÇME ŞİİRLER.

TARLALAR ARASINDA

Önümde engin çayırlar,
otların, çiçeklerin ışıldadığı.
Geçerim otlar, çiçekler arasından,
sevinç ısıtır uzun yolumu.

Yanar sabah yalım yalım,
yıkar ve okşar yüzümü,
altımda toprağın duyarım
küt küt atar yüreği.

Işınlarını dağıtır durur gün,
sis dolaşır sinsi sinsi.
Uçar ovada yorucu emek
kanatları üzerinde ateşin.

Kardeşler orda, iki büklüm,
tasadan, mutsuzluktan, yıkımdan,
kaba bir üvendire elde,
çizerler izlerini sabanın.

Oynar toprağın yüreği,
sarar tarlaları aydınlık,
başlar tohumlar fısıldamaya,
tohumlar, toprağın içinden.

Yürürüm durmam, bir sıcak
sevinç aydınlatır yolumu.
Birden ürperir engin tarlalar
ve dalarlar tatlı tasaya.

İnancım var benim, inancım,
bitecek bir gün bu derin keder,
bu azgın yıllar bir gün bitecek,
bu kanlı, bu kudurmuş yıllar.

Kardeş mezarlar üzerinde
dalga dalga gür otlar.
Güneş okşar ve öper yeri,
bereketli tarlaları kucaklar.

Fıskırır sıcak bir soluk
toprağın yırtık bağrından,
gürler ovalarda baştanbaşa
yankılı türküleri kazmaların.

İlkbahar — dallar, yapraklar
ve çiçekler içinde bir genç kız —

örter bir sıcak şalla
acılar çekmiş toprağı.

Ağaçlar eğerler dallarını
üzerine büzülmüş evlerin,
yapraklar arasında kuşlar
birbirlerini kovalarlar.

Uğuldar yeniden özgür yaşam
meşeliklerde, çıplak alanlarda.
Koşar acıyı yenen günler,
koşar aydınlık ve güleş.

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

OĞLUMA

Büyümedesin inana inana,
her an benim ölümsüz devamım,
ben nasıl ölümsüz devamıysam
aynı yırtıcı yazgıyla yaşayanların,
benden önce.

Işıksın, aydınlıksın,
altın günbatımından sonra doğan.
Toprağın karanlığında uzar kökün,
dinlenirler ve uyurlar ne zamandır
tüm atalar orda.

Mırıldanır büyüye büyüye son dallar
bilinmez şiirini soylarımızın.
Onlar düşlerdir "
derin şafaklarda.

O canlı, o aç gözlü bedeninin durmadan serpilsin!
Genç damarlarında yansın alev alev
katı toprağın ölümsüz özsuğu,
benim kanımda dolaşan, benim içimde.
Geliş, işte böyle, geliş, boy at,
benim gerçek ölümsüzlüğüm,
kalles ölümle kavganı yürüt.

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

Nikolay Furnaciyeu

1903 yılında küçük bir taşra kasabası olan Pazarcık'ta doğdu. Öğrenimini birçok yerlerde yaptı. 1930'da pedagoji ve felsefe öğrenimini tamamladı. İstanbul'da bir Bulgar okulunda dört yıl öğretmenlik yaptı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra edebiyatla ilgili olarak önemli görevlerle Rusya'ya ve Şili'ye gitti. Lirik Bulgar şiirinin en önde gelen temsilcilerindendir. Ona göre, şiir sanatı, adalet ve özgürlük için dövüşen halkın yazgısına sıkı sıkıya bağlıdır. En güzel şiirlerini 1923 Eylülünün kanlı olaylarına adanmıştır. 1971'de öldü. Başlıca şiir kitapları: ESİN (1925), GÖKKUŞAĞI (1925), İZLERİN ÜSTÜNDE (1958).

ATLILAR

Athılar, athılar, athılar, athılar,
gökkubbemiz altında dörtlü kanköpük gelen athılar!
Hani nerde halk, başkaldıran toprak nerde hani,
ey kederli uçsuz bucaksız bozkır, nerdeyiz?

Yandı köyler kül oldu, gıcırda darağaçları.
İpissiz bozkır üzerinde rüzgâr ıhlar.
Athılar gelir ve ağlar loğusa toprak,
toprak ağlar ve türküler çığırır ve gelir ölüm.

Güneşin altında, kan lekeli güneşin, parlar şimdi
ta uzaklara fırlatılmış sivri ımraklar.
Kıpkızıl pencereler yanar koskoca tavanda,
gökyüzü bakar bize, kana susamış gibi.

Athılar, athılar — sonsuz uçurumlara dönük kardaşlar,
sen, yurdum benim, yalım yalın yanan gökyüzüm!
Rüzgâr gelir, korkunç, arık ve keyifli.
Toprak ağlar ve türküler çığırır ve gelir ölüm.

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboynu)

Todor Karmançiyev

1905 yılında Vratsa'da doğdu. Liseyi orda bitirdi. Sofya Üniversitesinde filoloji okudu. Uzun yıllar lise öğretmenliği yaptı. İlk yapıtı 1924'te yayımlandı. Gazete ve dergilerde yazıları çıktı. AK ATLI (1926) adlı kitabıyla, «1923 ayaklanmasının şairi» olarak ün kazandı. Başlıca şiir kitapları: KUŞAK (1952), UĞURLU YILLAR (1972).

YÜRÜRÜM TARLALARDA

Yürürüm yalınayak.
Saçlarım rüzgârda darmadağın.
Tarla vurunca ateşini, acısını dışa
bilirim nasıl biriktirir toprak
bize bağışlayacaklarını,
bilirim neler çeker
harman yeri, toprağın bereketinden.

Ben de tanıdım onu,
çektim acısını ben de
kızgın güneş altında,
elde kürek ya da orak,
ilerlerken ağır ağır,
sırtım, ter içinde, ağrarak.

Doğrulurdu yanıbaşında
alçakgönüllü, adsız işçiler,
başlarında gözle görülmez ünlü taşları.
Sanki onlardı ve benim yorucu işimdi
kişiliğimi yücelten.
Sanki onlardandı bende bu güven.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

ERKEKLİK

Gençliğimi anımsarım.
Kıskanmazdım hiç kimseyi.
Mutluydum da.
Vardı bir atımız.
Eyersiz ata binmektir, yalınayak,
en büyük tutkum.

Varılır sanırdım çok uzaklara
dörtmala sürdükçe atı,
sanırdım bir yerler var,
oralarda genç atlılar bir yerlere ulaşırlar.

Binerler karnı yere yakın eyersiz bir beygire
fırtına gibi gözüpekler, yaşın ne önemi var.
Yelesine tutunurlar sımsıkı.
Yol alırlar ufukların ötesine.

Ah, ne güzel şey duymak
bu koşma tutkusunu dünyada ilk kez,
anlamak sonunda bir erkek olduğunu
zarzor tutunurken yerde bile.

Bir şeyler duymak, ta içinden seni çağıran,
atılmak fırtına gibi, ok gibi.
Kalkmışsın rüzgârlarla yarışa.
Uzaylarda tek egemen sen.

Düşünmemek durulacağını bir yerlerde:
Ayaklar hiç bir şeye dayanmadan, üzengisiz,
bir atımlık bir uçuş değil miymiş bu!
Sonunda anlamak bindiğimiz şeyin
zamanın ta kendisi olduğunu.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Angel Todorov

1906 yılında Vidin'de doğdu. Liseyi bu kentte bitirdi. Sofya Üniversitesinde hukuk öğrenimi yaptı. Avukatlığa başladı. Bir yandan da parti basınında gazeteci olarak çalıştı. Daha lise öğrencisiyken, «Günümüz», «Yeni Günler», «Yıldız» ve «Bakış» gibi parti gazete ve dergilerinin edebiyat sayfalarında ilk şiirleriyle göründü. 9 Eylül 1944'ten sonra yazar olarak Anayurt Savaşına katıldı. Belli-başlı gazete ve dergilerde görevler aldı. Şimdi «Bulgar - Sovyet Dostluğu» dergisinin yöneticisi ve Bulgaristan Çeviriciler Birliği'nin de başkanıdır. Başlıca şiir kitapları: ASKERİN DEFTERİNDEN ŞİİRLER (1948), SEÇİLMİŞ ŞİİRLER (1957), ULU MEŞE (1959).

HALK ARASINDA

Bekleme salonlarında istasyonların, gürültüler içinde,
daracık aşçı dükkânlarında, halk tıklım tıklım...
Kulak kesiliyorum bitmeyen sözcüklere,
halkın yaşamını izliyor, inceliyorum...

Bu bitmez tükenmez konuşmaların anlamı ne,
durmadan söyler, konuşur binlerce ağız?
Nerden gelir bu sonsuz sevinç gençlerin gözlerine?
Neden kederli durur şu yaşlı adamcağız?

Mavi bir dağdır ışıyan, puslu gömleği titreşimli,
erir bir parça bulut sonsuz ufkun içinde...
Sizin avuntunuzdadır sevincim, sayısız kardeşlerim,
en hafif iniltiniz içimde korkunç bir gürleme.

Ben burda doğmuşum, anayurdum, burda göbeğimdeyim tam.
Tüterken yağmurdan sonra tarlalar güneş altında
ve başımın üstünde titreşirken gökkubbe,
kendi öz bucağımdayım, bunu hiç unutmam.

Engininde yürüyorum kırların, ve hiç kesintisiz
duyuyorum göğsümün derinliklerinde atan yüreğimi
ve bu uçsuz bucaksız toprağımızda duyuyorum tümüyle
makinaların, motorların o canım gümbürtülerini.

Nerde olursam olayım, kaynaştığı yerde insanların,
kahvelerde, aşçılarda, halkımın yaşadığı her yerde,
o tükenmez sözcüklere kulak kesiliyorum
ve doyuruyorum ruhumu halkımın yaşamıyla.

(Çev. : A. Kadir - Hasan Karahüseyinov)

Mladen İsaev

1907 yılında, Bulgaristan'ın kuzey batısında Berkovitsa bölgesinin Beluvitsa köyünde doğdu. Doğduğu köy, 1923 Eylül isyanının göbeği idi. O da isyanda görev aldı. İsyanın bastırılması üzerine Yugoslavya'ya sığındı. 1929'daki aflla geri döndü. Faşizme karşı yapılan savaşında etkin bir rol oynadı. Birçok kez faşist mahkemelerde yargılandı, hapsedildi. 1942'de Vaptzarov'la birlikte mahkemeye çıktı, ölünden zor kurtuldu. 1944'te kurtuluş savaşına katıldı. Bulgar Yazarlar Birliği sekreterliği yaptı. Dimitrov ödülü aldı. Çektiği yoksulluklara, acılara karşın, hayata olan bağlılığını, yaşama sevincini, canlılığını hiç yitirmemiş, hep iyimser kalmış bir şairdir. Başlıca şiir kitapları: YANGIN (1932), KURBANLAR (1934), ŞAFAK (1936), SAVAŞ (1945), ATEŞ (1946), SİLAH ÜZERİNE ŞİİR (1947), SEVGİ (1954), YEŞİL AĞAÇ (1963), SANA HUZUR YOK (1971).

ÖDEV

Adam yürüyor, susamış sevince,
söz götürmez gerçekler içinde.
Sorumluyuz bu dünyadan:
Geri alınamaz bir pay aldık.
İnsancıl ödev gibi, bıraktı bize
yok etmeyi ve yaratmayı, ve açıklamayı
ölümsüz yapıtlarda soluduğumuz
ve damıttığımız ne varsa.

Beni terk etme, güçlü diriltici,
gelme, yaşlılık, o donduran soğukla!
Toprak bize alanlar açtı,
başarı, sevgi, iş alanları.
Geleceğe dönük bakış, boşaltabilir miyiz hayatı
arı duru nehire.
Neden geldi bu dünyaya insanoğlu,
bir iz bırakmak için değil mi
yaşadığı yüzyıl içinde.

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

AY IŞIĞINDA BEYAZ GECELER

Ay ışığında beyaz geceler.
Sarı sonbahar. Karanlık ölüm.
Ogosta'nın söğütlerinden
taze mezarlara gölgeler düşer.

Akşamları analar gelir
iki yamaçtan, karalar içinde,
sonsuz acılarına ağlamaya
oğullarının mezarları üstünde.

Ay ışığında beyaz geceler.
Sarı sonbahar. Karanlık ölüm.
Hâlâ ulur ovalarımızda
azgın kurt sürüleri.

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

ATALARIM

Benim eski atalarım çobandılar, göçebeydiler,
uzun kıllı deriler içinde, aylar gibi.

Tuna'nın tahıl ambarı ışıldardı aşağıda, altın sarısı,
güneyde, beyaz buzullarla dağlar.

Benim eski atalarım iri yarı, güçlü kuvvetli ve güzeldiler,
kimi vakit katı, sert, kimi vakit tatlı, yumuşak

●— Slavlar ve Hristiyan olmayanlar.

Bağlıydılar sağlıklı karlarına deli gibi.

O çobanlar hayatı severdiler, o göçebeler hayatı severdiler..

Yatarlardı yanında sürülerinin, gece onları nerde yakalarsa
orada,

bakar kalırlardı gökyüzünde yıldızlara, gezegenlere,
—gök cisimleri kayarlar yukarda yağ gibi —
içleri temizdi, şairdiler, ince ruhlu.

Bir berbat kasırğa eğmeyegörsün ama dalları,
amansız rüzgârlar ısılk çalmayagörsün ama bir kez,
bizim eski atalar doğruluverirlerdi göklerin altında
kasırgaya karşı — iri, kıllı, göğüs bağır açık!

Ve de elkoymayagörsün bir çapulcu düşman topraklarına,
görülmedik savaşılar tutuşurlardı dağlarda o saat —
ne çok zafırlar anlatılır o canım şarkılarda,
ne çok haydut öyküleri.

Benim eski atalarım ne zamandır uyur toprak altında,
ama Tuna'nın altın tahıl ambarı olduğu yerde durur,
yukarda dağların dorukları hâlâ mavi,
sıvışır kaçır bulutlar onların altından — göçebe bulutlar.
Ben, sadık torun, taze soluğunu çekerim içime toprağımızın,
çekerim serinliğini,
bakarım eğilmiş yıldızlara,
ve benim kanım — ateşli ve genç, onların kanı gibi,
ve benim içirim, engin, duru.

Benim içirim şarkılarla dolu.

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboynu)

BİR DÜŞ

Ölmüş yatarım. Gecedен karanlıktır
katilim benim.
Asılmış üstüme bomboş bir gök.
Bir yerlerde, sanki cehennemde, bir kurt ulur.

Bir taşlı yamaçta, dikenler, otlar arasında
vurulmuş yatarım yapıyınız.
Rüzgâr başlar inlemeye geceyarısı,
az sonra döner azgın fırtınaya.

Kuduran rüzgârla daha bir kararır gece.
Bir ana öpücüğü ve konuşur ardından biri:
«Öldün anayurdun için yığdım, şahinim,
kalacaksın benimle son günüme dek diri!»

Bu ne, cansız başımın çevresinde dolaşan,
anam mı, yoksa dikenler mi, otlar mı?
Rüzgârın süpürdüğü bu yamaçta kimseler yok.
Bir ben, vurulmuş yatan. Ölmüş yatan.

Soluk almam. Yanmam.
Kaba otlar arasında yatarım yapıyınız.
Karanlıkta kudurur fırtına. Ve yolumu
boşuna bekler anam.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

MİNNET BORCU

Devrimin ışıkları
gözleri kamaştıracak
yemyeşil, güzel dünyamızın üzerinde,
bizden sonra gelenlerin
bizden çok daha iyi olacakları
uzak ülkelerde.

Bu uzak çocuklarımız
bilecekler mi
bizim strontiyum hayaletinin
gölgesi altında yaşadığımızı,
ne dersiniz?
İnsanları yaktığını bilecekler mi,
insanları öldürdüğünü,
sakat bıraktığını
o çılgın gezegen canavarının,
Buchenwald'da, Hiroşima'da?
Bilecekler mi
dünyayı silip süpürdüğünü
ölüm kasırgasının?
Vücudumuzla koruduğumuzu
bilecekler mi
çocuklarımızın yaşamını
gelecek günlere doğru
ellerini uzatan
belâlardan,
çürümelerden?

Ben biliyorum ki tarih
bir gün açıklayacak
bu tedirgin dünyamızı,
ve anlatacak
geleceğin insanlarına,
dünyalarını daha insanca
yapmak için savaşanların
öyküsünü.

O zaman çocuklarımız,
yüceltecekler devrimi,
çocuklarımız,
bayraklarla sarmaşdolaş,
çocuklarımız,
saygılı,
çocuklarımız,
uzak gelecekteki.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Nikolay Vaptsarov

1909 yılında Bansko kasabasında doğdu. Daha küçük yaşta edebiyata yöneldi. 1926'da babasının zoruyla Varna Deniz - Makine Okuluna yazıldı. 1932'de orayı bitirip doğduğu yere döndü. Sofya Üniversitesi edebiyat koluna devan etmek istediye de oraya girmeyi başaramadı ve bir kâğıt fabrikasında çalışmak zorunda kaldı. Böylece işçi sınıfıyla ilişkileri ve siyasal eylemleri başladı. Bundan sonra birçok işlere girip çıktı, bir değirmende teknisyenlik, bir demiryolu deposunda tesviyeci kalfalığı, lokomotif ateşçiliği yaptı. 1940'tan sonra da kendini bütünüyle siyasal hayata adadı. 1942'de Alman istilâcılara karşı yıkıcı eylemlerinden dolayı polisçe tutuklandı. Arkadaşlarını ele vermesi için aylarca işkence altında tutuldu. Sonra mahkeme edilip ölüm cezasına çarptırıldı. 23 Temmuz 1942'de kurşuna dizildi. Ömrü boyunca işçilerle yanyana yaşayan Vaptsarov, onların hayat deneylerini paylaştı, onların iç dünyasına ayna tuttu, onların gözleriyle baktı, onların sözleriyle seslenmeyi öğrendi, doğrudan doğruya onların adına konuştu. Şiirde halkının dilini kullandı, yığınlarla sarmaşdolaş olmanın en doğru yolu onca buydu. Onun tek amacı düşünce ve duygularını en anlaşılır biçimde halka iletmektir. Bunu da başardı, hem de son şiirini kanıyla yazarak. Şiir kitabı: MOTORLARIN TÜRKÜSÜ (1940).

SAVAŞ ALABİLDİĞİNE KIYASIYA (*)

Amansızdır savaş, alabildiğine kıyasıya,
hani ne derler, destanlara yaraşır.
Ben düşerim. Gelir bir başkası. Hepsi bu.
Bu yolda kişinin ne önemi var!

Yersin kurşunu. Sonra solucanlar, kurtlar.
Çok basit bir şey bu ve akla uygun.
Hep senin yanında olacağız ama
ey halkım,
o gün,
o fırtınada.
Ne yapalım, seni sevmişiz bi kere.

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

VEDA ŞİİRİ (*)

Karım

Ara sıra uykunda geleceğim sana,
beklenmedik uzak bir ziyaretçi gibi.

Dışarda bırakma beni sakın,
beni sokakta bırakma,
sakın sürgüleme üstüme kapıları.

Usulcacık gireceğim içeri,
oturacağım ses çıkarmadan,
gözlerimi sana dikeceğim zifiri karanlıkta,
bakacağım doya doya yüzüne senin,
sonra çekip gideceğim, bir öpücük kondurup.

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

BU TOPRAK

Bu çiğnediğim toprak,
ilkbahar yeliyle uyanan bu toprak,
bağışlayın beni,
benim toprağım değil,
bir yabancı toprağı bu toprak!

Sabahleyin çıkarım erkenden yola,
dolar işçi gömlekleriyle fabrika yolu,
aynı şeyi düşünüyoruz hepimiz, duyarız aynı şeyi,
ama benim toprağım değil bu toprak,
bağışlayın beni!

İlkbahar gelince benim toprağımda,
ışınlar kamaştırır gözleri,
güneşin çağlayanları dolar taşar,
derinlerde toprağımın çarpar yüreği,
bir anda binbir çiçek gözünü açar benim toprağımda.
Dağlar boy ölçüşür toprağımın gökleriyle,
çıgırır Hıdırellez gününün türküsünü
çam ağaçları toprağımın fırtınasında.
Alabildiğine mavi ve engin
Ohrid üzerinde gökyüzü
ta Ege'nin kıyılarına dek.

(*) Nikolay Vaptsarov bu iki kısa şiiri, kurşuna dizilmeden önce hücresinde yazdı. Şair bu şiirleri, faşist cellâtlar kendisini ölüme götürürlerken arkadaşlarına ulaştırmayı başardı.

Ne zaman hatırlasam ben toprağımı
osaat kanla dolar
acıdan eriyen bu yürek.

Toprağım benim,
baştan başa isyan,
baştan başa kan,
canım toprak!

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

KADININ TÜRKÜSÜ

Yuvamızda tuzak kurdu
yalnızlık, sıkıntı, keder.
Sevgilim, savaş bitti,
gelmez senden bir haber.

Yalvardım yakardım sana,
neden dinlemedin beni?
Gittin sen, odamız
sessizliğe gömüldü.

Yüreğimi duydum yalnız,
çatladı çatlayacak yüreğim.
Uzattım durdum boşluğa ellerimi,
seni yeniden bulmak istedim.

Kıskancım, Fernandes,
«özgürlük» sözcüğüne bile sırtım dönük.
Ne oldu, nasıl oldu, bilemem,
kapıldın gittin bi kez.

Sensin belki de haklı olan,
sensin belki de, sevgilim,
ama ben düştüm güçten kuvvetten,
kalmadı tutunacak tek bir dalım.

Yuvamızda tuzak kurdu
yalnızlık, sıkıntı, keder.
Artık dönmeyeceksin, sevgilim,
kapandı bütün kapılar.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

BİR FABRİKA KURACAĞIZ

Bir fabrika kuracağız,
duvarları beton, sağlam,
kocaman bir fabrika!
Kadın erkek,
tüm halk,
kuracağız fabrikasını
hayatın!

Ölür çocuklarımız
zehirli, pis kokular içinde;
yoksul gecekondularda,
güneş yüzü görmeden!
Dünya bir hapisane!
Kadın erkek,
tüm halk,
kuracağız fabrikasını
hayatın,
direne direne!

Ölür çocuklarımız
soluk kesen, pis kokular içinde,
güneşe susamış gözleri açık gider
çocuklarımız.
Ya biz ne yaparız?
Umursamaz,
boyun eğer,
susarız.
Susarız utanmadan!

Şu ördüğümüz ağlarda
kanımızdır akan ağır ağır,

bizim kanımız,
iletici damarlardan,
kanımızdır can veren hayata,
hayatı yoluna koyan.
Oysa siler süpürür bizi hayat,
sürükler alır götürür bizi.
Bizse, isteksiz bakarız ona,
bakarız ona aval aval.
Biz kazıdık kayaları tırnaklarımızla,
granitler içinde tünelleri biz açtık,
biz kuşattık demiryollarıyla yeryüzünü,
biz bulup çıkardık toprağın bağrında ne varsa!

Antenler örер telleriyle gökyüzünü,
gökdelenler saplanır kalır sislerin içine,
daha da yukarlarda, daha da, uzayda,
çelik kuzgunlar uğuldar durur!

Açık konuşalım, yoldaşlar:
Benim uygarlığa bir sözüm yok!
İyice koyalım kafamıza şunu:
Uygarlık değil bizi canımızdan bezdiren,
amacımız hiç de onu yıkmak değil.

Bir fabrika kuracağız,
duvarları beton, sapasağlam,
kocaman bir fabrika!
Kadın erkek,
tüm halk,
kuracağız fabrikasını
hayatın,
çocuklarımız için!

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

TARİH

Ne vereceksin bize, ey tarih,
o sararmış solmuş sayfalarından,
biz ki tanınmamış, silik insanlardık,
fabrikalarda, kurumlarda çalışan?

Biz köylülerdik, ey tarih,
soğan kokan, ter kokan,
kafamız kızar, söver sayardık
hayata, bıyık altından.

Unutur musun bizden gördüğün iyiliği,
bir sürü olayla karnını doyurduğumuzu,
suladığımızı seni, körkütük ettiğimizi,
binlerce ölünün kızıl kanıyla.

Bir çevre çizersin çizsen çizsen,
ama bomboş kalacak çevrenin içi,
bizi kimsecikler anlatmayacak,
basit insanın acıklı halini.

Çünkü bütün şairler koşacaklar
günlük çıkarları ardından,
bizim hiç yazılmadık acılarımızsa
dört dönecek uzayda tek başına.

Hayatımızda ne var sanki anlatılacak?
Hayatımız anımsanacak bir hayat mı ki?
Eşle bak, dört yanı nasıl bir koku sarar,
nasıl bir koku, zehirden daha acı.

Bir tarlada geldiydik biz dünyaya,
duldasında bir çalının,
kıvranırdı analarımız sancılar içinde,
çatlamış dudaklarını ısırarak.

Güzün ölürdük sinekler gibi,
dövünürdü kadınlar arkamızdan.
Dönerdi yakınmaları bir türküye,
yalnız çalılıkların dinlediği.

Geride, arta kalanlarsa,
topumuz kan ter içinde,
bırakmadık koşulmadık iş,
çalıştık durduk hayvanlar gibi.

Bilgiçlik taslardı evde babamızı:
«Böyle gelmiş böyle gider...»
Çileden çıkarır, deli ederdi bizi
bu aptalca felsefe, içine edilesi.

Kalkardık sofradan kızgın, öfkeli,
atardık dışarı kendimizi o saat,
okşardı bizi ıslıklı soluğuyla
dışarda taze umut rüzgârı.

Kalabalık, dumanlı kahvelerde
pinckler patlardık sıkıntıdan!
Son haberleri dinlerdik neden sonra,
ve gider yatardık gece geç vakit.

Nasıl da uyuturdu bizi umutlar!
Ama gökyüzü üstümüze çöktü çökecek,
ama ısıklık çılmakta ateşten bir yel..
«Artık dayanamam, istemem, yeter!»

Senin koskoca ciltlerinin arasından,
sözcüklerin ve satırların içinden,
bağırarak acılarımız durmadan,
bakacak acılarımız düşman düşman.

Çünkü hayat öylesine vurmuştu
ağır yumruğunu, hiç acımadan,
bizim aç susuz ağzımıza,
bu yüzden dilimiz kaba ve kuru.

Uyku saatlerinde geceleyin
çiziktirilmiş dizelerde
gül kokusu aramayın boşuna,
görürsünüz onları hep asık suratlı.

Ödül falan istemeyiz çektiklerimiz için,
bizim düşlerimiz hiç bir vakit ulaşamaz
senin, yüzyıllar boyu, üst üste,
dağlar gibi yığılan ciltlerine.

Ama hiç olmazsa anlatıver
şöyle sade, yalın bir dille,
bizden sonra geleceklere
anlatıver nasıl savaştığımızı
canımızı dişimize takıp!

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

BİR DOSTA TÜRKÜ

Geri dönmek yok sana, Fernandes,
taradı seni bir makinalıtüfek.
Gelir rüzgârın sesi ovoidan,
ulur sanki kuduz bir köpek.

Çalar trampet. Ardından gene
çöker bir garip sessizlik.
Siperlere karanlıklar iner,
yürekler çılgınlıkla dola dövüle.

Eşer elleriyle toprağı biri.
Sonra bir kesik, bir deli kahkaha.
Alır biri bombayı eline,
kalır öylece tam atacakken.

İlk sendin ileriye atılan.
Mitralyözün sesi uzak değildi pek.
Sallandın şöyle bir.. alnında kan..
Fernandes, sana artık dönmek yok.

Bugün ele geçirdik tepeyi,
düşmanı ettik darmadağın.
Bir açabilseydin gözlerini, Fernandes,
ah, kimbilir nasıl şakırdın!

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

BAHAR

Ey, baharım benim, ak duvaklım,
kimseciklerin bilmediği, yaşamadığı,
bir tek düşlerde görülen baharım,
uçup giden baharım benim,
öpe öpe uzun kavakları,
dur durak bilmeden!

Ey, baharım benim, ak duvaklım,
yağmurla geleceksin, bilirim, fırtınayla,
geleceksin dört bir yana ateş saçarak,
sonsuz umutları aç aça geleceksin,
kanlı yaraları sara sara.

Kuşlar tatlı tatlı ötecek tarlalarda.
Kuşlar uçacak havada mutlu mutlu.
Çıkaracak insanlar yorgunluğun tadını.
Yaşayacak insanlar sevişerek, kardeşçe.

Ey, baharım benim, ak duvaklım,
ıssız çöllere can veren baharım,
bir görsem senin o ilk coşkunu,
senin güneşini bir içsem doya doya,
sonra gitsem barikatlarında ölsem!

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

AŞK TÜRKÜSÜ

Bir barut fıçısı gibi çöker üstümüze
betondan bir yapı, kocaman.
Yürekllerimizde savaşın homurtusu,
içimizde isyan, ateş ve kan.

Görürüm bu isyanı şimdi de
fabrikaların bacalarında,
gün batısındaki kızılılıkta,
dingin, mavi gökyüzünde.

Daralırken buralarda korkunç çember,
yanaş bana, gel söyleyiver,
suç mudur bu benim yaptığım:
Ayırdığım yüreğimde aşka bir yer?

Suç mudur yoksa, gel söyleyiver,
gürültülerle çalkalanırken fabrikalar,
mitralyözle taranıp biçilirken ortalık,
suç mudur «seni seviyorum» demek?

Aşkımızın dünyası çok daraldı,
ne yapalım, sevgilim, bu bir gerçek!
Bu türkücüğü bunun için yollarım sana,
gözlerimde pırıl pırıl bir gelecek!

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Hristo Kozlev

1910 yılında Dolna Orjahivica'da doğdu. Genç yaşta kendini politikaya verdi. Bütün hayatı politikayla özetlenebilir. 1935'te tutuklandı, 1939'da hapisten çıktı. Polisle olan bir çarpışmada ağır yara aldı ve 7 Ocak 1944 yılında öldü. Zorbalığa ve faşizme karşı yazdığı şiirler hayatıyla aynı doğrultudadır ve her zaman için değerlerini korumuşlardır.

OĞLUMA
NİNNİ (x x x)

Dışarda gece kapkara,
yağmur yağar, yel azar,
uyu, yavrum benim, uyu,
uyu, bir tanem, ağlama!

Dört duvar arasında anan,
yapayalnız, bakar sana,
haydi kapa mavi gözlerini,
kapa da tatlı uykuya dal.

Benim yumuşacık varım yoğum,
kıvrandırır seni açlık.
Aç yatarım işte ben de,
kuru memelerimde süt yok.

Anacığın yorgun, bitkin,
ne gündüzü gündüz,
ne gecesi gece,
haydi uyu, meleğim, bir tanem.
uyu, meleğim, sere serpe.

Senin baban kanun dışı.
Peşindedir babanın,
bir zalim düşman,
çağırdı diye savaşmaya
yeni bir yaşam için
yoksul halkı.

Kimbilir, bir gün, kimbilir,
aramıza sağ döner mi,
kucaklar mı seni gelip bir gün,
türküler söyler mi, tatlı tatlı!

Uyu yavrum, uyu benim kartalım,
oğlum benim, uyu da büyü,
özgür ol, yürekli ol, erkek ol,
ol tıpkı baban gibi!

Uyu, yavrum benim, uyu,
uyu, bir tanem, ağlama,
işte gece geçer gider,
söker şafak!

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

BEKLEYİŞ

Günler uzun, günler biteviye,
geçerler ağır ağır birbiri ardından:
Bu daracık odaya kapanmışım ben,
beklerim sessiz soluksuz, düşünce düşünce.

Fıskırır bahar dışarda:
Dolup taşar yeşillikler, çiçekler,
özgür kuşlar uçuşur türkülerde,
güneş ışıklardan sesler döker.

Uçmak isterim ben de
bu pırıl pırıl boşlukta, bu mavi.
Ama zifirî karanlık gelmeden
bırakmak yok bana bu ini.

Geç, ey kara alinyazının günü!
Koş, ey güneş, tezelden ak git!
Erişsin kapkara gece,
özgür uçuşların beşiği.

Karanlıklar indiğinde yeryüzüne,
ben gecelerle hemen dost olurum,
dolaşırım başı boş, görününceye dek
şafağın ilk ürkek ışığı.

Bizim koruyucu anamızdır gece,
suç ortağı kutsal çatışmanın:
Karanlıklardır koruyan bizi,
bizi saklayan pusudaki düşmandan.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Hristo Ivanov Karpaçev

1911 yılında, yoksul bir ailenin çocuğu olarak Loveç'te doğdu.

Öğrenimini bitirdikten sonra öğretmen oldu. Ama kısa süre sonra yedek subay okuluna çağrıldı. Burada yoğun bir siyasal eyleme girişti. Çalışması ortaya çıkınca tutuklandı ve hapsedildi. Hapisten çıkınca, doğduğu yörede faşizme direnci düzenledi ve «Gerçek» adlı gazeteyi çıkardı. 23 Mayıs 1943'te polis tarafından öldürüldü.

DÜŞÜNCENİN GEZİNTİSİ

Soğuk ellerimi, ayaklarımı dondurur.
Duvarlar kentten, dünyadan ayırır beni.
Ama düşüncem serçe gibi özgürdür,
kırlarda tek başına uçar durur.

Göz atarım oraya, ırmağın o
uzandığı yere, kıza köpüre,

gümüşt n bir şerit gibi
kara boğazlar, boz tarlalar arasından
bakan, daracık bir köye.
Kıyı boyunca orman köylüleri,
ardında kara mandaların,
çamurlu yollara basarlar k f r .

G leklerle dolu, eğri büğrü
yollar boyunca görürüm
kulübeler, samanlıklar, çitler,
eski kümesler görürüm,
g z n boz solukluğuna gömülü.

Taş damlı bir evden çıkar
paçavralar içinde, ufak tefek
bir yaşlı kadıncağız,
elinde bir ince değnek,
omuzlarına gök damlar.

Yılların soyduğu
sıska, yaşlı bir köpek
uzanmış gübreler üstüne,
köpekler de mutsuz burda,
k rd r, sağırdır burda halk
köpeklerin açlığına.

Burda benim genç yıllarımın
yaşlı anıları birden
sağnaktan sonraki
g lekler gibi çıkar ortaya,
düşüncem uçar durur
dağlarda, koyaklarda,
kaçan kuşlar gibi.

Çocukluğum acı,
yaşamımın o günleri çok acı.
Sabahtan akşama yağmur,
kızgın güneş sabahtan akşama,
 rkek ineklerin ardında
sabahtan akşama koş dur.

İşte gene o zincir
şangır şungur
çıktı dışarı,
aralıkta, kapı önünde
birisi yürür.

Sarsılıırım birden.
Döner düşüncem yolculuktan.
Osaat hücrede bulurum kendimi.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

BİR AÇIKLAMA (x x)

Neden taşırırsın üstünde
taze bahar çiçeklerinin güzelliğini
ve dünyayı sarsan kötü havayı,
tarlalar arasında doğduğun
ve kentte büyüdüğün için mi?
İlkbahar yağmurunun temizlediği
göklerden aldın gözlerini,
orman kavaklarından bedenini,
olgun başaklardan saçlarını,
güzel mevsimlerden gençliğini.
Çiçekli ıhlamur kokusu
kendimden geçirir beni
yanında yürüyünce senin.
Yankılanır ama içimde
birden eski fırtınalar
sen konuşunca benimle.
Görürüm duru ve muîlu bir sabah,
bulutsuz gök gibi özgür,
mavi gözlerine bakınca.
Sevdim seni, hem nasıl,
ey mavi gözlü sevgili,
sevdim senin şavkını,
ey çayırıların çiçeği!
Sevdim öfke, sevgi dolu
senin yoğun gönlünü.

Çünkü kadınımsın benim,
yoldaşımsın çünkü
bu acı, kanlı yaşamda!

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

İvan Burin

Asıl adı İvan Trifonov Aleksiev'dir. 1912 yılında Vratsa'nın Rebarkeve köyünde doğdu. 9 Eylül devriminden önce, 1938'de, Antifaşist Bulgar Komünist Partisinin üyesi oldu. Başlıca eserleri: KIRIK DALLARIN MEYVASI (1939), VATAN (1946), BULUCA'NIN ATEŞLERİ (1952). Bunların dışında KRALEVİTİ MARKO adlı poemi ve BOTEV - ULUSAL DAHİ ŞAİR adlı kitabı 1950'de Dimitrov ödülü almıştır.

YILDIZLAR

Giordano Bruno yaşarken
gökte daha az yıldız vardı,
geceler daha karanlıktı bugünkünden,
geceler daha karaydı,
ama inancı vardı Bruno'nun,
o kederli, o asık suratlı gökteki yıldızlara
bir yıldız daha kattı,
oldu en büyük yıldızlardan biri.
Kaç kişi vardı o zaman
onun parlak ışığını gören?
Kaphıydı o zaman gökyüzü
yanan odun dumanlarıyla,
kendi ışığını göremedi
bulanık gecede
kendisi bile.

Günler geçti.
İnsan göğünde
yıldızlar belirdi yeni yeni.
Bir gün Leonardo'nun yıldızı belirdi,
bir gün Bach'ın yıldızı,
bir gün Bethoven'in yıldızı belirdi,
Galile ve Hegel'in yıldızları bir gün,

bir gün Lenin'in yıldızı belirdi,
bir gün Botev'in yıldızı,
bir gün Dimitrov'un.

Ey kötümserler,
çıkartın gözlüklerinizi,
karanlığın isiyle kaplı
o gözlüklerinizi çıkartın ve bakın:
Gökte bugün daha çok yıldız var.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Nikolay Staykov

1913 yılında Stara Zagora yöresindeki Granit'te doğdu. Kurtuluşun sonra «İş» ve «Kooperatif Tarımı» gazeteleriyle aylık «Sanat» ve haftalık «Halk Kültürü» adlı dergide yazarlık yaptı. Başlıca şiir kitapları: TOPRAK (1941), GRANİTTEN TÜRKÜLER (1958), ALTIN ENGEL (1962), PİŞMİŞ TOPRAKTAN PİPO (1972).

SEVGİ

Benim sevgim içten ve yalın.
Uçsuz bucaksız buğday tarlası,
köpüren bir deniz gibi
türkü çıkırarak gürüldediği vakit,
yağmur telleri siçim gibi
ışıldamaya başladığı vakit,
yeşil tarlalar o saat sarardığı vakit,
biçer döğerler homurdanmaya başladığı vakit
bir o yana bir bu yana
katılırcasına...

Ne güzeldir kışın da yeşil tarla.
Gözle görülmez sayısız kirmenler
kar ipeğini koyuverdiği vakit,
ak ve ince incilerle bezeli
sarkık dallar beklediği vakit,
ve bir ışın aydınlatınca onları
parlamaya başladıkları vakit,

ve hafif salkımlar usul usul
sarmaşdolaş olduğu vakit,
ve kar parçacıkları başladıkları vakit
düşmeye...

Olur sevincim iki kat,
bacaları gökboşluğuna uzanan
kara toprağın ortasında dimdik
bir yeni fabrika gördüğüm vakit.
Ne güzeldir o fabrika
dörtbir yanda buğday altını ısıldadığı vakit,
aydınlık kış günlerinde de güzeldir o,
ovanın göbeğinde onu
tuğla duvarlarıyla belirlediği vakit
kardan örtü...

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Kiril Nikolov Macarov

1914 yılında Smolyan'da doğdu.

Siyasal çalışmaları nedeniyle

okuldan atılınca öğrenimini kendi başına tamamladı. 1936'da Sofya Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdi. 1944'te silâh altına alındı ve Yugoslavya'ya gönderildi. Burada Yugoslav direnme güçleriyle ilişki kurmayı başardı. Aynı yılın 14 Ağustosunda onların tarafına geçti. Ancak, aynı akşam, Bulgar hükümet güçleriyle çıkan bir çatışmada başından yaralandı ve öldü. Yazıları 1951'de SEÇME YAZILARI adlı bir kitapta yayımlandı.

ARKADAŞIMDIN SEN BİR VAKİTLER

Kavga yoldaşydık düne kadar.
Bölüştük düne kadar acıları, yoksulluğu.
Yürüyorduk alevlenmiş yürekle, onurla,
biz, çile çocukları, düne kadar.

Kardeş bildik birbirimizi, kardeşlik de,
birlikte çarpardı yüreklerimiz,
gizlemedik düşüncelerimizi birbirimizden,
sarmıştı yüzlerimizi öç ve öfke.

İnerdi omuzlarımıza hışımla kamçı,
ölüm aldıydı bizi kısılcına.
Ama tükendi inancın, dayanamadın,
korkusunu yenemedin sen gecenin.

Kavga yoldaşıydık düne kadar.
Bölüştük düne kadar acıları, yoksulluğu.
Senin gücün kurudu, korktun,
şimdi düşmana yardım ediyorsun.

Yürüyoruz artık ayrı yollarda,
ben kaynaşan halkımla yürüyorum,
sen barışınla, rahatınla.
Bir ad bırakıyoruz halka ikimiz de.

İşte o halk
yargılayacak bizi
son kavgada.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

İvan Stayanov Topolov

1915 yılında doğdu. Yoksul bir ailenin çocuğudur. Bir yaşını

bitirmeden anne ve babasını yitirip öksüz kaldı ve amcaları tarafından büyütüldü. 1937'de Yugoslavya'ya geçti ve kimya fakültesine yazıldı. Savaş patlayınca, faşizme karşı ayaklananlar arasında çarpışmak üzere İspanya'ya gitti. 1939'da Bulgaristan'a döndü ve Almanlar Rusya'yı işgal edince, kendi ilinde eylemde bulunan direnç birliklerinin politik komiseri oldu. 14 Ocak 1944 günü, Alman askerleriyle çıkan silâhlı çatışmada öldü. Cesedi Borisov'da bir telgraf direğine asılarak halka gösterildi. Onu yetiştirmiş olan amcalarının evi ateşe verildi ve evle birlikte ozanın hemen bütün yazıları yandı kül oldu.

GENÇLİK

Ey sevgili gençliğim benim,
titreyen gençlik!
Bir yel gibi geçtin gittin,
ama ben senin geçip gitmene yanmam,

acılar verdin çünkü bana, kederler verdin,
işte yaşam bağışını sana geri veririm ben de.
Yoksul doğdum, yoksul büyüdüm yoksul bir köyde,
sürülerini göttüm elâlemin,
hâlâ acıların izleri durur alnımda.
Unutulmuş kalmışım bir köşede,
sevgisiz, barınaksız,
ne ana tanıdım, ne baba,
kundakdaymışım anam öldüğünde.
Ne diye göz yaşı dökeyim şimdi boşu boşuna
ey benim yaşanmamış gençliğim!
Çocukluğumun renksiz yılları
dökülür birbiri ardınca
tesbih taneleri gibi.
Bilenmişim, pişmişim,
ezile terleye, horlana inleye,
bu yüzden bugün âsiler arasında yürürüm.
Nasıl severse tatlı bir kızı bir delikanlı
ben de öyle severim doğduğum toprağın tarlalarını.
Ey acı çeken halkım,
kanım pahasına da olsa
seni savunmaya hazırım.
Ant içmişim,
hep sadık kalacağım sana,
hiç pişman olmadan.
Yalım yalım yanar bu yürek,
bu yürek sözünde durur,
hele güçler bir birleşsinler,
o güçler ki,
koca dağları yapraklar gibi uçurur.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Anton Nikolay Popov 1915 yılında Makedonya'da Yunan sınırına yakın bir yerde doğdu. 1922'de babası faşizme karşı olduğu için asılarak öldürüldü. Orta öğrenimini zorluklar içinde bitirdi. Maddi olanakları olmadığından üniversiteye giremedi. 1938'de Sofya'ya gidip orada belediye memuru oldu. 1942'de, devrimci eylemleri nedeniyle tutuklandı ve 23 Temmuzda, aralarında Vaptsarov'un da bulunduğu beş arkadaşıyla birlikte kurguna dizildi.

1941
GÜZÜ

Kaynar bir yanardağ
na şuramda,
fıskırır kan,
der: «Öc al!»
Sıkarız dişimizi..
Şimdi güz vakti.
Yanar tarlalar boz ve dumanlı,
dikenli tellerden ve süngülerden
aldığı yaralarla
ve çektiği işkencelerden.
Ağarır
toplanmamış mısır.
Dökerdi bir vakitler
dövenler şafakta
sarı buğdaydan alevleri.
Düşerdi yere samanlar
saçıla saçıla.
Güz şimdi.
Bir yel eser kırlarda,
tezekler yuvarlanır.
Gökte bir şimşek, bir şimşek daha.
İner bir soğuk yağmur.
Tüter yangınlar
ve yapraksız ağaçlar sorar durur
sallana sallana:
«Neden çalışmaz tarlalarda kimsecikler?»
Tarlalarda yangın,
duman, paslı toz ve sis
ve kan gölleri.

Güz yağmurları gelecek gene,
gene ovada
kaplayacak çukurları ve siperleri
su ve çamur.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Vesselin Andreev

1918 yılında Pirdop'ta doğdu. Hukuk okudu. 1941'den 1943'e kadar faşizme karşı

gizli olarak direnmeye katıldı ve sonra direnme güçlerine geçti ve partizan oldu. Şiirlerinin çoğu orada geçirdiği günleri anlatır. Kurtuluştan sonra «Halk Ordusu» ve «Edebiyat Cephesi» adlı gazetelerde yazdı. Karolev'in yazdığı gibi, Andreev, şiirlerindeki kahramanlar gibi «duygusal, zeki, etkin ve ince ruhlu bir ihtilâlcidir». Önemli kitapları: DİRENME TÜRKÜLERİ (1947), DİRENME BAĞIŞI (1959), GENÇLİK BİZİMLE KALİYOR (1963), KARTAL YOLDAŞLAR (1964), KANIMIZLA GECELERİ RAHATSIZ EDİYORUZ (1969), SİZSİZ YAPAMAM (1974).

DİRENME TÜRKÜSÜ

İşkence ettiler ona günlerce,
ne bir söz çıktı ağzından,
ne bir çığlık, ne bir inilti.
Bir gün ağız yanıldı,
Antonio, dedi durup dururken,
söylemişti kendi adını.
Sonra gene sustu tam bir hafta.
Yara içindeydi tekmil vücudu,
irin akıyordu yaralardan boyuna.
«Söyle, seninkiler nerde?»
Direnme birliğini getirdi gözünün önüne,
kapadı gözlerini ve titredi.
Kalleşlik yok bizim sözlükte.
Bir polis, gömleksiz bir polis,
öfkeden kıpkırmızı,
ateş ediyordu sağına soluna,
Antonio baktı kırpmadan gözünü:
«Bana ateş et, katil, bana!»
Tuz basınışlardı korkunç yaralarına,
keskin acı işlemişti kemiklerine kadar,
o gık demeden sıkıyordu dişlerini.
Nasıl dayanabilmişti bağırmadan?
Tükenmiş, nefretle dolmuştu içi,
bu herifler ne zalimdiler, ne vahşil!
Kıvrandı acılarla daha bir zaman,
ama kaçırmadı ağzından tek bir söz,
ve yavaş yavaş kesildi soluğu.
Baktılar korkuyla, şaşkın şaşkın ona,

o sessiz soluksuz, o onurlu adama.
Yutmuşlardı sanki dillerini.
Mırıldandı zorla faşist ajan:
«İnsan değil, taş bu!»
«Taş değilim, hayır,
bir savaşı, direnme gücünden!»
Dedi Antonio yavaşça
ve canını soludu.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

SEVGİ (x x)

Bizi sarmışlardı.
Çok kalabalıktılar.
Bizse,
bir avuçtuk.
Ama güçlüydük
ve delikanlıydık.
O boğucu,
o duru günde
pek yoktu umudumuz.
Ama düşünüyorduk başkalarını
ve direniyorduk.
Birden, biri yere düştü,
bir inilti duyduk.
Maksim'di bu.
Sardı beni kör bir öfke,
attım kendimi ona doğru.
Elleri gömleğinin içindeydi,
bir yara almıştı,
kocaman,
çok acıyordu canı,
besbelli,
dudaklarını ısıırıyor,
kan sızıyordu dudaklarından.
Diyemedim hiç bir şey,
kalakaldım öylece.
Açtı gözlerini
ve fısıldadı yavaşça

(Yüreğim birden kaskatı kesildi):
«Gördün o piçlerin bana ettiğini,
ne olur,

Andruya,

bitir işimi!»

Dudaklar kanlı, susuz, aralık.

Yamaç

kayalık,

boş

ve kuru...

«Dinle beni, Maksim,

kurtulacağız burdan...

(Gözyaşlarımla titredi sesim)

Yaran iyileşecek,

özgür olacaksın gene...»

Güneş kaynıyordu başımızın üstünde...

Tuttum dostumun elini.

(Kötü yaralamıştı onu o namussuz makineli).

«Bak...

Andrey...

Yarama bak...

Sen, benim en iyi dostum...

Böyle bırakma beni...

Sanırım... O el bomban

işine yaramayacak.

Canlı ele geçirmesinler

beni istemem.

Eğlenirler benimle...

Öp beni,

Andruşa,

öp beni...»

Kurşunlar vızıldıyordu dörtbir yanımızda...

Çektim tetiği

(Çıldırılmışım o anda belki de)...

... Bilmem, yoldaş,

anlatabildim mi?

Ateş ettim ona...

Bilirdin onu ne çok sevdiğimi!

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı).

Vesselin Hançev 1919 yılında Stara Zagora'da doğdu. Sofya Üniversitesinin hukuk bölümünü bitirdi. Şiir yazmaya öğrenciyken başladı ve daha sonra çeşitli edebiyat dergilerinde yazdı. 1944'ten 1945'e kadar kurtuluş savaşına katıldı. Bir iki derginin editörlüğünü yaptı, Sofya Radyosu'nun sanat ve edebiyat bölümünü yönetti. Sofya Tiyatrosunda ve Ulusal Operada çalıştı. Birkaç yıl Fransa'da ve Polonya'da diplomat olarak bulundu. 1960 ve 1962'de Dimitrov ödülünü kazandı. 1966'da öldü. Şiir kitapları: ÇARMIHA GERİLMİŞ İSPANYA (1937), ŞİİRLER (1948), FİŞEKLİKTEKİ ŞİİRLER (1954), RÜZGÂRLARIN GÜNÜ (1960), LİRİKLER (1960), SEÇME DİZELER (1962), KALABİLMEK İÇİN (1965), ACIMASIZ OLAY (1965).

YAŞIYORUM

Yaşıyorum.

İçimde ne varsa
akpak ve sıcak.

Yaşıyorum.

Acıdan bağılıyor ve düşünüyorum.

Yaşıyorum.

Hastalıktan değil bu acı,
yenilginin bilincinden.

Yaşıyorum.

Titreyen bir yay gibi.

Yaşıyorum.

Ateşten değil titremem,
içimdeki öfkeden,
duraksamadan.

Yaşıyorum.

Tutuklanan dakikalar acı veriyor bana, ey insanlar.

Yaşıyorum.

Haykırıyorum yitirilmiş yollar boyu.

Yaşıyorum.

İstiyorum doğumlar görmek,
ey insanlar,
ölmeden.

Yaşıyorum.

Bağırır içimde doğmamış bir dünya.
Yaşıyorum.
Bağırmasam vargücümle
öleceğim.
Yaşıyorum.
Ey insanlar,
bu berbat halimin nedenini bilin:
Yaşıyorum.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

EN İYİ ÖĞRENCİ (A x)

İyi bir öğrenciydi,
sınıfının en iyisi.

En önde otururdu
solda, pencerenin yanında.
Ufak tefekti.
Düz kızıl saçları
yanardı alev alev.
İyi bir öğrenciydi,
ufak tefek,
yanakları çil içinde.

Çok iyi bir öğrenciydi.
Bilirdi her dersi.
Öğretmeni,
kürsünün başında dimdik durup:
«İkinci Bulgar Krallığının krallarını say bakalım!»
diye sordu mu,
«Azorlar nerededir?»
diye sordu mu,
«Üç gümüş molekülünü sodyuma katarsan
ne elde edilir?»
diye sordu mu,
bülbul kesilir,
yanıtlar verirdi, apaçık, dosdoğru.

İyi bir öğrenciydi,
sınıfının en iyisi.

Bir gün
hiç beklenmedik bir şey oldu,
bir subay girdi içeri.
Geldi kürsünün başında dimdik durdu
ve hemen orayı gösterdi,
soldaki pencerenin yanındaki yeri,
ve bağırdı:
«Tahtaya gel!
Dur orda
ve söyle!
Tam karşılık ver sorularıma!»

Bu işkence dersiydi.

Botev ve Levski,
kara hücrelerden bakar gibi,
duvardan
onları seyrediyordular.
Korku
boş sıralarda oturmuştu
ve soruyordu:
«Buluştukların kimlerdi
gizli gizli?»
«Kimin eviydi
toplandığınız ev?»
«Ne verdiler sana?»
«Kime ilettin sen onu?»

Bu cesaret dersiydi.

İyi bir öğrenciydi,
sınıfının en iyisi.

Kalktı ve gitti
durdu tahtanın yanında.
Kızıl saçlı başı
kara göğün önünde,
tebeşir bulutları ortasında

parıldıyordu.
Altın sarısı çillerin
altındaki çizgiler
belirgin ve uslu.

İyi bir öğrenciydi,
sınıfının en iyisi.

Ama hiç bir şey söylemedi.
Öylece, sessiz durdu.
Sınıfta sorguya çekildi,
hiç bir şey söylemedi.
Dışarı çıkardılar,
hiç bir şey söylemedi.
Arka bahçeye götürdüler,
diktiler duvarın dibine,
hiç bir şey söylemedi.
Çalarken tüfekler
son okul zilini,
hiç bir şey söylemedi.

Çok iyi bir öğrenciydi,
hiç bir şey söylemedi.
Ve tam not aldı
ölümsüzlük dersinden.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

LENİN

Onun aramıza gelmesi gerekti.
Öyle bir dönemde
onun gibi biri gelmeliydi:
Su gibi, sağlıklı ekmek gibi yalın,
ki herkes doysun.
Mermer tabanları yatsıyarak
ve uzaklara dikerek gözlerini,
yıldızlara en yakın,
koşuşmaktan paltosu lime lime,
bir kanat gibi açılmış etekleri,
Rus saraylarının üstünde,

korkusuz ve alev kadar neşeli,
alın bir bulut,
parlak düşüncelerle
ışıl ışıl, apaydınlık.
Ve yaratan elleri,
savaşçılar ve şiirler yaratan
ve ağaçlar ve çağlar
yaratan elleri.

Onun aramıza gelmesi gerekti.
Kolları havaya kalkık,
doğan güneşi bekleyen
ormanlar gibi,
şafakta, kapkaranlık.
Hasata hazırlanmış
eziyetli topraklarda
şişen tohumlar gibi.
Aramıza gelmesi gerekti.

Gelmesi gerekti.
Tanımlamak için
görevini gerçeğin,
çekiç yapmak için zincirleri,
kurşunları saz telleri,
ve elleri - ılık yuvalar,
ki kuşlar olsun,
ve yağmur incileri
ve yemyeşil özsuların dolaştığı
çayırları öpmek için eğilen
dudaklar,
ey sevgili özgürlük,
ki sen,
bize gelesin
ve diyesin:
«Merhaba, insanlar!»

Onun aramıza gelmesi gerekti.
Gelmesi gerekti!
Gelmesi gerekti!
O gelmeseydi,
biz gene yarattırdık onu,

ve adların en güzelini
takardık ona:
Yıldız,
umut,
özgürlük,
öç.

Biz gene yarattırdık onu,
biz insanlar, milyonlar,
alalım diye eşit pay
mutluluktan,
ve taşıyalım diye
yürek gibi
onu içimizde.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Aleksandır Gerov

1919 yılında Sofya'da doğdu. Liseyi orda bitirdi. «Edebiyat Sesi», «Altın Boynuz», «Gökkuşağı» gazetelerinde yazdı. 1944'ten sonra Sofya Radyosu'nda sanat ve Edebiyat bölümü başkanlığı yaptı. Şimdi «Sinema Sanatı» dergisinin yöneticisidir. Gerov'un şiiri, insan ruhunun derinliklerine inme, zamanın hızlı geçişini yakalama, insan varlığının kalıcı değerlerini arama ve bulma çabalarının bir ürünüdür. Başlıca şiir kitapları: BİZ İNSANLAR (1942), İKİ MİLYAR (1947), EN GÜZEL (1968), PENCEREDEKİ ÇOCUK (1959), YÜZ MEGATOR (1963), ZERRECİKLER (1973).

ZAMAN

Zaman akıp gidiyor yok ederek
hem genci, hem ihtiyarı.
Ama ölümsüz umut kalıyor
altın tanecikler gibi
pırıl pırıl.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

BİR SESLENİŞ

Sizler, hâlâ madde içinde uyuyanlar,
ve onbin yıl sonra gözlerini açacak olanlar,
anımsayın beni!

Kuşkuluydum, umarsızdım, şaşkındım.
Evrenin ölçeğini kullanamamıştım,
elektriği ete dönüştürememiştım,
her yarattığı yeniden yaratamamıştım,
beynimi bir anten gibi kullanamamıştım.

Uzayın tam ölçülerini bilmiyordum
ve güçlü değildim
ölümsüzlüğün tadına varacak kadar.

Bütün öbür konularda tıpkı sizin gibiydim,
ama duygu diye bir şey olmasaydı.

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Zvetan Spasov

1919 yılında Plevne'de doğdu. Genç yaşta politikaya atıldı. 1942'de Plevne garnizonundaki askerler arasında yaptığı propaganda yüzünden ölüme mahkûm oldu. Aynı yılın yazında tutuklandı ama kaçmayı başardı. 14 Şubat 1944'te, Plevne'de, polisın kısırdığı bir evde, cephanesi tükeninceye kadar çarpıştı. Son kurşunla da kendini öldürdü.

İNANÇ

Bekliyorum, anacığım, beklıyorum,
doğduğum kent üzerinde doğacak olan
o kızıl şafağı:

Cıvıl cıvıl, mutlu, diri bir şafak.
Tatlı bir kardeş gibi seveceğim onu.

İşte duyarım onun gelişini,
seyreldi işte kurşunî sisler,
buzdan çember kırıldı kırılacak.
Ey, mis kokulu genç şafak!

Yeşerecek kurumuş bahçeler
bahar yağmurlarıyla serin serin,
açılacaklar hayata yeniden
saz benizli kardeşlerim benim.

Sen de, anacığım, sen de,
kapıda dört gözle beklerken beni,
güneş konsun diye ipek saçlarına,
kaldıracaksın kara peçeni.
Ve ben sevinçle döneceğim sana,
anacığım, sevinçle, koş koş.

Bekliyorum, anacığım, bekliyorum,
köpüklü, kırçıl o bahar sularının
o al al olmuş sabahını.
Doğacak her şey yeniden,
kavuşacak yeniden güneşe
karanlıklara gömülen gözler.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

BENİ YİTİRECEKSİN (x x x)

Böyle bir gecede yitireceksin beni.
Duyacaksın baykuş çığlıklarını karanlıkta,
düşman kurşunlarının ısıklı çaldığı.

Yoldaşlarım çiçek getirecek mezarıma.
Durmadan ağlayacak anam
toplaya toplaya ortak anılarımızı acısında.

Gelincikler yeşerecek bahçelerde,
ışıyacak dört bir yanda hayat,
gençler sevişecekler mutlu mutlu.

Gel benim mezarıma işte o zaman,
gerçek oldu, işte bak, de,
işte, bütün düşlerin gerçek!

Böyle bir gecede yitireceksin beni.
Duyacaksın baykuş çığlıklarını karanlıkta.
Sonra bir derin sessizlik saracak ortalığı.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

ANAMA

Nöbetçi olduğumu hiç bir vakit unutamam.
kaçamam ben bu zor kavgamızdan,
ama bırak, bu yıldızlı, duru gecede
bırak, biraz daha ağlasın mızıkam.

Kodum geldim anamı, yapayalnız, uzakta.
Geldim bu alârm gecelerinde yitmeye.
Ama unutamam ak saçlarını anamın, unutamam:
Nasıl kayboldulardı zifiri karanlıkta!

Bir daha görür mü ki beni anam?
Kucaklar mı bir daha bu dinsiz imansız oğlunu?
Yoksa, ey alınyazım, tez ayaklı,
cansız mı götüreceksin beni anama,
kurşuna dizildikten sonra?

Kimbilir ne ıssızdır şimdi oralar.
Yanar, sıçrar anam karışık uykusunda.
Yok ki başka sevgilisi, başka oğlu.
Ona bu zalim dünyada bir ben kaldım kala kala.

Bıraktım ona ateşimin bir parçasını,
gerçek yoldaşlarımı bıraktım, sevgili dostlarımı.
Ama onların sevgisi, sıcaklığı, sanmam
dindirebilsin bir ananın acısını.

Zorlu savaşlarda sarsılsın, inlesin
bu yaşlı, bu kırık dökük toprak!
Gecenin bu anılar saatinde, çalsın biraz daha
şu kederli mızıkam, çalsın bırak!

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

İvan Nedkov Nivyanin 1919 yılında doğdu. Daha genç yaşında köylülerin yoksulluğuyla karşılaştı ve içinde daha insanca hayat koşullarının gerçekleşmesi isteği doğdu. Büyük bir coşkuyla kendisini devrimci eylemlere verdi. 28 Mayıs 1944'te bir çarpışmada ağır yaralandı ve ertesi gün öldü.

MEKTUP

Uzun süre yaşar mı bilmem,
yüreklerimizde açan bu sevgi?
Çünkü değişik iki dünyayız biz ikimiz,
şimdi bir de uzun yollar ayırdı bizi.

O kalabalık, ışıklı kentte, belli olmaz,
bir sürü alımlı şeye kaptırırsın kendini,
bense burda, avurtları çökük köylüler arasında,
halkın sıkıntılarıyla doyururum karnımı.

Bir mektup bekledim senden bu ilkbaharda,
istedim özlemlerini dökesin, içinin ateşini.
Ne olacak sanki düşeceğim de umutsuzluğa,
adam dediğin ekmek için dövüşmeli.

Uzun süre yaşar mı bilmem,
yüreklerimizde açan bu sevgi?
Ama ben eminim ki, kılım kıpırdamaz
eğer çiğnersen bir gün sen onu.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

ANACIĞIM

Ey, benim yorgun, bitkin anacığım, bilirim,
boş yatağın yanında durursun akşamları,
uzaktaki oğlunu düşünürsün ve dersin:
«Nerde geçirecek kimbilir bu geceyi?»

Şaklar dışarda kamçısı fırtınanın,
düşman karanlıklarda arar bizi,
yağmur çizer acıtır yüzlerimizi
ve biz durmadan yürürüz sabaha doğru.

Katlanırsın benim gibi çok acılara,
çünkü sevgi dağlar, yakar senin yüreğini,
anasın, hemen de yokluğumu duyarsın benim
benden sana bir tek söz edildi mi.

Ey, anam benim, yürekli, yiğit anam,
biliyorum, senin acılarının sınırı yok,
bir sen anlarsın ama beni, anlasan anlasan,
çünkü senin kanını taşıyım, doğmuşum senden.

Tutuşur nefretle kanım benim, yalım yalım,
halkımın düşmanları faşistlere karşı.
Korumak için yurdumu ve senin namusunu
çarpmaktan başka yol yok, anacığım.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Valeri Petrov

1920 yılında Sofya'da doğdu. Orta öğrenimini Sofya'da İtalyan okulunda yaptı. Sonra tıp fakültesini bitirdi. Daha öğrencilik yıllarında şiir yazmaya ve yayımlamaya başladı. Anayurt savaşına muhabir olarak katıldı. Basında yüksek görevlerde ve bir süre Roma basın ataşeliğinde bulundu. Başlıca şiir kitapları: KUZZEYE GİDEN KUŞLAR (1945), ŞİİRLER (1949), YAŞADIĞIMIZ GÜNLER (1952), AFRIKA DEFTERİ (1965), DESTANLAR (1972).

YILDIZLARIN ALTINDAKİ KAĞNI

İki köhne bıçkışane dağın orda.
İner eski Bukova yolu köye doğru.
Gecenin içinde gıcırda durur
tahta yüklü yedi kağni.

Arkada, karanlıkta, yanyana,
ilkokul öğretmeniyle arabacı,
yol alırken tütün içer laflarlar,
seyrederek evreni, yıldızları.

«İnanasım gelmez benim sen ne desen,
Samanyolu yıldızlardan nasıl olur.
Tanrıdır rüzgâr estiğinde gökyüzüne biçim veren.
Osaat has buğdayın ince çiçeği savrulur.»

Susar öğretmen, dinleyerek
yaşlı adamın dediklerini bir bir,
ve, tahtalara uzanmış dalar
binlerce yıldıza.

Hep aynı ezgiyi söyler tekerlekler tek düze,
bir rüzgâr eser balkanlardan, savruk, kaygılı,
ve taşır gecenin içinde reçine ve ot
ve taze tahta ve tütün ve katran kokusu.

Karaltılar içinde her şey bir güzel:
Balkanlar ve kağı, insanlar ve tahtalar.
Ağır ağır yürüyen mandalar kapkara,
ve gözlerinin mavisi ışıltılı.

(Çev.: A. Kadir - Eray Canberk)

Dobri Jotev 1921 yılında Pernik'in Raduy köyünde doğdu. Lise-
yi Sofya'da bitirdi. Antifaşist eylemlerinden ötürü
1942'de tutuklandı ve 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı. 1944'te Üsküp hapisane-
sinden kaçtı ve Yugoslavya'da direniş savaşı vermekte olan «V. Kolarov»
partizan taburuna katıldı. 9 Eylül 1944'ten sonra Dimitrofçu Komünist Genç-
ler Birliği Merkez Komitesinde ve «Halk Gençliği» gazetesinde çalıştı. Baş-
lıca şiir kitapları: SUSUZLUK (1951), COŞKUN RÜZGÂR (1958), HAYKI-
RIŞLAR (1966), SEVDALI GÜNEŞLER (1973), LİRİKA (1974).

SUSMAK

Gelecekler, cellâtlar gene gelecekler,
gene dağlanacaksın, gene köpekleşecek acı.
Dört duvar arasında tepende böğürecekler:
«Söyle, kimler, neredeler? Konuş, haydi!»

Gık demiyeceksin. Oysa bir yurdun var senin,
yurdunda çile var, bunaltısı var esirliğin.
Ve sözler var, bu çileden, bunaltıdan doğan,
bu sözlerle, istesen, ölüye can verebilirsin.

Gık demiyeceksin. Oysa bir yurdun var senin
yurdunda yurtseverlerin var, kavga var.
Ve bu kavgada nice yiğit, nice cesur sözler var,
bu sözlerle, istesen, düşmanı kurşunlayabilirsin.

Ah, sözlerin senin, söyleyemediğin sözlerin!
Yarın arkadaşların söyleyecekler hepsini, arkadaşların.
Ama burda, bu dört duvar arasında, sana ne yapsalar,
bir tek söz söylemeyecek, gık demiyeceksin!

Sordukları kimler, neredeler, sakın ha!
Susacaksın! Bağırarak da yok! Ölmek mi, öleceksin!
Yarın bütün yurdun duyacak nasıl olsa
burda, bu cehennemde, sustuğunu senin!

(Çev.: A. Kadir - Fahri Erding)

AÇIKÇASI

Dağıtacağım kendimi son damlaya dek!

Hani nem varsa azçok
saklayamam, katık edemem.
Bugünkü bugüne,
yarınki yarına.
Bugünden yarına saklarsam
erir gider sakladığım.
Dağıtmazsam yarinkini
o da erir gider
avuca düşen
kar tanesi gibi.

Korkma! Ben bir kaynağım.
Daya ağzını ve iç.
Toprakta geldiği yere
sızar gider
içilmeyen yudum.

Korkma! Ben bir kaynağım.
Nice dudaklar doyurmuşum.

Kalmışım gene arı duru.
Çünkü taptaze ve biricik
bu kaynakta her yudum.

Dağıtacağım kendimi son damlaya dek!
Günün birinde baktım ki kurudum,
çekip gideceğim buradan,
içimde rahatlığı ölümsüzlüğün.

(Çev.: A. Kadir - Fahri Erdinç)

YANIT

— Neden seviyorsun beni?

— Sor, ırmağa sor,
neden akar denize doğru,
neden karışır gider denize?
İrmağa sor, ırmağa!

— Neden seviyorsun beni?

— Sor, dalgaya sor,
neden koşar kıyıya doğru,
neden parçalanır kıyıda?
Dalgaya sor, dalgaya!

— Neden seviyorsun beni?

— Sor, aya sor,
neden döner çevresinde dünyanın,
neden ayrılmaz ondan?
Aya sor, aya!

(Çev.: A. Kadir - Fahri Erdinç)

BAŞLANGIÇ

Bir denizsin sen, pırıl pırıl,
aydınlık bir bekleyişle çalkalanan.
Bense kırk kol ırmağım,
çağıl çağıl sana koşan.

Ama ak yolu boyunca yüreğimin
nice engel var pusuda.
Tam sana yaklaşıcağım sıra
yutuverir beni nemrut kumlar.
Kurtulup da çıktım mı yüze
cansızlığın buzları mihlar.
Kötücül kuşkuların kökleri
atılımlı akışımı köstekler.
Kayalarca dikilir ayağında
kör yasalardan Himalaya'lar.

Pırıl pırıl denizim benim,
aydınlık bir bekleyişle çalkalanan.
Kırk kol ırmağım ben beride,
gürül gürül ve yaman.
Ben, ulaşmak için sana,
sarmaşdolaş olmak için seninle,
kayalar oyuyorum yolumda,
tıkali boğazlar açıyorum.
Geliyorum, geliyorum, geliyorum!

(Çev.: A. Kadir - Fahri Erdinc)

Atanas Ivan Mançev

1921 yılında doğdu. Çocukluğundan beri şiir yazmıştır. Sürekli olarak polisçe izlendiğinden, hep gizlenmek zorunda kaldı. 21 Mayıs 1944'te bir arkadaşını aramak için gittiği bir köyde onu tanıdılar ve polise bildirdiler. Polisle aralarında silâhlı çatışma çıktı. Son kurşunuyla kendini öldürdü.

GENÇLİK

Fısıldaşın, ey dalgalanan buğday tarlaları!
Uçsuz bucaksız kırlar, coşun!
İşte körpe kanatlarımı açmışım
sizin altın çarşafınızda.

Ben olacağım ilk kurban
doğduğum topraklarda,
bunca suskunluk ardından, titreyecekler
uzak köyler, tepeden tırnağa.

Çok insan izleyecek beni,
bitmez tükenmez gençler, altın yüzlü:
Ölecekler bu kan savaşında,
kavuşmak için daha çok güneşe.

Sığamam kabıma, sığamam.
Açar gençliğim kanatlarını yücelere.
Fısıldaşın, ey dalgalanan buğday tarlaları!
Uçsuz bucaksız kırlar, coşun, coşun!

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Marko Angelov

1921 yılında Gorski Sevonez'de doğdu. Siyasal eylemler nedeniyle 1942'de tutuklandı. İki yıl bir toplama kampında kaldı. Oradan kurtulunca direnme güçlerine katıldı. 28 Mayıs 1944'te polis ateşi altında öldü.

TÜRKÜ

Koş, ey ak Tuna, koş,
koş Rakita'nın ülkesine doğru,
söğütlerin dallarını eğdiği ülkeye,
sevgilimin beni dört gözle beklediği.

Koş, ona acılarımı götür,
bugünlerde seni göremeyecek, de:
Kanlı zamanlar içer günlerimi,
yazgısını değiştiremez hiç kimse.

Düşman dün kısırdı beni,
kovaladı durdu, göz açtırmadan,
öfkeli yollarda düştü peşime.
Gitmeliyim artık buralardan.

Koş, ey ak Tuna, koş,
sevgilimin beni dört gözle beklediği yere.
Hemen geleceğim sevgilimi öpmeye,
özgürlüğü hele bir hak edeyim!

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Dimitir Metodiev

1922 yılında Pazarcık bölgesindeki Belovo köyünde doğdu. Sadovo'da Orta Tarım Okulunu, Sofya Üniversitesinde Yüksek Tarım Fakültesini bitirdi. 1944'te Üçüncü Harekât Bölgesi «Angel Kınçev» müfrezesinde partizan oldu ve nazi Almanlara karşı savaştı. 1953'te Moskova «Maksim Gorki» Edebiyat Enstitüsünde okudu. Birçok gazetelerde çalıştı. Şimdi bir derginin yöneticisidir. 1952 ve 1964'te Dimitrov ödülünü kazandı. Rusçadan Bulgarcaya çeşitli çeviriler yaptı. Şiiri toplumsal ve devrimcidir. Başlıca şiir kitapları: TAARUZ (1945), DİMİTROV KUŞAĞI (1951), DÜŞLER ÜLKESİ (1956), BÖYLE ÖLECEĞİM (1961), BÜYÜK GÖÇ (1970), HER ŞEY YİNELENECEK (1975).

SOSYALİZM ŞARKISI'NDAN

Yoksul bir tarım ülkesiydi
Bulgaristan.

Traktörler yerine
ççekleri vardı ve inekleri,
toprağı süren.

Ne makinalaşma vardı
ne de
sulama.

Gidecek çok uzun bir yolu vardı ama.
Rüzgârlar esti,
ve kar
örttü toprağı,
ve kurtlar dolaştı
sinsi sinsi...

Ama biz
başkaldırdık
rüzgâra
ve kara.
Yüzlerce insan,
binlerce insan,
bir milyon insan
gitti
tarlalara
çalışmaya,
ve gitti
darağaçlarına.
Acı soğuk

çalıştı girmeye
içine ruhlarımızın,
ve çalıştı
bizi dondurmaya.
Bir büyük davamız vardı
oysa bizim,
sosyalizm davasıydı bu,
ve hiç bir şey durduramazdı
gidişimizi
geleceğe doğru.

Ama kuşkucu Tomas'lar
iyi insanlar
değildirler,
iyi insanlar
yürekli,
bencil olmayan,
duraksamayan
ve bekleyen
ve yaratan
insanlardır
ve geleceğe
inanın...

Bugün
demir şarkı
daha yüksek sesle söyleniyor
güçlü
saflarımız üstünde,
gururla
ve güvenle
döşöğru
sosyalizme giden
yolda...

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Vladimir Golev

1922 yılında Bansko'da doğdu. Liseyi Kızanlık'ta bitirdi. Sofya Üniversitesinde hukuk okudu. Sofya radyosunun edebiyat bölümünde ve Bulgar sineması senaryo-

ları kurulunda çalıştı. İlk şiir kitabı 1927'de çıktı. Şiirleri daha çok toplumsal sorunlara eğilir. Son yapıtları eleştirmenlerin dikkatini çekti ve ona Dimitrov ödülünü kazandırdı. Başlıca şiir kitapları: PİRİN BAYRAĞI (1952), YELE KARŞI ŞARKI (1958), GÜRGENLER DE ŞARKI SÖYLER (1961), DEVRİM YAŞIYOR (1964), ŞİİRLER (1972), GECİKMİŞ İTİRAFLAR (1976).

İNANIYORUM

Ben, bir çöl ıssızlığında,
solgun ve bitkin ölemem.
Götür beni, ey gençlik,
son soluğuma dek,
dipdiri ormanında.
Yapayalnız. Bırakılmış bir başına,
durgun, sessiz,
tıkamış kulaklarını dünyanın uğultusuna.
Sakın böyle bir alinyazısına götürme beni.
Bana kuşların engin atılğanlığını ver.
Yeniden yaratan her şey sabahları dünyayı,
şarkısı söylenen, kurulan her şey,
başarı, ün, yargı,
bunların tümü,
gençlikte olur olsa olsa.
Gençlik onurlu, ateşli, arı duru.
Gideriz biz yalnız ona doğru.
Ey, arkadaşlar, uzatın ellerinizi
bu güçlü yaşama, ilkyaza.

Ne param pulum olsun isterim, ne ünüm sanım.
Gözüm yok hiç bir yüksek yerde.
Kaygılı, yalın şiirim bana yeter
senin kahramanca yarışında.
Ağır gelir bana kanatsız soluk almak,
ve yitirmek atılğanlığımı
acılara gömer beni.

Bağışlayın beni, kardeşler,
tökezlemek istemem,
bana ölümdür bu,
yoksunluktur her şeyden.

Genç yurdumda büyüdüm ben.
Öyle genç ki hâlâ,
açılır daha yeni yeni
mavi yollarında yürürken,
kaldırarak başını balkanlara.

Ey gençlik, ey yurdum,
en yüce sevgilerimden doğmuş
hazinelerimin en değerlisi.
Ben hiç bir şey istemem senden
ta yüzyılların sonuna dek,
yalnız tek bir tüy ver bana, ey gençlik,
tek bir tüy kanadından.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

KİTAPLARA ŞARKI

Ey kitaplar, suskun kitaplar, çevremdeki!
Gösterişsiz başarıları yaşıtılarının.
Dokunuyorum belirsiz bir coşkuyla, içim titreyerek,
dokunuyorum ikonlara uzanır gibi.
Nasıl doğduklarını ansıyorum ben bu kitapların,
coşkun hızı içinde bir dönemin, dörtnala,
sonu gelmez tartışmalarla sarmaşdolaş,
değerlenme, büyüme, yayılma susuzluğuyla.

O mutlu imece günlerinin ozanları!
Barajların şarkıcıları, çelik fırınlarının.
Yoktu ağır yazı masaları, odaları yoktu onların,
kiralık odalardı barınakları, ıslak çadırlardı,
not defterleri vardı el kadarcık,
şarkıları mine boncuklar gibi dizerlerdi,
güleç şarkıları, temiz şarkıları, apaydınlık,
kısa kısa duacıklar gibi şarkıları.

O zamanlar gergin, acımasız zamanlardı.
Zayıflar silindi gitti aramızdan.
Kimileri ölümcül yaralar aldı.

Gitgide seyreldi bizim küme.
Ve artık çoğu aramızda değil.

Ama kitaplar, işte hepsi yerli yerindeler.
Nasıl idiysele gene öyle cıvı cıvı.
Çevir yaprakları, çevir ve oku satırları bir bir.
Bunlar kitap değil, arkadaş yazgısı bunlar.
Şimdi kendileri burda olmayabilir,
düşledilerdi hani defneden çelenkler falan,
ama kitaplar en vefalı arkadaşlar çetesidir,
her zaman gürül gürül gürüldeyen, uğul uğul uğuldayan.

(Çev.: A. Kadir - Fahri Erdinç)

Georgi Svejin

Asıl adı Georgi İvanov Neykov'dur. 1922 yılında Leveç kasabasının Doyrensi köyünde doğdu. Yeraltı örgütlerinde faşizme karşı çarpışmış, kültür alanında büyük çalışmaları olmuştur. Halen Bulgar Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu üyesi ve haftalık edebiyat dergisi Puls (Nabız) un yayın yönetmenidir. Birçok şiir kitabı ve piyesleri vardır. Başlıcaları: YAKAN GÖZLER (şiirler), İNSANLAR VE KADERLERİ (piyes), YABAN ÇİLEKLERİ (piyes).

ŞEYTANIN TİTREK SESİ

Kaldırınca tabancasını
nişan almak için
sarı saçlıya,
parıldayıverdi
gözleri.

Kırlangıçlar uçuştular
korkudan çığırıp
kanat çırparak.
İyi nişancıdır,
koru kendini!

Kartal gözleri var onda,
panter yüreği!

İşte nişan aldı
kemanın üstüne tam,
ıskalamaz.
İyi nişancıdır,
koru kendini!

Ama teller
gene şakıldılar
ve doldurdular havayı
titrek titrek,
hiç umursamadan.
Bu dünyada
insan iki türlü:
Keman çalmaya gelmiş insan,
öldürmeye gelmiş insan.

Hadi söyle bana,
müziği seversin sen,
nasıl çalar insan
hapisanede,
ağrılardan sızılardan sonra,
romatizmanın
ve zincirlerin
kemirdiği ellerle?

Havasız bir delikte,
gıcırdayan somya üstünde, yatakta,
yakalanmışsın berbat bir öksürüğe,
gel de şarkı söyle!

Ama gene de
sarı saçlı adam
devam etti
Tartini'yi çalmaya.
Dirildi içimizde
ölü düşler.

Ne yazık,
sevmiyordu müziği
tabancalı asker!

(Çev. : A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Blaga Dimitrova

1922 yılında Byala Slatina'da doğdu. Liseyi Sofya'da okudu ve Sofya Üniversitesi Slav Filolojisi Fakültesini bitirdi. Daha sonra Moskova'da Maksim Gorki Edebiyat Fakültesinde öğrenimini sürdürdü ve filoloji bilimleri doktoru oldu. «Edebiyat Cephesi» gazetesinde ve «Eylül» dergisinde çalıştı. Başlıca şiir kitapları: ÖNDERE ŞİİRLER (1950), RODOPLARA ŞARKILAR (1954), AÇIKÇA (1956), YARINA (1959).

TEK BAŞINA YOLCULUK EDEN KADIN

Göze almaktır tehlikeyi, bir tedirginliktir bu,
hâlâ erkekler dünyası olan bu dünyada.
Anlamsız karşılaşmaların tuzağı bekler
sizi her köşede.
Sokaklar ve hareketli kalabalıklar
meraklı meraklı süzer sizi
ya da dik dik bakarlar size.
Bir kadın, tek başına yolculuk eden.
Savunmasız olmanızdır
tek gerçek korunmanız...

Aslında hiç bir erkeği dönüştüremediniz
dayanacak güçlü bir desteğe,
yaslanıp dinlenecek bir ağaç gövdesine,
altında barınacak bir duvara.
Hiç bir zaman kullanmadınız bir erkeği
bir yol, bir sıçrama taşı gibi.
Eşit koşullar altında karşılaşmak için bu erkeklerle
ve onu gerçekten sevmek için
tek başınıza başladınız işe.

Uzağa gidip gitmeyeceğinizi bilmiyorsunuz,
ya da düşüp düşmeyeceğinizi yol ortasında batağın içine,
ya da güneşin kamaştırıp kamaştırmayacağını gözlerinizi —
bütün bunları bilmiyorsunuz ama inadınız inat gene de.
Çünkü bıraksalar bile sizi yarı yolda,
sizin bu cesurca çıkışınız
bir yere ulaşmakla birdir.
Bir kadın, tek başına yolculuk eden.

Ve siz, hâlâ gitmeye devam ediyorsunuz.
Ve siz, hiç ama hiç durmayacaksınız.
Hiç bir erkek hiç bir zaman
tek başına yolculuk eden bir kadın kadar
olamaz yalnız.

Karanlık çöker önünüze,
yedi kilitli bir kapı.
Hiç bir zaman bir kadın
gece çıkmaz tek başına yolculuğa.
Ve parlak güneş bir gardiyan gibi
açar açık yerlerin kilitlerini şafak vakti.

Ama siz karanlıkta da yürüyorsunuz,
etrafa bakmadan gizli gizli.
Belirler her adımınız
bir vakitler sizi sık sık korkuttukları
o belirsiz adama olan
gerçek bağlılığı ve güveni.
Ve adımlarınız kaldırım taşlarında yankılanır durur.
Bir kadın, tek başına yolculuk eden.
Kendisi de yolda yalnız bir kadın olan
bu alçakgönüllü dünyamızda
en yumuşak adımlar ve en cesur.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Bojidar Bojilov

1923 yılında Varna'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini bu kentte yaptı. Sofya'da hukuk ve tıp fakültelerinde okudu. İlk şiiri 1939'da «Dönemeç» gazetesinde yayımlandı. 1944'ten sonra iki dergide yöneticilik, Bulgar Yazarlar Birliğinin sekreterliğini ve bir gazetenin yöneticiliğini yaptı. Şimdi «Halk Kültürü» yayınevinin yöneticisidir. Lirik bir şairdir, şiirleri duygu ile doludur ve ince bir anlatım özelliğiyle belirlenir. 1961'de Dimitrov ödülünü kazandı. Başlıca şiir kitapları: ÜÇÜNCÜ SINIF (1939), DİMİTROV (1960), BAYRAĞIN ALTINDA (1964), LİRİK ŞİİRLER (1967), ASKER KANI (1969), DENİZ (1970), DEMİR YÜREK (1972), YIRMİNCİ YÜZYIL (1972).

ŞAİRLER

Karanlık suyun içinde bir motorda
adamlar sessizce soyunurlar.

Onlar artık şair değiller,
mutlu çocuklardırlar.

Sarar bedenlerini su
şehvetli bir kucaklamayla.
Gece ne bu kadar tehlikeli olmuştu,
ne de böylesine dostça.

Kara şair anımsadı suyu
timsah davullarıyla.
Anımsadı açlık yıldızlarını
yavrularının düşlerindeki.

Sarı şair anımsadı yağmuru
kavrulmuş kara körfezin üstünde.
Ölüm seslerini anımsadı
tüfek namlularından org borularında.

Beyaz şair bir nehri anımsadı,
ülkesinde nehirler kuruydu çünkü.
Özgür topraklarını, düşmanın
nasıl ezip geçtiğini görmüştü.

Ve bu kıyı yakınlarında doğan şair
hiç bir şey anımsamadı, çünkü
burda o her zaman güzel ve güçlüdür,
gülümser, yumuşak ve gür saçlı.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

ŞİİR SANATI

Şair olmak yeterli değil —
âşık da olmalısınız.

Boileau

Çok şey öğrettin bana, Boileau.
Şimdi farkına varıyorum birçok şeyin.
Daha birkaç yıl önce anlamazdım
neden şair denir birine,

hele hiç anlamazdım
neden inanır insanlar
bir şair olduğuma
benim de.

Oysa ben her vakit sevdalıydım
gençliğime,
fikirlerime,
ağaç yapraklarına,
Nisan gecelerine,
genç kızlara
ve göreve.
Ve şimdi bunca yıldır
sana sevdalıyım
ey tutkum,
gönül rahatlığım.

Şiirler nasıl yazılır
bilmem.
Yaşarım onları.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

KUŞAK

Biz, bizi tüketen ateştik.
Biz, şiirdik sadece,
harekettik,
kuşkuyduk.
Biz, başkaldıranlardık, öfkeliydik.
«Solcu» yaftası takmıştı çağımız bize.
Diplomamız yoktu, ödülümüz yoktu.
Saygınlığımız yoktu ve aç dolaşırdık,
mutluyduk ama
o cehennem gibi yanan barutun göbeğinde.
Gençtik,
hepimiz gençtik,
ben de, sen de...
Bunların hepsi şimdi tarih oldu.
Şimdi şiirler kitaplarımızdadır,
içimiz öfkeli ateşin külleriyle dolu,

çılğınca bir hareketi anımsamadayız.
Her şeye güvenimiz tam.
Yoksa başkaldırmayı ve öfkeyi anlayamazdık.
Sağlıklı olmaktan kıvançlıyız,
kıvançlıyız saygınlığımızı, ödüllerimizi raflarımızda
saklamaktan.

Şimdi genç olanlar başkaları artık.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

David Ovadiya 1923 yılında Kırçali'de doğdu. Liseyi Plovdiv'de okudu. Sofya Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. 1939 ve 1943 yıllarında öğrenci gazetelerinde ilk şiirlerini yayımladı. 1944'de partizan olarak İkinci Orta Balkan Tugayı'nın «Dobri Voyvoda» birliğinde direniş savaşlarına katıldı. 9 Eylül 1944'ten sonra, Plovdiv'de, günlük «Anayurdun Sesi» gazetesinde çalıştı. Sofya Radyosunda redaktörlük yaptı. Halen «Halk Gençliği» yayınevinde redaktördür. Başlıca şiir kitapları: PARTİZAN DEFTERİ (1948), SON ANA KADAR (1950), YURT KİYİLERİ (1952), EV (1956), GECİKEN BULUŞMA (1964), YAŞANACAK (1972), KARDAN KİLİM (1975).

TARİH

Tarih yazılmıştır kanla...

Bunlar, derdim, basmakalıp sözler.
Ama yanımda bir bir düşünce yoldaşlarım,
kanları vurunca yüzüme ılık ılık,
ağladım, isyan ettim, bastım küfürü.
Ve işte o zaman,
boş vererek üne müne, paraya pula,
hiç esirgmeden canlarını
karşı koyarlarken düşmana yoldaşlarım,
işte o zaman,
inandım bu basmakalıp sözlere,
inandım, evet, kurşuna dizerlerken bizi,

yazdığımız sırada tarihi kanla.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

ANAVATAN

Görüyor musunuz, işte,
büyür, mavileşir, denizin ufkunda
anavatan Balkan.

Bu coşku ne,
deniz kurdu değil misin
sen, kaptan?

Açılmış dalgaları bayrak,
merhaba, sevgili kıyı,
ey anavatan toprağı,
merhaba!

Gözlerim aç,
gözlerim ayrılmaz ordan,
rüzgâr ıslık çalar,
bir damla kopartır benden,
köpüren dalgalarına denizin
düşer bir damla.

Uzaklardan gelirim,
gelirim yaban ellerden.
Okşadığı yerler gördüm güneşin,
gördüm masmavi Güney ülkeleri,
bal gibi meyvalar veren.

Zor soluk alır
o gökyüzü altında insan.
Daralır orda yürek,
içe işler acı.

Ey kıyı,
özgürlük güneşiyle aydınlanan,
yok bu dünyada
senden güzel toprak.

Daha hızlı, haydi kaptan,
benim yüce Balkan'ımın kıyılarına!
Daha hızlı, kaptan kardeş, daha hızlı,
yar yeşil dalgaları bir çırpıda!

(Çev.: A. Kadir - Eray Canberk)

PARTİZANLAR

Sabahın ayazında, donmuş, aç açına,
ağaçlık yamaçlardan yürüyoruz.

Kol, bir tepenin gerisinde birden durdu. Bu ne?
Tuzak mı? Yoksa yolu mu şaşırdı kılavuz?

Ağardı ağaçlar arasında koskoca bir yazı:
«Partizanlar, teslim olun! Bağışlanacak hayatınız...»
Düşmanlar yazıp yapıştırmış buraya, belli:
«Acıma beklemeyin bizden, teslim olmazsanız!..»

«Partizanlar, teslim olun!» diyor rüzgâr,
soğuk esinti itiyor göğsümüzden bizi.
Boylu boyunca uzanıyor devrilmiş ağaçlar
ve havalanıyor ürken bir kuş sürüsü.

Fısıldıyor yağmur: «Partizanlar, teslim olun!»
Ve gözlerimize vuruyor buzlu çisinti.
Bulanık göletlere batıyoruz bele kadar,
bağırlarımızda dolan taşan bir öfke, bir kin.

Bu öfke, bu kin nerdeyse boğacak bizi.
Hadi bakalım, dize getirsin bizi düşman:
Tüfeklerimizle paralıyoruz o yazılı kâğıdı.
Ve yürüyoruz yağmurun içinden rüzgâra karşı.

(Çev.: A. Kadir - Fahri Erdinç).

Radoy Ralin

1923 yılında Sliven'de doğdu. Gerçek adı Dimitar Dimitrov'dur. Sofya Üniversitesinde hukuk okudu. İlk şiirleri «Güneşin Doğuşu» adlı dergide çıktı. Sonra «Kendi Dilimiz» ve «Şafak» adlı dergilerde yazdı. 1941'de Sliven'de «Faşizme Karşı Bülten»i çıkardı. İkinci Dünya Savaşına asker yazar olarak katıldı. «Edebiyat Cephesi» ve «Edebiyat Haberleri» adlı haftalık dergilerde yazdı. Başlıca şiir kitapları: ŞİİRLER (1949), ÖNGÖRÜLMİYEN DUYGULAR (1959), GÜVEN İGNELELERİ (1960).

DEĞİŞTİRME BİRLİĞİ

Yenilenler bize doğru geliyorlar.
Biz alacağız onların yerini.

Karanlık. Kapkara bir gece.

Duyulan tek ses, foşurtusu çamura batan çizmelerin.

Geçiyoruz yanlarından selâmsız sabahsız.

Şafakta orda olacağız. Orda dövüşeceğiz şafakta.

Uzun bir şarkı tutturmuş biri, acıklı bir şarkı.

Hey! Bunun bize yararı ne?

Katılalım ona diyoruz, sözcükler kalır boğazımızda,
tek söz çıkmaz ağzımızdan, dolar gözlerimiz.

Yürüyoruz gecenin içinde, görürüz çok uzaklarda
gözyaşlarımız ardından, tüm sevdiklerimizi.

Rüzgâr başladı esmeye yeniden... Sliven orada.

Balkanlar sessiz sedasız onu korur.

Anam evde, tek başına,

eski mektuplarımla avutur kendini.

İşte bizim Sliven'imiz. Büyüdüm ben orada.

Bir adamım şimdi, tehlikeli düşleri olan.

Geldim anlamaya buraya, neden pırıl pırıl yandığını o düşün
ve nasıl güçlenip tutuştüğumu onunla.

Ama ne çok insan öldü, yitirdi yaşamlarını ne çok insan,
saflarımızda ne çok insan yok oldu gitti!

Yürüyün, düşman na işte şurada!

Yürüyün, gerçekleşmemiş düşler adına!

Kanatlanan bayrak altında yürüyün!

Aldırmayın karanlığa, geceye, çamura.

İşte tüm sevdikleriniz yanınızda.

Aldırmayın iki büklüm olduğumuza, söyleyin şarkınızı,

birakın yenilenler geri çekilsinler,

biziz kazanacak olan.

Karanlık. Kapkara bir gece.

Çizmeler foşurdar çamurlar içinde.

Yenilenler, yorgun ve bitkin, çekilirler geri.

Biz alacağız onların yerini.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

SLIVEN'İN GÖRÜNÜŞÜ

Ey doğduğum kent,
ne kadar güzelsin sen,

uzakta mavi sıradağların
ışıldar kırmızı kırmızı
akşamleyin gün batarken.

Yanar kırmızı kırmızı yazıları dükkânların
yollarda ve alanlarda.
Güçlü eser burda rüzgâr herdaim,
havada bayraklar herdaim dalga dalga.

Dökülür akşamları sokaklara işçiler,
kimi işten gelir, kimi işe gider,
tüter burda bâcalar gece gündüz,
burda makinalar dur durak bilmezler.

Ama gündüzki görünüm geceleri bambaşka.
Masmavi alacakaranlıkta yanar ışıklar,
dopdolu vitrinleriyle geniş halk mağazası
boğulmuştur aydınlığa.

Ey kurtarılmış işçi kenti,
hâlâ bakımsız ve yoksulsun.
Daha mutlusun ama, daha diri,
çünkü geleceğine inanıyorsun.

Artık gecenin boğuk türküleri yok.
Çingeneler çalgı çalmaz artık meyhanelerde.
Akşam okulları uğuldar durur,
provalar yapılmakta Kültür Evinde.

Yeter sende bir tek yıl yaşamak.
Senden söz eder insan tüm yaşam boyu.
Ve yel başlar başlamaz esmeğe,
duyar onda senin selâmını, soluğunu.

(Çev. : A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Tonko Staevski

1924 yılında Troyan'da doğdu. Ailesi yoksul-
du. Küçük yaşta çobanlık, demircilik yaptı.
Okumaya yalnızca yaz tatilleri sırasında vakit buldu. 1943'te direnme güç-
lerine katıldı. 1944 yılının 12 Nisanında bir casus tarafından baltayla öl-
dürüldü.

KARA TÜRKÜ

Duyarım geldiğini ölümün,
na şuramda saklanmış bir yılan,
zehirler beni, kanımı içer, beni bitirir,
sönüverir gözlerimin ferî.

Gelirsin, ey kara ölüm, çağrılmadan.
İlkbaharda gelirsin,
ilkbaharında hayatımın,
dünyanın ilkbaharında.

Gelirsin çağrılmadan, ey kara ölüm.
Ben ölüyorum doğarken dünya,
ölüyorum bir karanlık yatakta,
uyanır türkü söylerken dışarda bahar,
dışarda başlarken son kavga,
uçarken akranlarım
fırtınalar gibi
düşmana doğru,
ölürlerken sarınp yiğitliğe, onura.

Uçun, arkadaşlar, uçun:
İşte ben ölüyorum.
Vurun, yoksullar, vurun:
Damarımdan kan fışkırsın.
Kurun yeni yapılar
duvarcılar yarının.
İşte ben ölüyorum,
karaymış alınıyazım.

Bir kurşun bile öpmedi
kentin barikatlarında beni.
Almadı savaşta bu canı ölüm.
Ölüyorum bir karanlık yatakta,
uyanır türkü söylerken dışarda bahar,
dışarda başlarken son kavga,
uçarken akranlarım
fırtınalar gibi
düşmana doğru.

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

CİĞERPAREM

Tam dokuz gecedir,
tam uzun dokuz gece,
beklerim seni,
gözlerim yolunu senin,
isterim görmek seni bir daha,
seni bir daha kucaklamak.
Oysa ne gelen var ne giden!
Şaşırdın dağlarda belki yolunu,
belki de dedikleri doğru,
buralarda, yakınlarda seni gördü biri,
kaldın geri dönmek zorunda.
Beyko'm benim!

Hep senin yolunu gözlerim.
Düşünceler geçer kafamın içinden,
kara kara düşünceler,
baban duysun istemem,
ağlarım için için,
ciğerim nasıl yanar bilsen,
yavrum benim!

Gelir tüfek sesleri
birbiri ardından geceleri,
ve acı çığlıklar
köyde yayılır gider.
Bana bir şeycik göndereydin bari,
kendinden bir belirti, bir nişan,
o vakit rahat ederdi içerim,
yavrum benim!

Biliyorum ama, sağsın,
döneceksin yakında,
aman oğlum, tetik ol,
uyanık ol, aman oğlum,
bahçede ve yol ağzında
saklanır üniformalı yedi adam,
bir kurt içlerini kemirirmiş gibi tedirginler,
mırıllanır dururlar, dört dönerler karanlıkta,
kulak kabartırlar dörtbir yana,
gözetlerler dörtbir yanı.

Uyanık ol, aman oğlum,
kendini koru,
yavrum benim,
ciğerparem!

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Georgi Cagarov 1925 yılında Sliven'in Byala köyünde doğdu. Orta öğrenimini bu kentte yaptı. Sonra Moskova'da Maksim Gorki Edebiyat Enstitüsünü bitirdi. Gençliğinden beri etkin bir antifaşisttir. Bir yandan faşizme ve kapitalizme karşı yürütülen savaşlara katıldı, bir yandan da edebiyat alanında ilk yapıtlarını vermeye başladı. İlk yapıtları 1951'de basıldı ve hemen dikkati çekti. Faşist yönetimce tutuklanıp hapsedildi. 1944 Eylülünde hapisten çıkarak sosyalist düzende kavuştuğu koşullar içinde yaratıcılığını sürdürdü. Şimdi Bulgaristan Yazarlar Birliği Başkanı ve Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi Başkan Yardımcısıdır. Hemen bütün şiirleri toplumdur ve zengin Bulgar türkülerinin özgün izlerini taşır. Cagarov'un, çağdaş Bulgar dram yazarları arasında da yaygın bir ünü vardır. Şiir kitapları: ŞARKILARIM (1954), LİRİK ŞİİRLER (1956), SESSİZLİK DAKİKALARI (1958), KİMİ ZAMAN (Seçilmiş şiirler, 1975).

ŞARKI

İmreniyorum uçan yaprağa,
tarladaki çalikuşuna,
suyu kuruyan kaynağa.

Yaprak ilkyazda yeniden doğacak.
Çalikuşu uçacak yeniden.
Dalga yeniden başlayacak türküy.

Oysa ben hücremde kalacağım,
bir yere kımıldayamam burdan.
Artık, istenmeyen soluğumdan başka
dostum yok kucaklayacak.

Ve zincir, bu sadık köpek,
boyuna hırlar durur,
uykumda emer kanımı.

Uçmak isterim, çarparım parmaklıklara;
düşer çırpınırım, kuşlar gibi,
ölür şarkım soğuk taşa.

Lânet olsun bu hücreye!

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

YAZITLARIN ÖNÜNDE

Bu sabah
duvarda okudum,
kırağı kaplı
taştan duvarda,
on isim.

On şarkı duydum,
ve dalgalanan on bayrak gördüm,
on çift göz dolaştı üzerimde,
bu sabah.

Kararsız kaldım uzun süre
onların önünde,
uzun süre göze alamadım
adımı kazımayı.

(Çev. : A. Kadir - Ali Meriçboyu)

BURDA ÖLÜRSEM

Burda ölürsem ne çıkar,
soğuktan, açlıktan,
jandarma süngüsünden,
sorgudan, işkenceden.

Burda öleceğim, tamam,
bu tek kişilik hücremde,
tek bir sözcük duymadan,
insan yüzü görmeden,
gözlerinden öpmeden...

Yapayalnız yaşamak, yapayalnız,
işte bunu yapamam!

(Çev.: A. Kadir - Ali Meriçboyu)

SORGUDAN SONRA

Eni boyu iki adım.
Döşeme buz tutmuş.
Elini uzatsan duvar.
Başını kaldırsan tavana değer.

Oysa dışarda ovalar var, uçsuz bucaksız.
Irmaklar var, derin.
Ve dağlarda yankılar.

Ve gökyüzü var,
ve kuşlar, kanatlarını çırpın,
ve yollar,
uzaklara götüren.

Benim yurdumdadır kırların en sonsuzu,
ve canyoldaşlarım,
ve yumuşak düşler.

Bir de burası,
canımı dişime takıp
yoldaşlarımı savunduğum
şu iki adımlık yer.

(Çev.: A. Kadir - Ali Meriçboyu)

SAVAŞ

Böyle geçer günler, ağır ağır,
dünya büzülür demir parmaklıklar ardında,
acımasız savaş yalım yalım kudurur.
Yırtıcı şarkım ağırlaşır kurşunlardan, toplardan.
Titrer gözyaşlarımda öfke.

(Çev.: A. Kadir - Ali Meriçboyu)

HÜCREDE ZİYARET

Ağlama, canım kardeşim,
ben ölmem.

Sil gözyaşlarını,
ben ölmem.

Aynı soylu kan besler bizi,
ben ölmem.

Biz insanız, yavrum,
ben ölmem.

Büyüyeceksin biliyorum,
ben ölmem.
İzleyeceksin benim yolumu,
ben ölmem.

Kıvırcık saçlarım senin alnında,
ben ölmem.
Şiirlerimi, türkülerimi yinele,
ben ölmem.

Çarparsa göğsünde benim yüreğim,
ben ölmem.
Nişan alırsan benim elimle,
ben ölmem.

Savaşırken bu vatan,
sönene dek bu cehennem,
ona bağlı kaldığın sürece,
ben ölmem.

(Çev.: A. Kadir - Ali Meriçboyu)

**MEZAR
TAŞINDAKİ
YAZI**

Yoldaşım susmamalı hiç bir zaman,
ıslak kaldırımda kolları gerili.
Yüzüstü yere düşmesini daha çok sevdi
diz çökmekten.

(Çev.: A. Kadir - Ali Meriçboyu)

**SANA,
OĞLUM**

Yaşam çoğu zaman katı, yırtıcı.
Yıllar ağır ve dayanılmaz.
Sen gene de, oğlum, kavga etme
yaşamla. Sev onu! Güven ona!

Dik tut başını! Alış, oğlum,
ağır yük altında türkü söylemeye.
Anla beni, oğlum, ne derim bak,
günler gitgide güzel olacak,
adımların daha sert, daha sağlam.

Belki bir gün bi bakarsın
ormanlar yapraksız, ırmaklar kuru,
tepende duygusuz, kapkara bir gök,
bir gün bi bakarsın körün biri yol gösterir,
bir gün öğütler verir aptalın biri,
onursuz biri söz eder onurdan falan.

Aldırma onlara, yolunda dosdoğru yürü!
Ve ödül bekleme hiç bir zaman!
Aralıksız çalış, yücelt insanı,
doruklara göz dik, teslim olmadan!

Son soluğuna dek halkınla bir ol,
unutma halkı, ne çamurda, ne ışıkt,
acı günlerde, yoksullukta onun yanında ol,
zafer günlerinde, bayramlarda onun yanında!

Ve eğer girersen yarın
düşmanla ölüm kalım savaşına,
taş kesil, acımasız ol!
Ve gerekirse, savaş alanında
biz nasıl öldüysek, öyle öl!

Bu katı, bu asık suratlı çağda
hem asker ol, oğlum, hem insan,
duygulu, yumuşak, sadık dost.
Rahat yatayım ben de o zaman.

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

ARKADAŞIMA

... Hep sağlam adımla ileri.

BOTEV

Nerde olursa olsun,
benden bir şey anımsa:
Dize gelmemeyi öğrenmeliyiz.

Ne savaşta, ne barışta,
ne dururken, ne yürürken,
düşmemeyi öğrenmeliyiz.
İpten kazıktan kurtulmuşlar önünde,
düşmemeyi öğrenmeliyiz.

Soylular ve çömezleri önünde düşmemeyi,
çizmeleri altında bizi
ezmek isteyenler önünde düşmemeyi,
geceleri kurtlar gibi uluyanlar önünde,
gündüzleri yılanlar gibi sürünenler önünde
düşmemeyi öğrenmeliyiz.

Bulutlar bastırdı bastıracak.
Rüzgârlar kalktı kalkacak.
Pembe güller içinde
şimşekler çaktı çakacak.
Beynimiz sanki korkunç bir akü.

Bize dur durak yok.
Bir ağıttır yayılan gezegende.
Gideriz senle ben yanyana.
Kırmızı kırmızı parlayacak
tepemizde bayrak.

Kıskanacaklar çıkacak bizi,
kimileri orda burda horlayacak,
alay edecekler bizimle, sövecekler ana avrat,
geceleyin yayınlanan yargılarla
çevirecekler bizi kalbura.
Ama ne olursa olsun,
benden bir şey anımsa:
Dize gelmemeyi öğrenmeliyiz.

Şimdi işte tam sırası.
İşte savaş acımasız,
biri biter, başlar biri.
Oysa yaşam kısacık.
Haydi yürü, dişini sık!
Evler kur, köprüler kur,
çeliği dök, tarlayı sür,
boğ türkülere dağları,
kartal kanatların yayılsın
tüm yaralar üzerine.

Ölürsek bir gün eğer
bizi götüren bu yolda,
solurken canımı isterim
halkımdan bir tatlı söz duymak,
bir kara çığlık düşmanımdan.

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Liana Daskalova

1927 yılında Peruşçitsa'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Pernik'te yaptı. Sofya Üniversitesinde hukuk okudu. İlk şiiri 1946'da «Edebiyat Cephesi» gazetesinde yayımlandı. Liana Daskalova'ya göre şiir, birçok yanıtı olan bir sorudur, ayrı ayrı çözümleri olan bir sorundur. Onu çözmeye çabalayanın kişiliğine bağlıdır bu durum. Şiir, yazarına kendinden söz eder gibi başkasından söz etme hakkını verir, böylece okur, şiirde kendi kendni bulur, kendi sesini işitir. Başlıca şiir kitapları: DÜŞLER GERÇEK OLURKEN (1953), İTİRAF (1957), SANA ŞİİRLER (1959), BU KENTİ SEVİYORUM (1964), YAZLIK EV (1972).

İŞTE ON ALTI YAŞINDA İNSAN

Genç kızlar neyi düşler
on altı yaşlarını sürerken,
Beatrice ve Zoya yaşlarındayken?

Tüm analar kızların kulağını бүker:
Yaşamda karanlık merdivenler var,
her basamakta gözler üstünüzdedeler...
Zahmetli işler var yaşamda,
üstlenmek zorundasın bunları bir bir,
çamur çirkef içindedir kasabalar,
köyler yitip gitmiştir.
Kalmalısın alımlı ve güzel
yakışıklı prensi kafeslemek için.
Bağırır analar: Mutluluk, mutluluk!
Mutluluk, nasıl olursa olsun!

Delikanlılar neyi düşler,
yabancıları oldukları düşlerin
durmadan ardından koşan delikanlılar?

Oğlum,
gündelik küçük üzüntüm benim,
benden kopmuş küçük yaratık,
orda surat asıp duran,
rüzgârların kavşağında dört bir yana sürüklenen,
on altı yaşındaki dinsizim benim, Hazreti İsa'm.

En gencimiz,
madem on altı yaşında,
ama gene de en yaşlımız,
yirmi yüzyıl tam.
Ve en günahsızımız,
onurların, suçların, hastalıklı taşkınlıkların
açtığı yaraların ağır kalıtıyla,
kendinden önce doğmuş yüreksizleri,
ötekileri kabullenmiş, hepsini.
İnanır yazgısının belirlenmiş olacağına...

Düş kırıklığına uğradı o,
istediği kadar içi dışı bilinsin dünyanın,
kolayca onu yok edebilmek için.

Tekrar tekrar söylenir ona:

«Mert ol! Yüce ol!

Bak Lenin'e, bak Botev'e,
şu ölmüş büyüklere bak!»

Ona «komşuna bak!» denmez hiç
(çünkü birbirimiz için iyi düşünmeyiz pek).

Duygusuz, soğuk kalır

Hamlet'in önünde o.

Oswiencim'dir onu kaygılandıran,

Hiroşima'dır korku salan içine.

Tüm yara izleri, onlardan.

Otomatlarla, makinalarla, robotlarla,
vidalar ve yaylar arasında,
rakamlar, dağ gibi rakamlar altında,
bir ruh arar kendi kendine,

kendi için
baştan aşağı
benzersiz olsun...

Nasıl deneyim kazanır insan

hiç yanlış yapmadan?

Onun zenginliği delikanlılık yaşından gelir,
bütün yanlışları gençlikten,
gelecekte ödeyecek onları nasıl olsa.

Vakti yoktur yaşlılığın

hem yanlış yapıp hem ödemeye.

Fazlasıyla iri, kırılğan,

yumuşak dudaklarıyla, ilkbaharı andıran,

arşınlar koca kenti,

kutsal evi gibi çağımızın.

Sallanır omuzda, dilenci torbası yerine
bir fotoğraf makinası.

Gizler gözlerini kara bir gözlük altında

görünerek boşverir gibi
iyice gözden geçirmek için dünyayı
ve güneşi!
Kim olursa olsun, bozmadan istifini!
Ah, bu gözlükler!
Saygısızlığı korkak bir gözün!
Anları iğneler
mıknatıslı bir şerit üstüne.
Biriktirir öldürerek
kelebeklerini zamanın.

Ve biz, on altı yaşlarında, göz kamaştıran
tahtlar kurarız,
gelip otursun diye mutlu prensler.
Ve işte gene on altı yaşlarında vaz geçerler.
Ve gidip kaldırıma çökerler
Atinalılar gibi, çıplak gökyüzü altında,
ve, alınları öfkeyle kırışık, tartışırılar orda...
Herkesin olan ve hiç kimsenin olmayan kaldırımın üstünde,
yalın, özgürce.

Dahası, on altısında âşık olurlar
ilk kez,
sonraları birçok kez âşık olacaklar,
yaşamlarında bir tek kez
sevecek soydan
değillerse.
Vicdanlarında, eski hayaletlerin
kazırlar kökünü,
hayaletlerin kalıtımını.

Peki neyi düşler, on altısında delikanlılar?

Dolabını açıyorum, bir hırsız gibi,
üç asma kilit vurulmuş.
Bir albüm.
İlk sayfada,
ölen kedimizin resmi.
Sonra Rumen'in resmi, arkadaşı,
bir hoşça kal bile demeden ona
Cezayir'e gitti.

«Cehenneme kadar yolu var!» demişti homurdanarak.
Albümünde resmini saklamış gene de.
Guillaume Tell, Gagarin ve Beatles'lar...
(Onlar gibi kesmiyor saçlarını o da).
Bilyeler, elektrik teli ve uçak modelleri,
bir transistör.
«Vatan» başlığı altında toplanmış resimler,
başlıyor benim resmimle,
alınmış benden habersiz.

Şu anda, titreyen el midir,
yürek mi yoksa?

Bir liste: «Yapmamam gereken şeyler.»
Bir dilek: «Benim hatamdı...»
Ve sonra resimler, yüzlerce.

Kendisi hiç yok, hiç bir yerde.
Bir seferinde demişti ki bana:
«Ben dıştayım.
Resmi çeken
gözükmez hiç.»

Saklamamış mıyım aile albümünde
ondan birkaç resim,
yenilerden?
Sorguya çekiyorum bu yeni yetme yüzleri.
Nasıl da benziyorlar birbirlerine!
Ağır ağır, çizgi çizgi,
resmini ortaya çıkartıyorum yüzünün,
birden gözleri,
akıllı ve şakacı,
deler gibi çevrilince üstüme,
diyor ki:
«Yargılamayın
kişisel bir tavırla.
Biz, bütün bir kuşagız.
Bizi gözlemleyin, hepimizi.
Sonra yargılayın bizi tek tek.
Zayıf ve yalnız insanlarız biz.
Ama her zaman olacağız birlikte.

Sınıfımız, bir tekimizin bile
yüklenir yanlısını.
Sınıfımız, kutlar yaş gününü
bir tekimizin bile.»

Öğle üzeri clime aldığım resimlerde,
işte dal gibi bir oğlan çocuk karaltısı
bir hayalet gibi alıyor çerçevede yerini.
Sessiz bir yakarış gibi.
Bir çocuğun kızgın yumruğuyla
yanakta ezilmiş bir göz yaşı gibi.
Benim ufacık koca oğlum!
Küçük şeyler içinde büyük sıkıntım benim!
Benim küçük kukla oyunum,
ana rolünü oynadığım oyun,
her şeyi önceden gören, sakınlık ve kaygılı
çok bilmiş kadın rolü.
Sen süpürdün
tasasızlıklarımı benim bir bir
benim yaşamım değil
insan türü sürsün diye,
şimdi seninle erkekçe konuşmam gerekir,
artık bir ana gibi değil.
Başkaldırdın bana. Bir başarıdır bu!
Kurtuldun benden.
Eşitiz,
kardeşiz kaygılardan yana.
Bir acı var
senin körpe gözlerinde,
aydınlık ve yakıcı,
açlıktan, hastalıktan ya da ölümden
değil bu acı.

Merhaba, ruh kargaşası!
Düşünen varlığı bugünün, merhaba!
Diyeceksin ki bana bir gün,
bunca şiir içinde
sen hep yoksun.
Nerdesin böyleyse? Ve sen kimsin?

— Yazanım ben,
sayfanın bir kıyıcığında
beyaz boşlukta kalanım.
Şiirdir ortada duran.
En iyisidir yaptığımız her şey,
bizden de iyisi,
bizden de kalıcısı,
çünkü güzellikle başlıyoruz işe.
Çünkü başlıyoruz herkesin mutluluğuyla,
bizim mutluluğumuzla değil.
Bizden sonrakilerin.

Benden sonra sen,
sensin, bu kesin.

(Çev.: A. Kadir - Eray Canberk)

BULGAR NAKIŞI

Ellerim yeterince güçlenince
avludaki kumları elemeyi bıraktım bir yana,
bu altın gibi avluda oturdum,
yaşlı kadınların, eski türkülerin arasına.

Küçük dizlerimin üzerine bir kasnak kodular,
parmaklarım arasına da bir iğne,
kızıl iplikli.
Sabahtı. Kanattım önce acemi parmaklarımı
bir keskin hançerle oynamışım gibi.
Ve birden bir gölgenin düştüğünü gördüm —
kanlı Peruşçitsa kilisesinin haçı.
Kanayan küçük parmaklarımla
bu örneği işledim telâşla.
Öğleyin ikinci bir haç düştü.
İşledim onu da.
Öğleden sonra bir üçüncü haç.
Ve bütün gece
yıldızlar gibi haçların düştüğünü gördüm.
Ve işledim kızıl iplikle hepsini.

İşte o zaman gülümseyen yaşlı kadınlar,
biliyormuşsun, dediler,
Bulgar nakışını
işlemeyi.

(Çev.: A. Kadir - Eray Canberk)

MEÇHUL ASKER

Yontucular,
bu meçhul asker için bir anıt
dikeceğiniz zaman
askerin anasını unutmayın!

Meçhul ama gene de bir ananın oğludur o.
Meçhul ama sallanmıştır o da
bir ana kucağında.

Sizin için meçhul. Ama binlerce ölü arasında
ana tanırdı onu bir saç bükümünden.

Saç bükümünü kalmadıysa
savaş alanında,

yavru kartalını tanırdı o gene de.

Çünkü gizler vardır anaların bildikleri
tanımak için meçhul askerleri.

Meçhul asker için dikilen anıtta
yüce ana eksik olmamalı.

Hep o kan olmalı taşın üstünde;
ananın kanı ve oğlunun kanı.

Küçükken ana dizinde

coşkuyla dinledikleri

türkülerin sıcaklığı akmalı

yiğitlerin dudaklarından...

Meçhul ama her yerde bir adı var.

Ana dudaklarında, anlaşılmaz söz olsun —

kayayı ısıldatan

o güçlü sevgi soluğu.

Ama asıl şey gözlerdedir.

İyi bakın,

birbirinin tıpkısılar. Ananın gözleri

ve oğulun gözleri.

Biçimin ne önemi var. Alevdir bu.
Yansın ve can versin, arılık versin
taşa!.. Bulgar anasının
ve oğlunun, meçhul askerin,
bu özveri alevi...

(Çev.: A. Kadir - Eray Canberk)

KEDER

Ne çok keder bu ırmakta,
ne çok keder!
Nerden gelir bunca keder
tek bir ırmağa?

Hiç bir şey yok ırmakta, hiç bir şey,
eğilmiş yüzümden başka,
yüzümde hiç bir şey yok
iki gözden başka...
Keder yüklü iki insan gözü
bütün bir ırmağa yetti gitti...

(Çev.: A. Kadir - Eray Canberk)

Stanka Pençeva

1929 yılında Sliven'de doğdu. Lise öğrenimini doğduğu kentte yaptı. Sofya Üniversitesi Rus Dili bölümünü bitirdi. İlk çalışmaları 1947'de bir gazetede yayımlandı. Sofya Radyosunda ve «Halk Kültürü» gazetesinde ve bir dergide çalıştı. Şimdi «Eylül» dergisinde şiir bölümünün yöneticiliğini yapmaktadır. Duygusal bir şairdir. Şiirinin başlıca kaynağı bugünkü kadının derin sevgi duygularıdır. On şiir kitabından en tanınmışları EVREN (1964), ACI OT (1966). SONBAHAR IŞIĞI (1968), KUM ÇİZGİSİ (1972).

ÖLÜMSÜZ ALEV

Dünyada en son savaş da sona erince
bir anıt dikilecek
meçhul kadına.
Bir taşın üstünde oturacak o

doğruşacakmış gibi
her dakika.
Altından olacak
beceriksizce kavuşturulmuş elleri
ve canlı bir yürek atacak
her parmak ucunda.
Ölümsüz bir alev açacak
ayaklarında,
güneş ışığında, fırtınada,
kızıl bir gül gibi;
çünkü dünyayı ısıttı o
ak göğsünde;
ölüm uyanırken uykusundan —
oklarla, kurşunlarla, atom bombalarıyla —
sürmeye çalıştı yeryüzünü,
ve tüm ulusları dünyaya getirmeye yeniden;
barış günlerinde, savaş günlerinde
hep canlı tuttu
yaşam kıvılcımını.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

ANALIK

şimdi sen bir inci istridyesisin.
Vakti gelince
bir bıçak deiecek karnını,
çığlık atarak bir burgaca düşeceksin...
Ve ardından
görünecek bir insancık,
sıcak bir inci gibi
pırıl pırıl...

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Penyu Penev

1930 yılında Gabrovo'da doğdu. Sevlıyovo'da okudu. İlk şiirleri 1944'te yayımlandı. «Eşek Arısı» adlı haftalık dergide çalıştı. 1949'dan sonra, 1959'a kadar, on yıl, Dimitrograd kentinin kuruluşuna katıldı. 1959'da, orda, ruhsal bir bunalım sonucu kendini öldürdü. Şiirlerinde Mayakovski ve Vaptsarov'un etkileri görülür. Başlıca şiir kitapları: GÜNAYDIN İNSANLAR (1956), BİZ YİRMİNCİ YÜZYILLILAR (1959), SEÇİLMİŞ ŞİİRLER (1960).

BİZ
YİRMİNCİ
YÜZYILLILAR

Ey, mirasçılarımız, torunlarımız,
sözüm sizedir:

Söylerim, öz
çağdaşım adına!

Sözüm, titiz bir atanın
sözüdür:

İnsan
yüreğinden
gelen...

Koparıp almadayız
çağın kayalarından

kıymık kıymık
biz mutluluğu...

Toplar onu yurdum
ekmek kırıntılarından

ve sindire sindire
içer onu
yudum yudum.

Daha da mutlu olacak
yarın,
biliyorum;

yani
bizden
sonrakiler...

O zaman onlar
kıvançla
değer verecekler
emeğimize.

Ve kopacak bağırılarından
«sağolasınız!»
sesleri...

Çünkü biz
yürürüz şimdi
kan ter içinde,

zorluk selini
mahmuzlayarak...

Çünkü biz,

yola çıkmış giden
ilk izcileriyiz
tanyerinde
devrimin...

O güçlü,
o gürbüz
şafak
biziz:

Geleceğin ak tanı yanı.
Almışız omuzlarımıza
hiç direnmeden
koscoca yükünü
yüzyılımızın

ve yürümüşüz dosdoğru...
Dünya görmemiştir
böylesini
hiç bir vakit.

Kim durmuş, hani,
böyle, nöbette
bizim gibi
dimdik...

Yeni yeni
yüzyılların
kıyılarına

köprü olan
bizim kuşaktır
gene.

Bilmek nedenini
kurduklarının
tutkulanmaktır
en yüce
sevince.

Hiç bir zaman
hiç bir şeyle,
hiç kimseyle

değişemem
bu yüce
sevincil!

(Çev. : A. Kadir - Hasan Karahüseyinov)

OTUZ KURUŞ

Bizim yemekhaneyi bilmeyen yok.
Tüm yapı işçileri toplanır burda.
Oturur, karınlarını bir güzel doyururlar.
Kimi limonata içer, kimi bira.
Ne lüzum var başka lokantaya gitmeye.
Hepimiz için, senin için, benim için,
girişin solunda, köşede bir büfe var:
Al istediğini, burda sensin satan,
hem bu iş öylesine basit ki,
ellerinden biri tezgâhtar,
öbür elin müşteri.
Karşı masada bir küçük kutu var,
dükânın kasasıdır bu kutu.
Diyelim, bir bira içtin,
kendiliğinden ödersin parasını,
gene verirsin kendi kendine
üstünü paranın.
Böylece kontrol eder seni
senin vicdanın.

Vicdanıma bir kuşku girdi mi,
gider sorarım müdür David'e:
«Kasa durumu bugün nasıl?
Önemli bir açık var, değil mi?»
Ama o, gücenik, azarlar beni:
«Amma yaptın ha, der,
bu kadar da hakaret olur mu?
Oysa ben, dün akşam,
yaparken kasa hesabını,
bir kâğıt parçası buldum kasada,
aldım kâğıt parçasını elime,
utanarak bakıyorum kâğıda,
okuyorum kâğıtta şunu:
«Borçluyum on kuruş daha.»
Borçlu işçi atmış imzasını da.
Yiyeceğini yemiş ve ödemiş,
ama çıkışmadı sanmış parası.
Baktım, kasada hiç açık yoktu.

İşte size bir adam,
çıkışmadı sanmış parası,
bir senet bırakmış kasaya.»
Kutunun üstüne eğmiş başını,
müdür bugünkü parayı saymakta.
Hesap bitince parlar gözleri:
«Kasada otuz kuruş fazla.
Ne kadar mutluyum, sorma.
Sanki dünya kapitalizmi
tam bu saatta
yıkılmış gibi.
Gurur duyuyorum sizinle
ey yapı işçileri!
Ey Batı,
al dürbünü eline de bak,
ülkem benim ne denli zengin,
bu kadar değerli değildir
Nevyork, Londra, Paris bankaları.
Yeni bir ahlâk kurulmuş
ve yeni insanlar yaşıyor
yurdumda benim,
yurdumun en büyük sermayesi
işte bu otuz kuruş.»

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

AĞARIYOR DAR YOLLAR

Meydanlar ve sokaklar yok burda.
Henüz doğdu mahalle.
Evler var yalnız ve biten otlar var,
yemyeşil şavkır evlerin arasında biten otlar.
Bir de dar yollar var burda otların arasından geçen,
bir sürü yol, daracık, ak ve parlak.
Çıkarlar evlerden dört bir yandan kıvrılarak,
ulaşırlar evlere ve dururlar önünde kapıların.
Nice adımlar şakıdı
bu daracık yollarda.

Nice adımların duydu sesini
bu yollarda toprak.

Gelince buraya oturmaya yeni biri,
çık ar otların arasından bir daracık yeni yol.
Sanırsın bir yasa var ortada.
Ve anlarsın ki, her daracık yol
uzatılmış bir kardeş elidir
insanlara, dostlara.
Sevgiyle ve güvenle çalışarak
hazırlandı bu yeni yasa.
Ve gürleyen yüzyılımızda insan
insanı buldu burada.
Her zaman, her yerde hazırlayın bu yolları,
daha çok olsunlar, daha geniş,
her yerde hep böyle ak ve parlak.
Her yöne dağılsınlar bu daracık yollar,
iyi insanların oturduğu her yöne.
Bozmayalım bu yolları, koruyalım gözümüz gibi,
bu daracık yolları sakın otlar kaplamasın.
Düşman hep böyle korksun bu yollardan.

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Peter Karaangov

1931 yılında Sandanski'de doğdu. Köylü bir ailedendir. Sofya Üniversitesinde Bulgar filoloji öğrenimi yaptı. Çeşitli edebiyat yayınlarında yazıları çıktı. Şimdi Bulgar sineması ikinci genel yöneticisidir. Lirik bir şairdir. 1968'de KİŞ PAZARLARI adlı şiir kitabıyla Yazarlar Birliği Ödülünü kazandı. Öbür şiir kitapları: YOLDAKİ İZLER (1957), MEVSİMLER VE YOLUMUZ (1966), BİRDEN BASTIRAN YAZ (1970), MÜZİK GİBİ (1972).

DİŞİ GÜVERCİNE KİŞ TÜRKÜSÜ

Saksı. Kış. Çiğlar.
Bir güney çiçeği. Pırıl pırıl gözyaşı
pencere önünde,
tez yelin getirdiği ak güvercin.

Başlar gökten kente uçmaya
çölü aşmak için,
durgun buzdan koparılış
yaşam kıvılcımı.

Dişi güvercinim, canım benim,
tatlı, sıcak soluğum,
kim öldürebilir seni,
kim oyabilir gözbebeklerini,
boynunu kim koparabilir,
kanatlarını kim?

Savaşlar, yüzyıllar süren Kartaca savaşları
geçer tarih alanlarından.

Seni vurdular.
Kurşuna dizdiler seni.
Düdük yaptılar senin kemiklerinden.
Az daha yitecekti toprağın tümü.
Ama yükseldi işte gene damlar.
İşte gene çatılara döndü
bir sıcaklık, bir koku.
Kur, dişi güvercinim, kur
nazik yuvanı.

Dişi güvercinim, canım benim,
dalgalanan mavi bayrağım,
kim öldürebilir bu günlerimi,
amaçlarımı, davranışlarımı kim,
sevgili ırmaklarımı kim kurutabilir,
Bistrizza'yı, Struma'yı,
dizelerimdeki karları kim eritebilir,
ikinci uykularımı kim?

Alnım yukarda, dimdik,
tarlalar arasından giderim.
Tüm canlıların yaşamı
ışıldar evrenimizde.

Yol almış giderim.
Yüceltirim boyveren insanı.
Picasso'ya varacağım, Louvre'a, yalnayak.

Ey, mahkûm dışı güvercinim,
yalnız atlım!

Benim şu koruyucusuz gönlümden başka
yok hiç bir şeyim,
ama ben gene de savaşıcağım,
senin uçuşunu,
senin zeytin dalını,
tapınak çatını
korumak için.

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

Nikolay Hristozov

1931 yılında Haskovo'nun Rakovski köyünde doğdu. Liseyi Haskovo'da okudu. Sofya Üniversitesinde Bulgar Dili bölümünü bitirdi. Moskova Radyosunda «Bulgarca Yayın Kolu»nda çalıştı. Sonra Sofya Radyosunda görev aldı. Bir süre «Obzor» dergisinin başyazar yardımcılığını yaptı. Şimdi «Eylül» dergisinin başyazar yardımcısıdır. Başlıca şiir kitapları: İLK ŞARKILAR (1958), BAYRAKLAR AĞIR GELMEZ (1965), UYANIKLIK (1965).

YURT

Ve iki yarımküre üstünde ışıldamakta
atom öğlesi yüzyılımızın.

Yarar yankılı sesim sarı sıcağı:

— Nerdesin biricik, canım Bulgarya?

Nerdesin?

Ben senin adını aramam,
boyun eğmez ruhunu ararım senin.

Çağıl çağıl akışını ararım,
tek ve ölümsüz kaynağını.

Senin özünü ararım,
özdeğini, yüzyıllardır seni yaşatan.

Ararım göğün altında havanı senin,
yıldırımların arasında ve rüzgârların.

Geleceği ararım senin yüzyıllarından gelen,
ararım küllerinde tohumlarını bugünün,
tek ve biricik kalasın diye her zaman,
topların yüzümde senin çizgilerini bütün.

İşte kesilir benim patikalarım,
bu dünyada yalnızlık çok zor.
Tek insan
yalnız kalabiliyor.

Ama halk
yalnız
kalmaz.

(Çev.: A. Kadir - Fahri Erdinç)

AKŞAM ÜZERİ

İki sevgili koşuyor sokak ortasında,
öpüşüyorlar, düş görür gibi, dupduru.
Tatlı esintisi vuruyor akşamın,
büyülü ve güzel.
Tramvaylar sanki uçuyorlar
kampana sesi gibi.

Oysa iki sevgili,
keserek ak izleri,
sokak aralarını, çayları, bi sürü şeyi
kesip geçerek
ve aşarak kar kümelerinden
ve kara katran kapılardan,
taptaze serinliğin çemberini
kırarak...

geçiyorlar,
aşlında şunu anımsatmak için sadece:
Bu evren
sonsuz dek
genç kalacak...

(Çev. : A. Kadir - Hasan Karahüseyinov)

BARIŞ

Havada sonsuz
yankılanan bir ses duymuyor musunuz?

Bu ne yeldir, ne bir kuş.
Bir başka şeydir, bir başka.

Pırıl pırıl ve yumuşak
bir yaklaşım uyandırmıyor mu sizi?
Bu ne bir ayak sesidir, ne bir fısıltı.
Bir başka şeydir, bir başka.

Yanınıza inmiyor mu
bir aydınlık, rahat, duru?
Ne bir düştür bu, ne bir anı.
Bir başka şeydir, bir başka.

Görmüyor musunuz
sımsıcak kucaklaşmasını bakışların?
Birbirine sokuluşunu
güvenle ışıyan yüreklerin?
Ve silâhtan kurtulan ellerin
yaklaşmasını birbirine?

Ah, bir şey duymuyorsa eğer hiç kimse,
bir şey görmüyor, bir şey beklemiyorsa,
demek henüz çok uzaklardadır, çok,
o evsiz barksız dolaşan umudu
dünyamızın...

(Çev. : A. Kadir - Hasan Karahüseyinov)

Pırvan Stefanov

1931 yılında Sofya'nın Çepirlyansi köyünde doğdu. Liseyi Godeç'te bitirdi. Sofya Üniversitesinde Slav filolojisi okudu. İlk şiiri 1949'da yayımlandı. Öğretmenlik yaptı. «Halk Gençliği» gazetesinde ve «Gençlik» dergisinde çalıştı. Başlıca şiir kitapları: ŞAHİN TÜYLERİ (1956), UYANAN STEPTE (1957), ÖFKE VE SEVİNÇ ŞARKISI (1958).

SORULAR

«Neden kuşlar yalnayak gezer, baba?»
«Neden ağaçlar sarsar rüzgârı?»

Neden? Neden? Neden?
Rahat bıraksana beni.
Terbiyeli bir çocuk
olamaz mısın sen?

Kes artık!
Ben istedim mi kendi çocuğumun
böylesine korkunç kaderi olsun?

Bağışla beni, kızım.
Ben... Acımasızdım.

Şimdi boyuna sorular sorarsın,
ve eziyet edersin başkalarına,
ama yarın gereceksin kendi kendini
sorular çarmihına.
Ve göreceksin ne denli zor,
ne denli acımasız zor.

Telâşımız kurtarmak içindir seni.

Şuydu babalarımızın verdiği ders bize:
Çekip büktüler kulaklarımızı
biz onların erdemlerini anlayana dek,
ve biz artık sorular sormayınca
rahat bir soluk aldılar.

Sen de böyle olasın istemem!

Sor sorularını!
Terbiyeli çocuk olma.
Sor herkese!
Kuşlara sor!
Düşlerine sor!
Sor oyuncu avuçlarında pırıl pırıl yanan
o güvenilir gelincik böceklerine bile.

Ve dilerim, sorularının korları
dudaklarında küllenmesin hiç bir zaman.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Slav H. Karaslavov

1932 yılında Plovdiv bölgesinde, Debur köyünde doğdu. Purvomay kasa-

basında okula gitti. Sofya Üniversitesinde Slav filolojisi bölümünü bitirdi. Bulgarski Pissatel yayınevinin şiir bölümünün yöneticiliğini yaptı, daha sonra «Ulusal Gençlik» yayınevinin yöneticisi oldu. 1972'de Bulgar Yazarlar Birliği genel sekreterliğine getirildi. İlk şiirlerini 1954'te yayımladı. Son yıllarda tarihî roman alanına girmiştir. Başlıca şiir kitapları: KATI TOPRAK (1962), ZAMANLA (1966), BENİ OLDUĞUM GİBİ KABUL ET (1967), BİR ERKEK ÇOCUĞU DOĞUNCA (1969), HIÇ UZAKLAŞMASAM (1970), GÖLGELER BİZİMLE GELİYOR (1972).

EKMEK

Yıldızlar erir gider,
toprak sulara gömülür,
gözler solar karanlıkta,
ama tohum,
o körpecik tohum,
o dayanıklı tohum,
fırdöner herdaim,
yayılır herdaim yeryüzüne,
büyür tarlalarda ve dönüşür
her zaman her yerde varolan ekmeğc,
o körpecik tohum,
o canlı tohum.

Kadın teninden ak ekmek,
andına bağlı ekmek,
günlük ekmek, kara ekmek,
kenetler birbirine daha sıkı
zalim diktatörlerin öfkesine
meydan okuyacak kolları,
günlük ekmek, kara ekmek.
Gözlerimizde yatar
görüntüsü ekmeğimizin
yusyuvarlak.

Yürüdün tozlu yollarda,
yürüdün gittin,
ama yenilmedin hiç bir vakit,
hep parladın, hep parladın, hep parladın.

İnceciktin, körpeciktin,
yaşam boyunca yayıla yayıla
yürüdün gittin.

Sıkıntıları üstünde ordumuzun
parlar görüntüsü ekmeğimizin.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

OĞLUMLA KONUŞMALAR

1.

Yıpranmış çan gibi
ses çıkartan
insanlar
sanma
güçlüdürler,
oğlum.

Güçlüler
dağ gibi
de olur,
dağ gibi
sessiz
ve ketum.

Hain, kaba
davranışta
sanma
güçlülük var.
Acı tadında ara
sen onu
gözyaşının
ve utangaç bir gülümsemede
ara,

Güçlülük,
meyvayı,
yavrucuğum,

besleyen
görünmez
minnacık
kökte.

Daha çok
acı çeker
başkalarından,
güçlü olan.
Çünkü taşır
yüreğinde
acılarını, sevinçlerini
tüm dünyanın.
Güçlü,
bilir misin,
neden güçlü?
Hem ağlar
hem türkü söyler
de ondan.

2.

Yaşamadasın, oğlum,
uzaya ilk gidenlerin çağında,
işte önünde bir sürü yol var,
yat batan güneşlerin morluğunda,
yat bulutsuz göklerin altında,
yat yatabildiğin kadar,
sereserpe,
türküler çığırarak.
Karıştırırken kitaplarını bir gün
diyeceksin acıyarak:
«Makinalardan hiç söz etmedi bana,
söz etti hep kara öküzlerden,
ihtiyar bunak...»
Başının üstünde antenler
yükselip sallanacak,
televizyon
kırpacak
gözünü.

Ulaşacaksın yıldızlara,
ta göklere —
yakışıklı,
boyu boslu
ve de güçlü.

Ölçeceksin
upuzun yolları
dakikalarla,
saniyelerle.

İnsanlar
unutacaklar
paslı asker miğferlerini
kırlarında Trakya'nın.
Çürüyecek
olduğu yerde
eski günlerin
tahta sabanı.

Oğlum,
ben makinalara karşı değilim.
Ama çocukluğumda
ben sadece,
elimde kırbaç,
arkasında bir sabanın,
dolaştım durdum.

Bir öküzün gözüydü
benim televizyonum.

uysal,
ıslak.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Andrey Germanov 1932 yılında Varna'nın Yavorovo köyünde doğdu. Liseyi Dilgopol'da bitirdi. Sofya Üniversitesinde Rus filolojisi okudu. «Halk Gençliği» gazetesinde, Dimitrovçu Komünist Gençlik Birliği Merkez Komitesinde, «Çağdaş» dergisinde çalıştı. Şimdi «Alev» dergisinin yöneticisidir. Bulgar şairleri içinde, Levçev, Başev, Damyanov ve Karaslavov gibi şairlerin oluşturdukları «Orta Kuşak» diye adlandırılan gruptandır. Başlıca şiir kitapları: FİLİZLER (1959), İŞÇİ TRENİ (1962), BENİ UNUTMA (1967), KIZGIN GÜNEŞ (1969), KÖPRÜ (1970), ÇORAK TOPRAK (1975).

ŞİİR

Usta avcı uçarken vurur şahini,
doldurup içini asar duvara
korumak için o güzelim canlılığını.

Kopartır güzel bir gülü doğa bilimcisi,
boğar iki kurutma kâğıdı arasında,
kokmaz gül, ama ne yazık, kalır sonsuz!

Yaşadığımız dünya öldürür ozanlarını,
sonra bronz ya da mermer anıtlarını diker onların
ve alanlarda yeniden yaşatır onları.

Ölümsüz olurlar böylece,
ama daha önemlisi
zararsız.

Ama ölümsüzler talihsizdirler,
çünkü ölümsüz olmak için ölmek gerek.
Ölümsüz ün her zaman ölüme bağlı.

Kendi düşüncelerimi de vurdum uçarken.
Beceriksiz sözcüklerle bağlıyorum onları
ve gömüyorum ölümsüz mezarlara.

Kendi aşkımı inceliyorum iyicene
ve anısını saklamak için öldürüyorum onu
ve saklıyorum gelecek yıllara.

Soğukkanlılığıyla bir doktorun
kesiyorum mutlu, tertemiz duygularımı
ve öldürüp ölümsüz kılıyorum onları,
çünkü öldürücüdür
her ölümsüzlük.

Ey düşüncelerimin yoksul kuklaları,
uçup giden duygulardan, yumuşak sevgilerden,
o gençlik günlerimden bana ne anlatacaksınız,
ben yaşlılıktan
böyle ikibüklüm
olmuşken?

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı),

Evtim Evtimov 1933 yılında Petriç'te doğdu. Daha öğrenciyken şiirler yazmaya başladı. Şiirleri ilk kez 1951'de yayımlandı. O zamandan bu yana günlük ve süreli basında etkinliğini koruyor. Halen «Halk Gençliği» yayınevinin yöneticisidir. Başlıca şiir kitapları: AÇIK GÖZKAPAKLARI (1959), DORUKLARIN ALTINDA SALINCAK (1962), PİRİNLER'E ŞARKILAR (1964), SEVGİYE SEVGİ (1966), BURUK ŞARAP (1975).

ANTON'UN DÜĞÜNÜ

(Anton Popov, kurşuna dizilmeden önce, zından hücresinde evlendi).

Düğün başlıyor işte, Anton!
Burda ölümdür şimdi sana
tanık ve sağdıç,
düğün şekeri falan bekleme ondan,
avuç avuç serpeceği şeker değil,
olsa olsa birbiri peşisıra kurşun.
Melnik şarabı değil
bardaklara lıkır lıkır dolduracağı,
kırmızı şarap değil, senin kanın.
Düğüncüler kaldırıp göğede kadehleri
sağlığına içecekler kafesteki arslanın.

Yanıbaşında bir gelin ve de dul,
gözleri iri iri,
yanakları kansız.

Solda sen,
hem canlı,
hem cansız.

Hadi, öp kadınında sımsıcak hüznü,
ananı da öpebilirsin onda,
öpebilirsin onda yarınki günü.

Ötede bir manga sıralanmakta
— doldur ve kapa!

Bu komut handiyse işitilecek.
Düğüncüler bir kanlı horoya hazır.

Handiyse düğünlük ak mumlar
seni örtecek toprağa dikilecek.

Ve ölümsüz kalacaklar doğmadan
bir oğlan çocuğun,
bir de kızın, aydan bölünmüş.
Yani ninnisiz beşiksiz bir aşk.
Yani başlamadan biten bir düş.

Ama sen dik tut başını, sevin gene de,
bir atış poligonunda dönüşeceksin bir yankıya,
hiç bir vakit düğüne kalkmaz bir korkak
götürülürken kurşuna dizilmeye.

(Çev.: A. Kadir - Fahri Erdinç)

Pavel Matev

1934 yılında Stara Zagora'nın Orizovo köyünde doğdu. Sofya Üniversitesinde Bulgar Dili ve Edebiyatı öğrenimi gördü. Yazıları 1947'de yayımlanmaya başladı. Bilim, Sanat ve Kültür Kurulunda, Senaryo Kurulunda çalıştı ve «Eylül» dergisinde başyazarlık yaptı. Bulgar Yazarlar Birliği yazmanlığında ve Sanatlar ve Kültür Kurulu başkanlığında bulundu. Erkekçe ve ölçülü bir coşku, günümüz dünyası üzerine derinlikli düşünceler ve vatandaş sorumluluğu taşıyan ödev duygusu şiirinin ana çizgileridir. Şiir kitapları: SİRALARDA (1951), AYDINLIK GÜNLER (1953), ÖDEV (1955), İNSANLARIN İNANCIYLA (1959), İNSANCA SIKINTI (1960), SOY KÜTÜĞÜ (1963), BİRİKMİŞ SUSKUNLUKLAR (1973).

ŞAİRİN CEHENNEMİ

Gömülmüş olayların yankısı
şölenler, düğünler, mutsuzluklar,
kırlar, utkular, öldürülmüş olanlar,
hep peşimden geliyorlar.

Durmadan yardıma çağırır beni
bulutlarla çevrili ay,
dünkü savaşların yaraları
ve kederli dostluğu bir kadının, güzel mi güzel.

Çıkar karşıma gururlu salkımsöğütler,
çiçeklenip kurşuna dizilmişlerin üstüne,
ama bunlar daha çok defne,
hazırolda, dimdik, nöbetteler.

Haykırır durur güney yıldızları da.
Akçıl yapraklar döker gizlerini bir bir.
Herkes benim gerekli sözümün peşindedir,
ama bir şey bulamazlar dilsizlikten başka.

Büyük iç sıkıntım benim —
yürek —
çeker beni gerilere doğru...
Dilsizlik, şairin korkusu,
dilsizlik, korkunç cehennemi şairin.

(Çev.: A. Kadir - Eray Canberk)

Lübomir Levçev «Nisan Kuşağı» adlı genç yaratıcılardandır ve ünü çok yaygındır. 1935 yılında Troyan'da doğdu. Sofya Üniversitesinin Tarih ve Felsefe Fakültesini bitirdi. «Halkın Gençliği» dergisinin yazı kurulunda ve Sofya Radyosunda çalıştı. 1970'te hıf-talık «Edebiyat Cephesi»nin başyazarı oldu ve ayrıca toplum hayatında etkin bir yer aldı. Şimdi ise, Sanat ve Kültür Komitesinin ikinci başkanıdır. Lû-bomir Levçev, bir yandan yeni temalar sokarak ya da bilinen sorunları yeni bir biçimde inceleyerek, bir yandan da aralıksız aramalarla yeni anlatım biçimleri bularak Bulgar şiirini zenginleştirmiştir. Çağının olayları karşısın-da telâssız bir seyirci gibi değil, tam tersine, olaylara katılarak yaşar. Mıs-raları coşkun, renkli ve erkekçedir. Svintilla, Levçev için şunları yazmakta-dır: «O, Mayakovski'nin ilkesine uyarak, şiiri avazı çıktığı kadar bağırma- ta ve Vaptsarov'un sokaklardaki konuşmalarını kullanmaktadır.» Levçev, şa-irin, «seçkin azınlık»tan olduğu kavramına karşı çıkmıştır. Şiir kitapları: YILDIZLAR BANA (1957), HER ZAMAN İÇİN (1960), DURUM (1962), AMA YAŞLANMADAN ÖNCE (1964), YAN TUTMA (1966).

TU - 134'E
DEYİŞ

Uçuyorum.
Koşuyorum ardında Rus şafaklarının.
Yanıyorum Sibirya şafaklarında.

Takırdar düşüncelerim
silâh sesleri gibi.

Devrim,

sana teşekkür ederim!

toplumsal,

teknik,

siyasal,

şiiirsel

geçmişim ve geleceğimsin sen benim,

ben senin canlı etin,

yanıp tutuşan.

Aşağıda, yeryüzünde, kavşaklar söner ağır ağır.

Ve yukarıda, gökyüzünde,

bir kavşak ağarır,

yıldızlardan.

(Çev.: A. Kadir - Ali Meriçboyu)

ÇANDI ÇOK

Uçuyorum,

uçuyorum, zaman biçiminde,

tek bir yörünge üzerinde,

dönüşsüz.

Arasıra konu ortasına nişan alarak dümdüz.

Ve arasıra,

kaybolmuş kurşun,

soluk duman.

Geçiyor günlerim.

Geçiyorlar hayranlıkla seyrettirerek

Kodjuraho tapınağının yıkıntılarını.

Resim çektiriyorlar Taç Mahal önünde.

Dolaşıyorlar aylak aylak

Djamuna nehri kıyılarında,

rüzgârın külleri savurduğu, ölü brahmaların çürüdüğü.

Ve birdenbire,

seni duyuyorum,

başna dokunan seni,

sevgilim...

Ay Pazarının küçük dilencileri
arkadan geliyorlar
dokuna dokuna eline,
ey yabancı,
cüzamlı parmaklarıyla elliyorlar elini,
veremli parmaklarıyla.
Nasıl koşuyorlar arkandan,
farkında değilsin belki de,
nasıl yalvarıyorlar sana:
— İki rupiye!
— Bir tek!
— Bir cıgaracık hiç olmazsa!
— Bir izmarit bari!

Ve senin bana dokunduğunu duyuyorum yeniden...
— Bir aşk!..
— Bir tek aşk!..
— Bir küçücük aşk!..
— Hor görme bunu!..

Ve ben tüm seninim.
Ve senden başka hiç bir şeyim yok!

Senin için aşırabilirim
Ay Pazarından bir ay
ve ne istersen...
Kaynaşır burda
muz satıcıları,
kaynaşır Hind fakirleri
kobra yılanlarını büyülemek için
burunlarından ıslık çalarak,
ve çek çek sürücüler,
ve külden başları örten azizler,
yok olmuş külden insanlığı...

Çandı Çok'ta,
Ay Pazarında,
hiç mi hiç bilinmez
kim zengin,
kim fakir,
ve sonunda
kimin
dilendiği.

Gör ve kucakla
Allan Ginsberg gibi,
irinli ekmek kabuklarını, bulaşıcı yaraları
ve Bengal'in mültecilerini...

Neden?

Suçlarını bağışlatmak için mi yoksa
altın babalarının yurdu
Amerika'nın,
o dilencinin...

Sevgilim,
sana Ay Pazarından
bir iççekiş getireceğim
tam üç bin yıllık.

(Çev.: A. Kadir - Ali Meriçboyu)

KAN DOLAŞIMI

Bütün dünya öğrencileri,
kavgacı öğrenciler,
geldiğinizi görürüm sizin bir araya,
orada, Tokyo'da,
yumuşak
 narin,
 yırtıcı,
 betondan Tokyo'da,
tam göbeğinde zelzelenin.

Öğrenciler,
başlarında kankırmızı miğferleri,
işçiler gibi,
kankırmızı kalkanları ve bayraklarıyla...
Al gladyatörler,
sizin arenanız bütün dünya!
Duyarım işte buradan
kaynaşan sesinizi, sonsuz bir yankıyla:
— Merhaba, uygarlık!
Ölüme gidenlerden sana bir merhaba sarkıttık!

VATAN

Sonra birden
tropik bir ay yükseldi,
koskocaman.

Yok canım!
Ay değil bu.
Aleksandr Nevski'nin (*) altın kubbesi,
vatanımın altın göğü.

Sen benim tek tapınağımsın,
ey vatan,
sen bu karmaşık dünyada
bana yol göstermeye geldin,
beni bir kez daha kurtarmaya...
Sağolasın!
Ben henüz sana lâayık
tek bir satır bile yazmadım.

Oysa sen
tanrılar yarattın
ve Bogomil'ler (**)
ve alfabeler
ve komünler...
Senin havanı
boşuna mı soludum?
Ben, her yerde
ona buna
sevgilerini sayıp döken
geveze âşıkları sevmem.
Ve seni, Bulgaristan'ım,
sevmeyi
meslek edinenleri
hiç sevmem.
Onlar överler seni
pazarda
malını öven satıcılar gibi.

(*) Sofya'da bir büyük altın kubbesi olan anıtsal kilise.

(**) Onuncu yüzyılda toplumsal ilerici fikirler taşıyan bir Bulgar akımı.

Ben senin âşığın değilim,
bir askerinin ben senin.
Ve benim türküm
bir şahlanıştır daha çok,
bir çığlık.
İşte asker andımı içiyorum:
Benim yaşama
mutluluğum
sana kul olma
mutluluğudur.
Nasıl bir atom
benzerse güneş sistemine,
öyle benzemek isterim .
ben de sana.
Balkanlar kadar sert,
Pirinler kadar keskin,
Misya ve Trakya kadar cömert.
Nasıl senin özgürlüğün
ayrılmazsa
öbür özgürlüklerden,
ben de öyle ayrılmamak isterim
senden.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

YILDIZ YOLU

Karşılaşacağız Pire'de, bir handa,
siz —
iki görüntü
ve ben —
hâlâ sağ.
Mumlar ağlayacak şişeler üstünde
ve şarap akacak kankırmızı.
Sen, Odiseus, sen geleceksin önce,
soracaksın İthaka yolunu...
Ama daha erken.
O ne,
partizan ceketinin altında
tamam,

bir açık yara...
Sonra sen, Çıld Harold, geleceksin sen de.
Öç almak için
kaldıracaksın kadehini
seni vatanımın kıyılarından
uzaklaştıran
o yola.

Ee, baylar...
Şimdi sıra bende.
Kaldıracağım kadehimi
dünyamıza
ve bu dünyada
seçtiğim yollara...
Şimdiye dek hiç bir siren
almadı aklımı başımdan
ve ben
boyun eğmekten çok uzağım kedere.
Ama gene de,
yüreğimdesiniz
ikiniz de —
sürekli arayıcı
ve sürekli göçmen —.

Kaçıyorum
yağma eden,
yakıp yıkan,
kan döken,
alt üst olmuş
bu dünyadan.

Ne zaman
geriye giden
bir yol bulsam,
içimde bile
olsa o yol,
yakıyorum o yolu
hemen.

Bir arayıcıyım ben de,
arıyorum geleceği.
Sosyalizmdir benim İthaka'm.

Dolaşacağım durmadan,
öleceğim üçyüz kez.
Ama o,
sadık Güzellik,
ben gelinceye dek
bekleyecek...

Benim yolum,
ne çöllerden geçer,
ne denizlerden...
Devrimden geçer
benim yolum.
Kadehimi kaldırıyorum senin adına,
hâlâ yanan ısıklık!
Senin adına,
yıldız yolu!

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Vladimir Başev

1935 yılında Sofya'da doğdu. Üniversitede Bulgar edebiyatı öğrenimi yaptı. Üniversiteyi bitirdikten sonra, gazetelerde yazı işlerinde çalıştı. Şiirlerini 1950'de yayımlamaya başladı. Günlük yaşama kentli gözüyle bakan şiirler yazdı. Bütün gücünü sosyalist idealin hizmetine vermiş bir kuşakla ve yeni bir sosyalist edebiyatla büyüdü. Şiirlerinde yiğitlik, iyimserlik, umut ve sevinç ağır basar. Çalışmalarının bir bölümünü de şiir çevirilerine vermiştir. 1967'de bir otomobil kazasında öldü. Başka şiir kitapları: ÜSTÜN ÇEKİM (1960), DEMİR ÇAĞ (1962), YAŞ (1966), ATÖLYE (1967).

YANSIMA

Hiç bir şeyimiz yoksa bu dünyaya verecek
neden doğduk?

Biz, ölümsüz büyüklerin
ne ününü isteriz, ne kaderini.
O bilinmeyen kadının
yumuşaklığıdır
bizim istediğimiz,
ilk kez ülkemizin güzelliğini

ipekten ve ekmekten
dokuyan.

Bize daha çok,
yetenekli eller gerek,
ilk kez bir tahta parçasını
ince ince oyarak
renkli türkölere dönüştüren.

Biz, ölümsüz büyüklerin
ne ününü isteriz, ne kaderini.

Bir kuşağın minnet borcu
yeter bize.

Kolyo Fitçeto gibi
insanların yeteneğidir
bizim istediğimiz,
sessiz taşlara
ve yüreklere
sevinç dolduran.

Manol Ustanınkiler gibi
iki kanattır
bizim istediğimiz,
uçmak için
sesten daha hızlı,
atmacadan daha atılgan.

Bir kuşağın minnet borcu
yeter bize.

Biz gerçekleştirmek isteriz
bir tek düşü.

İsteriz bir orman olmak,
hain rüzgârları kıran.
İsteriz yağmur olmak,
yağmak buğday tarlalarına.

İsteriz olmak

taze ve tatlı

bir somun ekmek.

İsteriz kovmak acılarını

acı çekenlerin,

kazanmak isteriz yitirilen toprakları,
isteriz yok etmek tüm hastalıkları.

İsteriz dönüştürmek korkunç atomu
milyarlarca ışığa.
İsteriz biz
gerçekleştirmek sadece
yiğit bir düşü,
ki öldüğümüzde,
ki toprak altında,
o büyük insanların yanında
olsun yerimiz.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Damyan Damyanov

1935 yılında Sliven'de doğdu. Babası öğretmendi. Sofya'da Bulgar Filolojisi'nde okudu. İlk yapıtları «Sliven'de Eylem» adlı gazetede çıktı. «Halkın Gençliği» gazetesinde yazarlık yapmaktadır. Yeni kuşak şairleri içinde en lirik olanlardandır. Başlıca eserleri: LİRİK ŞİİRLER (1962), MUTLULUK ŞİİRİ (1963), OT GİBİ (1966), DÜN AYNI SAATTE (1971), DÜNYAYA YAKARILAR (1973), NEŞELİ, KEDERLİ VE AÇIK (1974).

KUMSALDA

Yatmadayız şu düz kumda,
giysilerden, süsten püsten, belirgin tutkulardan soyunuk,
tüm kallesliklerden, kuşkulardan boşalmış.
Hepimiz aynı biçimde çıplak, hepimiz aynı biçimde gülünç.
maymun çocuklarıyız, eşit haklara sahip,
henüz doğmamış, günahsız çocukların babaları.

Mide bulandıran alt üst sorunu yok burda.
Bencillik denize gömülü.
Yanılığ falan mı bu yoksa,
yoksa uykudan mı uyandım,
tam açık değil.
Deniz bizi yeniden doğurdu, belli.
Bir yer ayırmış burda herkese
bize hep dar gibi gelen toprak.
Şu yılışık gülümseme, şu duruş, şu bir iki belirti
gösterir sana ezen kimdir, ezilen kim,
kimdir küçük bir dalavereci.

Ama bu görüntü bir saniyecik sürer sürse sürse.
Ağır bir çalkantıyla dalgalar gelir,
bütün izleri siler süpürür.
Kum gene dümdüz, tertemiz, hiç çiğnenmemiş gibi.
Anladım, en insansal denizdir,
sonsuz bir gerçek gibi bizi bekleyen deniz!
Ne güzel şey kumsalların olması,
oralarda hepimiz, ama hepimiz eşitiz.

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

CENNETE GİDEN YOL

Bin beygir gücüyle atılırlar ok gibi
lüks arabalar Varna yolunda.
Kara, ak gömlekler uçuşur,
bikiniler, hasır şapkalar,
göğüs bağı açık giysiler uçuşur,
uçuşur sonsuz bir kalabalık
kahvelere, kabarelere doğru.
Ve telâşlı tekerlekler önünde,
ve yırtık pırtık rubalar içinde
köylü kadınlar dönerler işten,
yüzleri kırıışık,
çapaları ağır.
Kaba kunduralarıyla döverler toprağı.
Ve gözleri bir orda bir burda,
bakarlar çiğnenmemeye.
Ne dersiniz, bu kadınlar biliyorlar mı
şu uçsuz bucaksız yeryüzünde
daha neler, neler vardır
üzüm bağlarından, kara kışlardan gayrı...
... Atılırlar ok gibi bin beygir gücüyle lüks arabalar,
sonra yitip giderler sonsuzlukta.
Belki bu köylü kadınlar şöyle düşünüyorlardır:
«Herhal bu yol cennete giden yoldur.»
Oysa benim düşüncem başka:
Ey, başörtüleri kaymış, çapacı kadınlar,

sizin ne farkınız var meleklerden.
İşte ayaklarınız kan içinde.
Bir cennet varsa eğer,
oraya sizin girmeniz gerek ilk önce.
Ama cennet mennet yok!
Sadece yol var,
sadece arabalar var,
kızgın güneş var sadece!

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

ESKİ ARKADAŞIMIN KONUĞUYUM

... Sanki kimse yok karşımda...
Duruyorsun bir taş gibi,
soğuk, erişilmez, uzak...
Neden geldim bu akşam sana?
Neden geldim sahi?
Beklenmedik anlar vardır ya,
bir yılan gibi birden sokulup içimize
deşer gizli diliyle eski yaralarımızı,
ben o yalancı, o kalles acıyı duydum işte.
Ve geldim kardeşçe konuşacak
bir dost bulmaya.
Oysa karşımda ne gördüm,
bir kibir, bir kasıntı.
Piponu ustalıkla tüttüre tüttüre
fısıldıyorsun dudaklarının arasından:
«Vaktim yok başımı kaşıyacak,
bir türlü çıkaramıyorum yaşamın tadını.
Bak şu tavanadaki avizeye,
bilir misin kaç patladı?»
Ve bakarsın suratıma öküz gibi.
Bense, ey sevgili dostum,
kendi kendime diyorum vakti geldi
o küçük odayı anımsamanın, o tavanarasındaki,
o öfkeli, o güzel
«Son Çarpışma» şarkısını birlikte söyledik hani.
Cıgara dumanları arasından bakıyorum sana,

alacakaranlıkta gözlerim yaşıyor.
Belki dumandandır.
Hayır, hayır,
hayır, sevgili dostum.
Ağlıyorum.

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış - G. Santoro)

ÖZGÜRLÜK

Özgürlük,
ne bilginlerin dediği gibi
kuru bir sözcüktür,
ne de
halk dalkavuklarının savladığı gibi
kesin bir buyruk.
Bir erdemdir o, düpedüz,
gözünü budaktan esirgemeyen,
geleceğin özüdür
ve tohumu.
Bir gömlekte açılmış kurşun deliğidir
ki içinden
arkadaki güneşi görürsünüz.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Liçezar Elenkov

1936 yılında Vidin'in Gorni Lom köyünde doğdu. Liseyi Vidin'de okudu. Sofya Üniversitesi Bulgar Filolojisi bölümünü bitirdi. Sofya Radyosunda çalıştı. 1976'da Yazarlar Birliğinin Dış İlişkiler sekreteri oldu. «Bulgar - Sovyet Dostluk Dergisi»nin de yöneticisidir. Başlıca şiir kitapları: DİKİNE KENTLER (1967), KURTARILAN ALAN (1973), GRANİTTEN (1975), SIFIR KİLOMETRE (1976).

SAAT

Geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman, nice nice
zamanlar..

Her şey yitiyor, her şey geçici, diyor düşünürün biri.
Her şey geçicidir bende, diyor alçakgönüllü kişi.

Her geçici şeyi seviyorum, diyor genç kadın.
Her geçici şeye iğrenerek bakıyorum, diyor kendini beğenmiş
ozan...

Geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman, nice nice
zamanlar...

Geçmişim yok, diye tıslıyor karşımda sapkın.
Kendimin tek kendisi var, diyor usta sanatçı.
Benim varım yoğun sen ve oğlun, diyor ana gözleri.
Benim varım yoğun sizsiniz, diyor ölmüş kahraman
ve kalkıp kuruyor şaati...

(Çev. : A. Kadir - Hasan Karahüseyinov)

Matey Şopkin

1938 yılında Tırnovo'nun Dolna Lipnitsa köyünde doğdu. Sofya Üniversitesinin Bulgar Dili bölümünü bitirdi. «Üniversiteliler Kürsüsü» gazetesinde, Sofya Radyosunda, «Halk Gençliği» yayınevinde ve «Edebiyat Cephesi» gazetesinde çalıştı. Hellen Yazarlar Birliği sekreterlerinden. Başlıca şiir kitapları: YİRMİNCİ BAHAR (1959), AKŞAMLEYİN KAR (1966), TERAZİ (1971), KALKAN (1974), ŞEREF ALANI (1978).

HER ŞEYE KARŞIN

Her şey tersine dönse de, kalabilirsin sen gene.
Böylece kalabilirsin, tâ sonuna kadar:
Sızılara dek kaygılı öz niteliğinle,
arı duru kanınla, kızgın kanınla...

Karşı kasırgalar gürlesin varsın,
çatlasın varsın göklerin kubbesi.
Varsın dev gibi korkunç dolular
bolluğun meyvасыnı çamurlara bulasın.

Olabilir her şey. Doğa da zaten
çok güzel ve de korkunç hakları var.
Yaşamımızda yok ki kışsız ilkyaz,
taşların altında gür ot bitmez.

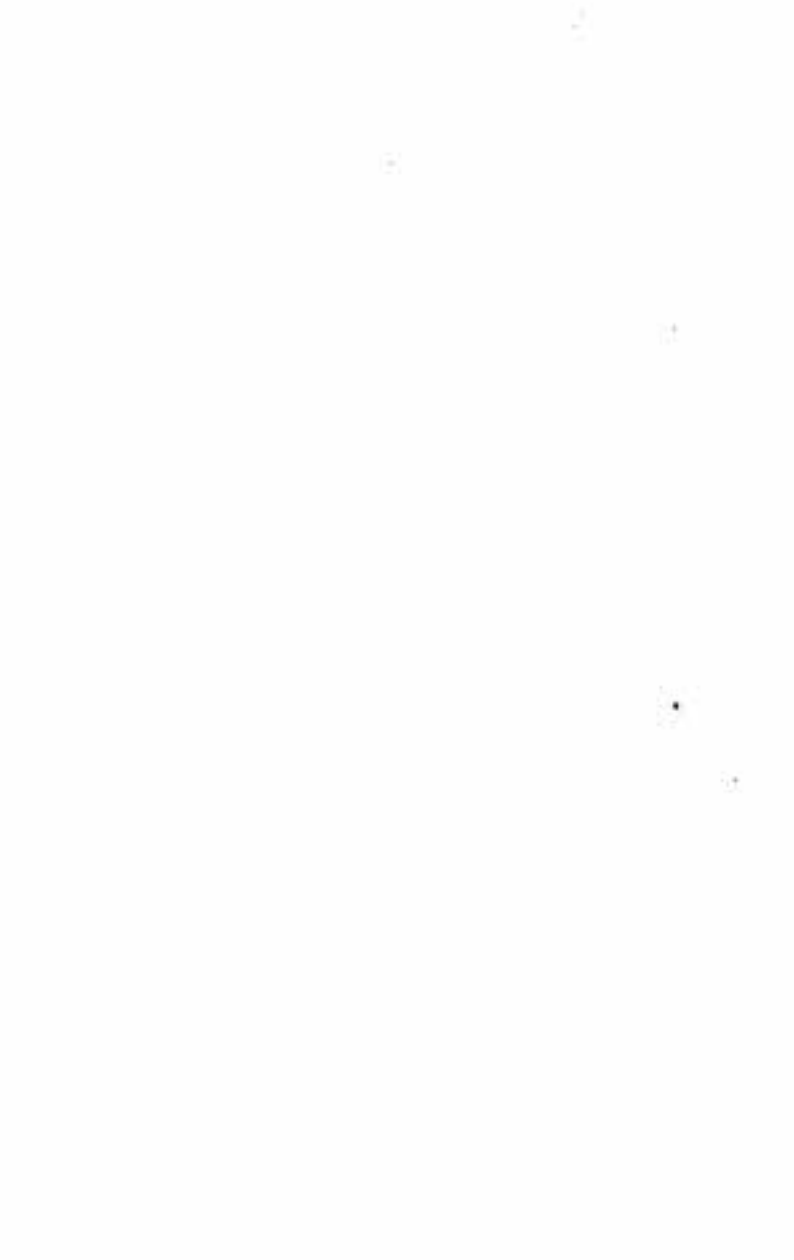
Yüzyıllık kartal nasıl düşer bak,
orada, son çizgisinden, tâ yücelerde,
düşer şarkısız türküsüz, yiğitliği yok,
ama öldüğünde kartaldır gene.

Hızla göçüp giden bu karmaşık yaşamda,
bu kaygılı, bu uzaysal yüzyılda,
tüm vurucu dönüşlere karşı
sonuna dek insan kalabilirsin.

(Çev. : A. Kadir - Hasan Karahüseyinov)

RUMEN ŞIRI

Cezar Bolliac - Dimitrie Bolinteanu - Mihail Eminescu - George Coşbuc - Dimitru Neculuta - George Bacovia - Octavian Goga - Aron Cotruş - Lucian Blaga - Zaharia Stancu - Marcel Breslaşu - Mihai Beniuc - Cicerone Theodorescu - Virgil Teodorescu - Dumitru Corbea - Miron Radu Parashivescu - Eugen Jebeleanu - Maria Banuş - Ion Banuta - Geo Dumitrescu - Nina Cassian - Vasile Nicolescu - Tiberiu Uta - Nichita Stănescu - Nicolae Labiş - Marin Sorescu - Ilie Constantin - Ioan Alexandru - Ana Blandina.

Cezar Bolliac

1813 yılında doğdu. Zamanında devrimci şiirin temsilcisiydi. Küçük bir soylu aileden gelir. De-

rin bir kültürü vardı. 1848 devrimine katıldı. Sonra yurdundan ayrıldı ve Romanyalı göçmenler arasında etkili oldu. Romanya'ya dönünce gazetecilik yaptı. Şiirinde romantik eğilim ağır basar. Onun şiirleri ezilmiş sınıfların acılarını yansıtır. 1884'te öldü. Başlıca şiir kitapları: YENİ ŞİİRLER (1835), ESKİ VE YENİ ŞİİRLER DERLEMESİ (1858).

ANGARYAYA KOŞULAN KÖYLÜ

1.

Bağlıyız ölene dek
işlediğimiz toprağa,
içeceğimiz suya bile
haraç veririz ölene dek.
Bizim değil hiç bir şey,
başkasının malı
toprağın her karışı.
Derseler işiniz bitti,
buluruz karşımızda sefaleti.

Atız, arabaya koşulan,
ağacız, meyva vermek zorunda,
hasadız, gününde devşirilmeli.
İşte böyleyiz, biz ırgatlar,
işte o, işte karısı, işte çocuğu,
işte öküz, işte inek, işte dana.
Biz, mülk sahibinin köleleri,
neyiz ki, araçtan başka.

Kiralarsınız bizi toprak gibi
bol para veren yabancılara.
Veririz çocuklarımızın emeğini
büyük haraçlara karşılık,
size borçlanırlar en ağır işi
hepsi, yaşlı, dul, çoluk çocuk.
Giderir susamışlığınızı
onların acıları, alın teri.

Oysa sömürmek de yetmez
onları böyle öldüresiye,
doymaz bir türlü gözünüz!
Her şey sizin elinizde,
her şey, ne durursunuz?
Haydi, ağır vergiler koyun,
kurulun kocaman koltuklara,
yargıçların işini de siz görün,
haydi, ne durursunuz,
soyun insancıkları, soyun!

2.

Biz, onların malı.
Öderler bize
ne isterlerse onu.
Bizim oğullarımızdır
onların eli kolu.
Ellerimiz çoğaltır paralarını.
Geçer ömürleri rahatçacık
el sürmeden bir işe.
Har vurur harman savururlar
bizim on yılda verdiğimiz emeği
onlar bir gecede.

Olmalıyız onların arıları.
Çalışmalıyız ambarlarında, göz açmadan.
Ambarlar ağzına kadar dolmalı.
Ülkede para su gibi akmalı.
Bizimse kimseler sormamalı halimizi,
kovana kapatıp boğarlar dumana,
alırlar balımızı!
Yorgun ellerimiz gibi hep
boş kalır evimizde
hamur teknemiz.

3.

Bizimdir bundan böyle emeğimiz!
Toprak alacağız

emeğe karşılık
bundan böyle!
Toz toprak yiyin siz de,
doyun tozla toprakla
bundan böyle!
Artık karşılıksız çalışma yok.
Son sözümüzü söyleriz işte size:
Emeğin malıdır toprak,
toprak emeği boyunduruğa sokamayacak!

Demirden doğar, ey işçi, ekmek dediğin,
demir ekmeği korumalı!
Ekmek işçinin ekmeği!
Aylakların elinden alacağız onu!
Güzellikle isteriz alacağımızı sizden.
Ne dediniz, vermez misiniz?
Ne güne durur bizim gücümüz?
Haydi, sıkıysa gelin alın geri!

(Çev.: A. Kadir - Afsar Timuçin)

Dimitrie Bolinteneanu

1819 yılında doğdu. Öğrenimini

Bükreş'te yaptı. Fratia (Kar-

deşlik) adlı devrimci gizli örgüte katıldı. Paris'te burslu kaldı. 1848 devri-
minde etkin rol oynadı. Bir süre sürgün hayatı yaşadı. Romanya'ya 1857'de
dönebildi. Bakan oldu. Son zamanları yoksulluk ve hastalıkla geçti. Şiiri
zengin bir hayalgüçleyle beslenmiştir. romantik bir duyarlılıkla yüklüdür.
Bu şiirler halkın değerlerini de yansıtır. Şair, yergi şiirleri ve siyasal
şiirler de yazmıştır. Eserleri arasında, Rumen edebiyatının ilk önemli ro-
manları, ilgi çekici gezi notları, tarih kitapları, konusunu tarihten alan man-
zum dramlar da vardır. Şiir kitapları: ŞARKILAR VE TÜRKÜLER, ESKİ
VE YENİ ŞİİRLER (1855), ŞİİRLER (iki cilt, 1869).

LAMBAMA

Tüketirsin kendini sen, lamba, yanarak,
ben nasıl düşe kalka tüketirsem kendimi,
bu eşsiz ülkeyi kim isterse ısıtmak
bükülecektir. mutsuzlukla beli.

Benim tuttuğum yol da benzer, lamba, senin yoluna,
sen bana hizmet etmek için paslandın gitti,
benimse, bilmem nasıl demeli, yurduma hizmet edeyim derken
yüreğimin işi bitti.

Bütün çabalar boşuna! Eskiden nasılsa bugün de
hayırsız evlâtlar boğazlar durur birbirini,
iki büklüm olmuş ülke, işte na, katlanır hâlâ
yabancı boyunduruğa eskisi gibi.

Şöyle derinden bir acı duysa bari,
ne gezer, yüzünde azıcık bir utanç var, o kadar.
Köleliğe yeğ tutmayı bile bilemez o
ölülerin özgürlüğünü.

Getir aklına, ey lamba, o zehir zıkkım geceleri,
şarkılar düşünürdük hani soluk soluğa,
ateşler yakmak için cömert bağrında yurdun
soylu kıvılcımlar arardık hani!

Ne yazık, yeni şarkıları rüzgâr aldı götürdü!
Bu topraklar duymadı bile o şarkıları.
Kan ağladı bu topraklar, karıştı göz yaşları ırmaklara,
karıştı rüzgârlara hıçkırıkları!

Özgürlüğün şarkısını şimdi kim duyabilir ki?
Kan dökerek zorla başa geçmeye çalışan
zorbaların amansız uğultuları boğmakta
bu şarkıyı şimdi.

Son kez bir şarkı aydınlat, ey lamba, son kez bir ezgi,
beceremezsek gene, kalırsak gene yarı yolda,
anla ki artık hiç bir şey bizi kurtaramaz, o zaman ben de
yere çalar tuz buz ederim seni.

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

KAVAK

Açık yeşil bir kavağım vardı,
vadimde zümrüt mü zümrüt.

Nice yolcu dalardı ona,
nice yolcu geceye kalırdı.

Sonbahar geldi neyleyim,
döktü yapraklarını kavağım.

Bizi yöneten prens,
alnında güneş gibi parlayan
tacını verseydi bana
vermezdim kavağımı,

vermezdim prence
kuruyan kavağımı.

Yosunlu kayalar üstünde
yol gösterirdi uzaktan doruğu,
yitik vadilerde geç kalınca ben,
yakalayınca yakamdan gece.

Sonbahar geldi neyleyim,
döktü yapraklarını kavağım.

Genç prenses bile istese
boşuna isterdi onu benden,
kendisini yedi yıl sevmeme,
öpmeme koklamama izin verse de,

vermezdim prensese kavağımı,
kuruyan kavağımı.

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

Mihail Eminescu

1850 yılında Moldavalı bir aileden doğdu.
Değişik Rumen kentlerinde öğrenim gör-

dükten sonra öğrenimini tamamlamak için Viyana'ya gönderildi. Orada işçi hareketlerine katıldı. Romanya'ya dönünce Junimea adındaki siyasal ve sa-
natsal birliğe girdi. Junimea onu, doktor olması için Berlin'e gönderdi, ama
o, ülkesine diplomasız döndü. Gericilerin egemen olduğu bir ortamda gaze-
tecilik yapmaktan yorgun düştü. 1883'te delirdi, on yıl sonra da öldü. Ru-
menlerin en büyük şairi kabul edilir. Bir romantik olarak çoğu kez Keats'le
kargılaştırılır. Yapıtlarında, çağının şiirini oluşturan Rumen ruhunun bir

ansiklopedisini meydana getirmiştir. Konularını çekingenlik, melânkoli, güç-
lülük, isyan ve kabullenme duygularından alır. Ulusal bir dil yaratmıştır.
Hint felsefesinin, klasisizmin ve romantizmin etkisinde kalmışsa da, onun
asıl kökü, düşler ve acılar ülkesi olan Romanya'dadır. Kısa şiirleri, kısa hi-
kâyeleri, denemeleri ve halk masalları koleksiyonu bir tipler deposudur.
Romanya'nın köylüleri ve proleterleri, kralları ve hizmetçileri. Bunlar aynı
zamanda, aşkı, yarışı, uğraşı ve ölümü kapsayan bir deneyler dizisidir.
Yaşamı zamanında sadece bir kitabı çıktı: **ŞİİRLER** (1883). Ölümünden son-
ra, ünlü eleştirmen Titu Maiorescu onun yapıtlarının toplanmasında önyak
oldu.

DİREKLERDEN

Kaç tanesi parçalanacak
fırtınalarda ve dalgalarda,
limanlarımızdan ve koylarımızdan
ayrılan bi sürü direkten...

Kaç tanesi boğulacak
fırtınalarda ve dalgalarda,
dünyayı firdönen kuşlardan,
soğuktan sıcağa göç eden...

Talihine sırt çevirirsen,
ülkünü alırsan ayak altına,
fırtınalar ve dalgalar
bırakmazlar senin peşini...

Kanlı sözçüklerin uçar gider,
kahır şarkıların, düşüncelerin,
anlaşılmadan; kavranılmadan,
fırtınalar ve dalgalar
güler peşlerinden...

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

İMPARATOR
VE
PROLETER

Basık, pis meyhanede, günün dumanlı pencerelerden grip
soluklaşarak durakladığı sıkıntılı tahta sıralar üstünde,

kederli uzun masaların gerisinde, umutsuz umutsuz oturur
solgun suratları asık bi sürü toplum dışı serseri;
yoksul ve kuşkulu çocukları proleteryanın.

Bu acı dolu, bu katı, bu karanlık dünyada
insanoğlu aydınlık mı? der biri alaylı alaylı.
Onda en ufak parıltıdan bir damla yok;
o da, hiç karşı konmadan yönetilen şu
çamurlara bulanmış yuvarlak gibi kara bulutlarla kaplı.

Adalet ne? Şu güçlülere bir bakın hele, nasıl sığınır lar
servetlerinin arkasına,
nasıl yasalar, fermanlar çıkartıp onları kılıç diye kullanır lar,
acılarınızdan çaldıkları paralarla nasıl tuzaklar kurar lar size,
ellerindeki sınırsız güçlerle nasıl emeğe esir eder ler sizi,
nasıl çalıştır ırlar hayvanlar gibi, tutar lar boyundurukta
yaşamınızı.

Yutarlar tıka basa zevklerle yaşamın tadını lopur lopur,
gülümser onlara parlak saatler, günleri cilveleşmeyle uçar
gider,
kışın yemyeşil bahçeler ortasında içerler şarabı kana kana,
bastırınca sıcaklar, ferahlar lar doruklarında Alpler'in
ve kapatır lar günün uykulu gözlerini, geceler sabahlara
dönüşürken.

Halkın erdem dediği şeyi sen onlarda arama;
ama gene de düzme erdem vaazları verirler size durmadan;
sizin alın teriniz gerek, daha da şişsin diye tembel devletleri,
savaşçılar gerek vahşi savaşlarına, kazansınlar diye zaferi,
sizin oluk oluk, sel gibi kanınız akmalı ki, yöneticiler
yücelsinler.

Kibirli donanmaları var onların, ve orduları, tepeden tırnağa
silâhlı,
zalim diktatörleri var, hain alnlarında taçları,
har vurup harman savrulan milyonlar üstüne milyonları,
zengin vampirler oluşturur bütün bunları, yoksulları ezc eze,
çalıştır a çalıştır a bitkin yığınları gece gündüz.

Din - sizi uyutmak için uydurulmuş bir sözcüktür,
daha daha eğilsin diye boyunduruktaki başlarınız;
olsaydı bir başka rahatlatıcı umar yüreklerinizde,
o acı emeğinizden ve sürekli keder içinde geçen yaşamınızdan
sonra
kara sabana bağlı öküzler gibi bu lâneti hâlâ sırtınızda
taşır mıydınız?

Belli belirsiz karaltılarla dünyanızı körelten onlardır,
son karşılık inançtır, diye diye yalanla sizi besleyen onlar;
oysa yaşam tam biterken tüm mutlulukları da götürür,
bu dünyada acıdan ve yoksulluktan başka bir şey almayan
insan.
ölümünden sonra da hiç bir şey alamaz, çünkü ölümler ölmüştür.

Devlet ancak böyle ayakta durur, boş sözlerle ve yalanlarla,
sinsi sinsi düzmecilikle sürdürürler istedikleri düzeni;
ellerindeki servetin ve gücün güçlü savunucuları yapmak
için sizi
bağlarlar sımsıkı bağlarla silâhlandırılmış saflarda,
sürüklerler kargaşadan kargaşaya, savaşıyorsunuz diye kendi
kardeşlerinizle.

Neden hâlâ boyun eğersin uğursuz milyonlara,
sen ki, bütün gün çalışmakla zor çıkartırsın bir lokma
ekmeği?
Neden adadın böyle kendini erken ölüme ve yıpranmaya
onlar gül gibi yaşarlarken bollukları içinde,
sürekli şölenlerden vakit bulamazlarken sana ölümlü
boyunduruğu atmaya?

Düşün bi kere: Özgürlük için güç de, sayı da sende!
Zor değil toprağı yarmak, sen bir iste yeter.
Servetin korunması için artık duvarlar, siperler yapma!
Kapılma umutsuzluğa, yapma kendine hapisaneler;
çünkü, senin de hakkın cömertliğini düşlemek yaşamın.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

George Coşbuc

1866 yılında Hordou köyünde doğdu. Bir rahibin oğludur. Daha çocukken annesinden ve öbür köylülerden dinlediği masallarla Ruman folklorunu tanıdı. İçinde bu bulunduğu köy havasıyla öylesine büyüldü ki, çocukluğunda edindiği bu izlenimler ileride şiirsel ürününü oluşturmakta ona çok yararlı oldu. 1884'te Nasaut lisesini bitirdi ve Cluj üniversitesine girdi. Ama iki yıl sonra, parasızlıktan öğrenimine ara verdi. 1889'da Bükreş'e giderek şiirlerini kitap halinde yayımlamaya başladı. Şiirleri çeşitli dillere çevrilmiştir. Kendisi aynı zamanda bazı ana yapıtların çevirmenidir: Virjil'in «Aeneid»ini, Homeros'un «Odysseia»sını, Dante'nin «Divina Commedia»sını çevirmiştir. 1916'da Rumen Akademisinin etkin bir üyesi oldu. 1918'de öldü. Şiir kitapları: BALADLAR VE ÇOBAN TÜRKÜLERİ, BİR TEMBELİN HATIRALARI, ZAFER ŞARKILRI.

ŞAİR

Halkımın yüreğindiyim ben.
Güzelliğini söylerim onun, acısını söylerim —
senin yaralarının kökünde acılar çeken benim,
zehiri içen benim seninle birlikte
zehir tasını sunduğunda kader.
Sen hangi yoldan gidersen git,
aynı haçta olacak çivilerimiz,
sancaklarımız bir olacak, tanrılarımız bir.
Sen nereye taşırsan umudun sunağını,
götüreceğim ben de sunağını oraya.
Ben aşkını anlatır dururum halkımın,
öfkesini anlatır dururum,
ben, halkımın yüreğinde bir yürek —
Sen ateşsin,
ben o ateşi alevlendiren yelim,
ey halk.
Sen türkülerimin hem kaynağısın, hem amacı.
Bir şey söylesem sana birazcık ters gelen,
sen, ey ulu ve kutsal varlık,
osaat çarparsın beni
göklerindeki yıldırımlarla!
Kimileri için her şeyden önce gelen,
kimilerine ne gerek,
ama yaşamla ölüm arası
dört bir yanında dünyanın
pusulasını elden bırakmayan,
kara mı verdi, ak mı, bilecek!

Sen benim canımsın, ben senin canın:
İster açsın yüzyıllar kaderin ölümsüz kitabını
ister kapasın,
ey halkım,
ben her zaman senin içinde olacağım,
ben her zaman senin bir parçan.

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

YAŞAM KAVGASI

Çocuklar ne isterler bilmezler,
tek bildikleri şey ağlamak.

Bir insanın yakınmalarından
daha büyük bir zavallılık yok.

Göz yaşından daha gülünç değil hiç bir şey
savaşmak zorunda olanlar için.

Yaşamakla savaşmak bir.
Savaşı yolu yordamıyla, insanca sürdür.

Neden? Neden? Zavallısın
yoksa belli bir amacın.

Dövüş yakınların için! Kimsen yok ha?
Dövüş öyleyse insanlık için.

Ne acı, ne acı, ne acı
ezilmiş askerlerin ölümü!

Yendiler mi? Hepsi alırlar yerlerini,
hepsi destan kahramanları arasındalar.

Ağlayan adam güldürür insanı,
sığınmıştır düşmana, artık insan değil o.

Savaş! Senin tek ödevin bu!
Sakın düşünme savaşın sonunu!

Savaşmak isteyenlerindir yaşamak hakkı;
ağlayanlar, korkaklar hapı yuttu.

Ölüyorlarsa ölsünler bırak;
onların alın yazıları, ölmek.

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

TOPRAK İSTİYORUZ

Bütün ağır yükleri taşıdım durdum,
elime ne geçti sonunda,
aç kaldım, çıplak kaldım,
bir damım yok başımı sokacak;
vermedin hakkımı benim, tükürdün suratıma,

kırbaçladın beni,
— kendini kutla,

işte, bir köpek oldum kapında!
Rüzgârlar getirdi bu ülkeye seni,
hain herif,

bizi ezesin diye,
bırakasın diye bizi kanlar içinde,
cehennem bile uzatsa elini sana,
katlanacağız gene de bütün yüklere, sıkıntılara,
sabana, ekine katlanacağız.
Bizim gözümüze iyi bak ama,
bizim gözümüz toprakta!

Hasret korsun bir lokma ekmeğe bizi,
bir lokma kupkuru kara ekmeğe.
Sürüklersin kanlı savaşlara oğullarımızı,
kızlarımızı sürüklersin yatağına.
Horlarsın kutsal bildiğimiz ne varsa.
Yasak ettin bize inancı, dostluğu.
Çocuklarımız aç ve çıplak.

Bu zulüm bir gün, bilesin, bizi zıvanadan çıkaracak.
Döndürürüz ama gene de değirmenini.
Bir toprağımız olsaydı, ah,
bir toprağımız!

Çevirdin mısır tarlasına
mezarlığını köyümüzün,
bütün kemikleri çıkardın mezarlardan, ah kara bahtımız,
hiç doğmaz olaydık keşke.

Onlar bizim canlarımızın kemikleriydi.
Ama sana ne bundan, ey taş yürekli!
Bizi yerimizden edersin şimdi de,
çıkartırsın ölülerimizi mezarlarından,
rahat komazsın mezarlarında bile ölülerimizi.
Topraktır bizim tek isteğimiz,
toprak!

Ve biz inanalım isteriz
bir arada kalacağına kemiklerimizin,
göçüp gittiğimiz gün bu dünyadan,
yoksullarla alay etmeyeceğine inanalım isteriz,
alay etmeyeceğine tüm sevdiklerimizle, canlarımız
ciğerlerimizle,
ve bir damlacık gözyaşı dökenlerle, mezar başında.
Hangi çukurda çürüyeceğiz bilmeyiz,
çünkü bizim bir karış toprağımız yok.
Bir de sözümona Hıristiyanız.
Hey bana bak,
toprak isteriz, toprak!

Yok vaktimiz bir dua okumaya bile,
çünkü zaman da senin buyruğunda.
Varımız yoğumuz bir can,
o da sanki umurunda!
Rahatça sayıp dökemeyiz acılarımızı,
yeminlisin o hakkı bize vermemeye,
ne işkenceler ettin açar açmaz ağzımızı,
duyulmadık işkenceler, yumruk, zincir,
ve yedik kurşunu her bağırsımızda:
Dövüşeceğiz toprak uğruna!

Söyle, ne gömdün buraya?
Mısır mı? Darı mı?
Bizim çocuklarımız, analarımız var,
biz babalar, kardaşlar, kızkardaşlar,
konuk istemeyiz, hadi çek git!
Bizim toprağımız kutsal,
toprağımız verimli, yiğit.
O bizim beşiğimiz ve mezarımız.
Savunduk terimizle onu,
acı gözyaşlarıyla, kanla,
her karışını, her avucunu.
Sakin unutma:
İsteğimiz bir tek
bu toprak!

Ne üvendirelere dayanırız artık,
ne açlığa, ne yıkıma,
yollardan toplanmış uşaklara ne de,
şu, efendinin ayağı dibinden ayrılmayan uşaklara!
Dua et, senin o mor kanını
istemeyelim toprak yerine.
Elbet açlık bir gün kıracak zincirlerimizi,
yoksulluk bir gün bizi ayaklandıracak,
işte o gün hesap soracağız mezarınızda bile,
sana
ve senin gibilere.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Dimitru Neculuta

1869 yılında doğdu. «Kunduracı Şair» diye anılır. Romanya işçi hareketinin ilgi çekici kişilerindendir. Şiirlerinde her zaman sosyalist öğretiyeye bağlı kaldı. Şiirlerinin çoğu, ölümünden sonra yayımlanan ÖZGÜRLÜĞÜN KİYISINA DOĞRU (1907) adlı kitapta toplandı. 1904 yılında öldü.

HALK

Lavım ben,
kaynayan, kasıp kavuran.
Düşlediğim o zafer gününde

fıskıracağım gökyüzüne
uçurumlardan,
yüzyıllık gecemden.

Durmadan kirlenen bu dünyayı
söndürecek yangınlar bir anda,
çalacak bir daha savaş borusu,
ta göklere dek, bir daha.

Bölüşecek bir av gibi
dünyayı yeniden
ölüm ve kan.

Birleşecek cennetle
zaferimin hemen ardından
ölümle sarmaşdolaş bu dünya,
önceleri yıldızlarda sanılan
cennetle
birleşecek sımsıkı.
Artık ondan ayrılmak yok bir daha!

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

George Bacovia

Gerçek adı Gheorghe Vasiliu'dur. Bacau'da doğduğu için bu takma adı almıştır. 1881 yılında doğdu. Liseyi doğduğu kasabada bitirdi. Bir sömestr askeri okulda okudu. İlk şiiri 1899'da yayımlandı. 1911'de hukuk fakültesini bitirdi. Avukat oldu ama bu işi yapmadı. Bütün hayatı boyunca önemsiz bir devlet memuru olarak kaldı. 1923'te Kültür Bakanlığı Ödülü'nü, 1925'te Rumen Bilimler Akademisi Ödülü'nü aldı. 1956'da Çalışma Madalyası verildi kendisine. 1957'de öldü. Yaşamı en koyu renkler içinde veren bir şiir türünün temsilcisidir. Kendisi veremdi, bu yüzden çoğu şiirleri hastalıklı ve hüznüldür. Dilinin çok ezgili bir havası vardır. Şiir kitapları: KURŞUN (1916), SARI KIVILCIMLAR (1926), SENİNLE (1930), ASLINDA KOMEDİLER (1936), BURJUVA DÖRTLÜKLERİ (1946).

AĞIRAKSAK

Yalnız, yalnız, yalnız...
Bir handa, çok uzaklarda —
uyur hancı bile.

Sokaklar ıpssız.
Yalnız, yalnız, yalnız...

Yağmur, yağmur, yağmur...
İşte sarhoşluk vakti —
dinleyin yabaniliği.
Aman ne keder, ne keder!
Yağmur, yağmur, yağmur... .

Hiç kimse, hiç kimse, hiç kimse...
Böylesi daha iyi —
bunca zamandır
tanımadı kimse beni.
Hiç kimse, hiç kimse, hiç kimse...

Titre, titre, titre...
Sizin olsun hepsi —
tüm alaylar, horlamalar.
Gece amma da gecikti!
Titre, titre, titre...

Sonsuza, sonsuza, sonsuza...
Bir daha çağırmayacaklar beni —
tüm bu gezip tozmalar.
Çiy yağmış düşlerin üstüne.
Sonsuza, sonsuza, sonsuza...

Yalnız, yalnız, yalnız...
İşte sarhoşluk vakti —
dinle yağmurun sesini.
Aman ne keder, ne keder!
Yalnız, yalnız, yalnız...

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

BİTİŞ ŞİİRİ

İçmeliyim, kimsenin bilmediğini unutmalıyım,
o derin mahzende gizli olanı,
orada, hiç ağzını açmadan,

cigara içmeliyim tek başıma,
hiç kimse tanımamalı beni.
Yoksa işler çatallaşacak.

Kükremeli sokaklarda ölüm ve yaşam,
şairler boş yere yazdıklarına acımalı.
Biliyorum,
o korkunç açlık şaka değil, düş değil —
Kurşun, fırtına, çöl.
Tamam.
Çağdaş tarih.
Vakit geldi... Tüm sinirlerim ağıırır.
Ey büyük gelecek, gel!..

Çekip gitmeliyim, kimsenin bilmediğini unutmalıyım,
burjuva suçlarından kederlenerek,
hiç ağzımı açmadan,
dünyada kaybolmalıyım yapayalnız,
hiç kimse tanımamalı beni.
Yoksa işler çatallaşacak.

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

Octavian Goga

1881 yılında Sibiu yakınlarında, Raşinari'de doğdu. Bir köy papazı ailesinin çocuğuydu. Liseyi Macaristan'da okudu. Sonra Budapeşte'de üniversiteye girdi. Siyasal kavgalara katıldı, hapishaneye atıldı. Transilvanya Romanya'ya bağlanınca, parlamentoda önemli bir rol oynadı, birçok kere bakan, bir kere de başbakan oldu. 1938'de öldü. Goga'nın şiiri, sembolizmin aşırı inceliklerine tepkidir. Ulusal inançlarının etkisinde, Coşbuc geleneğine bağlı kalarak, konusunu toplumdan ve yurt sevgisinden alan şiirler yazdı, Romanya'nın acılarını öfkeli bir dille anlattı, ezilenlerin yazgısına karşı çıktı. Şiir kitapları: ŞİİRLER (1905), TOPRAK BİZİ ÇAĞILIYOR (1909), DUVARLARIN GÖLGESİNDE (1913), YURTSUZ ŞARKI (1916).

YURTSUZLUK

Yersiz yurtsuz bir adamım ben,
bir ateş parçasıyım rüzgâr elinde,
en yoksuluyum ben dünyanın,
demirlerden kaçan yapayalnız bir köle.

Bildiricisiyim yeni insanın,
bir yıldızın kör ettiği çılgın bir yoksulum,
dolaşıp durmadayım nicedir
masallarını ülkemin
taşıya taşıya size.

Ben bin yıldır akan
göz yaşlarının son damlasıyım;
bir düşün ben
yetimlerin ocağında dirilen.
Gezip duran bir yakınmayım
yuvasında sessizlerin,
can çekişen bir dünyada
bir yakınma.

Ben ağlayan bir iççekişim,
bir tepe üstündeki köyümde,
ta orada.
Transilvanya dullarının çılgıyım ben,
kana bulanmış.
Bildiricisiyim ben öfkenin
ve sevdanın.
Ben zaferler düşleyen bir insanım,
atalarımdan aldığım andı
ağzımda taşımadayım.

Mezarlardan kurtuldum ben,
anıların ölümsüz
bir düşü gözlediği
soğuk, nemli mezarlardan.
Kardeşlerin kavgasına
inanırları öldüren
bir titreyişle ağladım,
unutulmuş ölümlerin acısına
ağladım her kapıda.

Duyarım iner gece şimdi
benim başkaldıran sabahıma,
sarınır şarkılarım benim
sonsuz sessizliğin kefenine.
Boğazıma dek çirkefe batmışım,

taşırım yükümü yanınızda;
ne yazık, yurdunu yitirip
onu sizden dilenene!

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

Aron Cotruş

1891 yılında Haşag'da doğdu. Bir rahibin oğludur. Viyana'da edebiyat okudu. Bir süre Arad'da ve Brşov'da bir dergide çalıştı. 1916'da Avusturya - Macaristan ordusuna gönüllü yazıldı. İtalyan cephesinde esir düştü. Savaşın sonra yoğun bir siyasal eyleme girişti ve gazetecilik yaptı. Sonra Varşova basın ataseliğine atandı. Savaşın sonra yurt dışına çıktı ve 1960'da Amerika'da öldü. Çok şiir kitabı vardır. İlk üçü, toplumcu şiir açısından çok önemlidir: ŞİİRLER (1911), BE-YAZ UFUKLAR (1920), ROMANYA (1920).

ÇARIKLI PATRU

Ben,
çarıklı Patru,
topraksız köylü,
sabansız çiftçi,
sürüsüz çoban,
boktan bir ömür sürdürüyorum,
gülümsemesiz, hilesiz,
ve ben,
küflü ekmeğin bedelini
bol kanımla ödüyorum...

Benim bir tek sözüm
başkalarının birçok sözüne bedel...
Ben ki,
onurumla ve sadakatle hizmet ettim
köye
ve krala...

Öyle yoksulum ki,
bana havlar bütün köpekler,
ve geçerken ağır ağır sokaktan geceleri
küçük köprünün üstünde beklemez beni
hiç bir kız,
taş gibi memeli...

Isırır küreğim, hem çok derin ısırır,
ama karnını doyurmam için gerekeni vermez...
Tüm ülkede benim orağım gibisi yok,
ama kimse görüşmek istemez benimle hasat vakti...
Geçer orağım çivi gibi otların arasından...
Karnım aç, sahanım boş,
ama ürünler dimdik büyürler, çelik gibi,
büyürler, işkembelerini şişirsinler diye
yoz ağa, korkak kadı...

Ben,
çarıklı Patru,
bu kadar geniş topraklarda tek bir ayak izim bile yok.
Karşı koymaya çalışıyorum çarpık yasalara.
İçimde isyan har har yanar.
Ana avrat dümdüz gidiyorum:
Sıçmışım ben böyle düzenin içine!

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

Lucian Blaga

1895 yılında doğdu. Filozof, şair, oyun yazarı ve çevirmen. Rumen ve Alman okullarında eğitim gördü, öğretmen, kültür felsefesi profesörü ve diplomat (Varşova, Prag, Viyana ve Lizbon) olarak çalıştı. 1919'da Viyana'da felsefe doktorasını aldı. Denemelerini yirmi beş kitapta topladı. Bunların bir bölümünü dört üçlünde oluşturdu. Bir şair olarak Blaga, 1910'da Alman ekspresyonizminin etkisi altında yazmaya başladı. Şiirlerinin yoğunluğu ve karmaşıklığı bilinmezliğe değil, zenginliğe yol açtı. Şiir temalarının uzantısı olan oyunları mitolojik masallardır. 1961'de öldü. Başlıca şiir kitapları: AYDINLIĞIN ŞİİRLERİ (1919), BÜYÜK GEÇİT (1926), UYKUYA ÖVGÜ (1929), SULARIN PAYI (1933), ŞİİRLER (1962).

KUTSAL TOHURLAR

Gülümseyerek ve konuşarak tatlı tatlı
getirmemi istersin benden,
düşler ülkesindeki sessiz bitki özünü
doğrultmak için ışığa

**bolluk şimşeklerinin oynadığı
o ünlü bahçenin
o çok seyrek bulunur
kutsal tohumlarını.**

**Ben o gürültülü kente taş çatlasa gitmem.
Hani o çiçekli kemerler altında duyulan
coşkuyu aşan bir coşkuyla,
bütün ilkyaz, dolaşp pazar pazar
arayacağım tohum satıcılarını.
Her şeye karşı,
o sular ülkesinde yetişen ve serpilen her şeye karşı
beslediğim sevgiyi,
bana verdikleri tadı
sen nasıl da duydun parmaklarının ucunda.
O öz taneciklerin gücü karşısında,
Mart günlerinde sabanın açtığı yara önünde,
atılmayı bekleyen küçük tanrıçıklar önünde
nasıl da sezdin
beynimi titreten o büyüü.**

**Ben o kutsal tohumları çok gördüm,
o tohumları,
o, şaşılası güçlere gebe.
En yüce soydan gelmelerine karşın
önemsiz bir görünüşleri var gibi gelir bana
benim için pişirdiğin o tohumların.
Ağızları bağlı dizi dizi çuvallar içinde,
sınıflarını ve düzeylerini belirten parlak renkleriyle
o tohumları
bir düşün hele:
Sarımtırak ya da kırmızı,
çivit mavisi, yeşilimsi, altın sarısı,
düz ya da benekli.
Böylesine parlak, böylesine canlı, karmaşık
ve duru renkler
ülkelerin tabanca kılıflarında bulunur
bulunsa bulunsa,
ya da kuşların yumurtalarında.
Almayagörsün insan onları avucuna,
bir serinlik duyar o tohumlardan,**

bir ses duyar avuçlamış gibi
doğu ülkelerin kıyılarındaki ipekimsi kumu.

Neydi o çocukluğumun günleri,
girmek buğday teknesine çırılçıplak,
gömülmek boynuma dek o altın sarısı tohumların içine,
ve sıçramak.

Duyardım omuzlarımda kentin yükünü.

Ve şimdi, yıllar sonra, aradabir,
görürüm eşiklerin önünde buğday yığınlarını öbek öbek,
yüzümle onları okşamak isterim,
ve zorla bastırırım bu isteği,
bugün, yıllar sonra, giderayak.

Tek bir şey var engelleyen bu isteği, tek bir korku:

Derim, ya uyandırırsam o güneş tanrılarını,
o özlü, o tutarlı düşlerin düşçülerini
derim, ya uyandırırsam!

Övünsün o tohumlar,
bugün var olanlar
ve sonsuza dek var olacaklar!
Uyuyan her tohumun içinde
dingin bir yaz gizlidir
ve güçlü bir ışık ülkesi.
Tarlaların, bahçelerin uğultusu,
ormanların çağları,
yaprakların ulusları,
halkımın ezgileri şakır
her tohumun düşünde!

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Zaharia Stancu

1902 yılında doğdu. Fakir bir köylü ailesinin çocuğuydu. Bükreş Edebiyat Fakültesinde okudu. Yayın işlerine girdi, gazete ve dergiler çıkardı. Politikaya girdi. Bu arada şiirler yazıyordu. ÇIPLAK AYAKLAR (1948) adlı romanı otuz dile çevrildi. Bu roman bir köylü çocuğunun itiraflarını konu edinir. Stancu, mısra işçiliğine, hem etkili hem güzel söylemeye dikkat eden bir şairdir. Yaşadığımız dünyanın gerçekleri onun şiirinde ince ve ustalıkla bir anlatımla ortaya konur. 1974 yılında öldü. Başlıca şiir kitapları: BEYAZLAR (1937), ALTIN ÇAN (1939), KIZIL AĞAÇ (1940), MAYMUNCUK (1941), BASİT ŞİİRLER (1957), MISRALAR (1962).

ŞARKI

Şakaklarım bembeyaz,
parınaklarım upuzun, ipince.
Gül fidanı sonbaharda da gül fidanı,
ama vakitsiz gül açar ara sıra.

Güneş baharda canlandırınca etimi,
etim benzer kara.
Akşam gitgide iner daha çabuk.
Kılıcımsa gene çevik, gene çevik.

Söylerim yaşamı, şarkım ısıltılı ısıltılı,
söylerim yeni yaşamı.
Sağ olsun işçiler, sağ olsun köylüler.
Altın tozu, yıllarla elenmiş.
Titrek harflerle toplarım çiy tanelerinden
o altın tozunu.

Bir sürü köpek havladı arkamdan, ısırıldılar beni.
Yuttu köpekleri ıslak uçurumlarda toprak.
Salladı rüzgâr yaşlı ormanları
dünyanın ta öbür ucuna dek.

Şimdi de havlar çipil gözlü köpekler arkamdan.
Fırlatırım onlara sopamı.
Ben yılanı bağrımdaya ısıtmam.
Taşla ezerim kafasını.

Güneş yaşlandı ama, gene güzel.
Kaplumbağa genç ama, hep kaplumbağa.
Tüm sürgünler durdu çiçeğe.
Dünyayı saracak kokuları.

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

BİTİŞİN ŞARKISI

Bahçeme bir hırsız girdi,
kovanlarımı aldı götürdü,

arılarımı, mutluluğumu.
Kenti, tarlaları yücelttim, apaydınlık gölü,
yaşamı, aşkı, ölümü.

Çiçek açtı ağaç, meyva verdi, yaprak döktü.
Sonbahar yağumrları bahçeleri yudu.
Sevdiğim kar geldi sonra
ve gitti.

Ne gülmek isterim artık, ne ağlamak.
Yaşıyorum, nasıl yaşarsa ağaç, ot, çiçek.
Bakarım geceye, işte Küçük Ayı, Büyük Ayı.
Bekliyorum, herhal gelecektir şafak.

Nasıl şarkı söylesin bu yürek
bilmeden bulutların geçirdiği değişimi?
Vişne ağacı yol kenarında durur,
sunar gelene geçene kendini.

Bir kartal uçar gökte, bir şahin belki de.
Her taraf mavi, yün gibi saydam.
Güneşle kavrulur boyuna susuz kalmış dudaklar,
ama güneş hiç bir zaman durmaz çeşmelerde.

(Çev.: A. Kadir - Afsar Timuçin)

Marcel Breslaşu 1903 yılında doğdu. 1914 - 1918 arasında uzun bir şiiirden parçalar yayımladı. Kurtuluştan sonra fabller, tariht ve güdümlü şiirler yazdı. Şiirlerinde ahlâkçılık kaygısı ağır basar. Alaycı ama yumuşak bir anlatımı vardır. Makaleler, çocuklar için şiirler de yazdı. 1966'da öldü. Başlıca şiir kitapları: KÜÇÜKLER VE BÜYÜKLER İÇİN FABLLER (1946), BAŞKA FABLLER (1962).

GÖRÜŞLER

Bir yarı körle bir yarı sağır
birbiriyle çekişedurur
birbirine iğneyi batıra çıkara:
— Sen benim gözlüğümle daha iyi duyarsın!
— Benim kulaklığımı tak da sen daha iyi gör!

Bir hisse çıkaralım bu kıssadan:
Neden mi gelmedi bu masalın sonu?
Ahlâkçı dilsizdi de ondan.

(Çev.: A. Kadir - Afsar Timuçin)

YUVA KURMAK

Kırlangıç işinde gücündeydi,
seyredenlerse işin alayında.
«Oğlum, senin yaptığın ne ki?
Ordan bir dal, burdan bir saman,
süprüntüleri, çerçöpleri, döküntüleri,
oraya buraya atılmış kırık döküğü falan,
aşırılmış ne varsa yani,
toplamak değil mi senin yaptığın?
Sonra da yuva kurdum dersin kasıla kasıla.
Sen gel bunu benim külâhıma anlat!»

«Doğrusu haklısınız,
kendimden hiç bir şey katmadım desem yeri,
eğer saymazsanız tükürdüğüm şu ciğerleri.»

(Çev.: A. Kadir - Afsar Timuçin)

Miahi Beniuç

1907 yılında Sebiş'te doğdu. Köylü bir ailedendir. Lise öğrenimini Arad'da yaptı. 1932'de Cluj'da felsefe fakültesini bitirdi. Hamburg'ta hayvan psikolojisi üzerinde uzmanlaştı. 1946'da Moskova'da kültür ataşesi oldu. Yazarlar Birliği yönetiminde görev aldı. 1966'da Bükreş Üniversitesinde öğretim üyesi oldu. 1977'de öldü. İlk şiirleri çoğunlukla günlük yaşam üstünedir ve düşündürücüdür. Savaştan sonra toplumsal şiirler yazmaya başladı ve aynı yöntemi sürdürdü. Klasik sınırlar içinde çeşitli biçimler kullanmıştır. Otuzaltı şiir kitabı vardır. Başlıcaları: HASAR TÜRKÜLERİ (1838), YENİ TÜRKÜLER (1940), ŞİİRLER (1943), YİTİRİLMİŞ KENT (1944), GÜNEŞİN DOĞUŞUNU BEKLEYEN ADAM (1946), GECE NÖBETÇİSİ (1975).

BEN KENDİM

Ben kendim, uzayım, uzayın bir parçası,
vücudum sınıırımdır, düşlerimle sonsuzluğa varırım,
ben kendim, zamanım, zamanın bir parçası,
ama onun ötesinde ve onun içinden
ölümsüzlüğe dokanırım.

Ben kendim, itici gücüm, itici gücün bir parçası,
ama istemin yönettiği bir itici güç.

Keşfetmek isterim kendimde kendimi,
ama bulurum içimde hep başka birini,

başka biri buldu

kendimde beni.

Öyleyse ben neyim?

Başlangıç mıyım? Süreklilik miyim? Sonuç mu?

Bakarım aynaya,

parıltılı, yumuşak gözleri ataların
seyreder beni.

Belirir önümde düşman,

duyarım sürülür yumruklarıma

babamın o zaptedilmez öfkesi.

Benim akıllı kızkardeşim,

tıpkı ay ışıltılarında denizin gözü,

ne kadar benzer bana.

Tutkular içinde ufalanmış erkek kardeşimle

geldiğimi keşfederim aynı daldan.

Ve atalardan gelen bilgelikle yüklü

köylülerin tüm sabrı

bakarını işlemiş iliğime.

İsterim türkü söylemek, ne tuhaf,

hem de birdenbire,

ormandaki bir çingene gibi.

Bıkkınlık mı çöreklenen üstüme,

yoksa yüzyıllık anılar mı

doldurdu içimi,

çatıların kirişlerine oyulmuş o anılar,

hani şu, eskilerin masallarında yaşayan?

Söylerim türkümü tek başıma, yapyalnız,

ve mırıldanır benimle birlikte

tüm orman.

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söller)

Cicerone Theodorescu

1908 yılında doğdu. Bir demir-yolu memurunun oğludur. İlk

kitabını 1936'da yayımladı. İlk anlamsız şiirler yazıyordu. Sonra duygu şiirine geçti ve giderek dolaysız ve yalın anlatımı benimsedi. Onun şiiri, konu çeşitliliği, imge zenginliği, çeşitli anlatım özellikleri taşıyan oldukça renkli bir şiirdir. Başlıca eserleri: KÖLELERİN ŞARKISI (1936), GÜZELLİĞİ YARATANLAR (1954), İNSANLAR VE AŞK (1958), MAHALLENİN ÇOCUKLARI (1961), AY YOLU (1964).

GENERALİMİZ

Yatıyordu çocuk yüzükoyun,
duvar altında kalmış yarısı,
Bükreş'te yıkıntılar arasında
uçup gidivermiş canı.

Yatıyordu yüzükoyun,
mışıl mışıl uyur gibi,
rüzgâr okşar çocuğu
saklambaç oynuyor gibi.

Bombalar altında işçi mahallesi.
Yerle bir olmuş bütün evler.
Yıkık duvar altında iki pabuç:
Artık bir yere gidemezler.

Yanında bir gazete,
katlanmış kat kat,
canı çıkmış gazetenin,
oyuncağıydı belki de.

Ona bir kayık yapsam mı ki?
Bir uçurtma? Ya da başka bir şey?
Kentin çocuklarını çağırırsam mı ki?
Ama kalmadı burda kimsecikler.

Onu hep anacağız,
o işçi çocuğunu.
Gelecek gözlerimizin önüne
yürüyen pabuçları.

Yerde, elleri arasında başı,
saklamış sanki onu ölüm.

Uçuyor, firdönüyor uzakta,
rüzgârda gazeteyi görüyorum.

Bir yükselir, bir alçalır
ovada... O da ne ki?
Miğferi mi yoksa uçan,
rüzgârda kâğıttan miğferi?

Gazetelerde o gün
ne barıştan bir tek söz,
ey, miğferli küçük general,
ne de yenilmez ordundan.

Yürüdüğünü göreceğiz çocuğun
her gün önünde gözlerimizin.
Ey benim minicik generalim,
unutmayacağız seni tek bir gün!

(Çev.: A. Kadir - Afşar Tımuçın)

AUSCHWITZ

Auschwitz. Sıkıntılı bir akşam. Dönüyoruz.
Kaldırmaya çalışarak başımızı, öyle ağır ki başımız!

Cıgaralar zehir zıkkım. Ve tükeniveriyor
kibritimiz o saat, çakar çakmaz.

Hâlâ duman var her sözde birazcık,
ama durmaz, yitip gider az sonra.

Tutam tutam yanar anılarda ak saçlar,
pırıl pırıl saçlar, insan saçları.

Elleriyle okşarlardı kâhküllerini ölürken,
katiller peruk yapmışlardır onları çoktan,

süslenmek için, başka kılıkta görünmek için,
saklanmak için iki yüzlü bukleler altında.

Gizlenirler bu sözler ta dibinde yüreğin,
sanki canlıların sözleridirler, ama karşılık vermezler.

Canlıların sözleri bunlar, kazarlar toprağı,
son bir kasıntıyla çekip gitmek için.

Gözler faltaşı gibi, arar onları parmaklıklar arkasında:
Ne oldular onlar? Onlara ne yaptılar?

Boğulmuşlar, soyulmuşlar, zehirlenmişler,
ölmüş burada bütün sözler,

canlı insanlar gibi yanar dururlar,
analar gibi, çocuklar gibi,

kolları şaşkın şaşkın uzanmış kapıya,
ateşten heykeller, ateşten, külden...

Yana yana biter söz. Sözler ölmüş gitmişler
son kalan parçaları ısıra ısıra küllerde.

Gün batır. Toprak yalım yalım uyanır yeniden,
ısıtır toprak öbür fırınları da.

Ateş başka. Yanar gider
ateşte demirden heykeller.

Sözler şimdi etten kemikten,
kalkar bağırırlar, yumruklar sıkılı.

Yalımlı akşamlar, ölüme karşı durmuşlar,
alev barajlar, kor gibi antlar,

çarpar sözler yürek gibi
toprağın üstünde bir baştan bir başa,

kopup gelmişler milyonlarca, milyonlarca ölüden,
şimdi bir başka biçimde yanmaktalar.

Akşam. Karmakarışık damga. Koyu leke.
Ve parmaklar arasında unutulmuş cigara yanar hâlâ.

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timurçin)

Virgil Teodorescu

1909 yılında Cobadin'de doğdu. Liseyi Köstence'de okudu. Bükreş'te Edebiyat ve Felsefe Fakültesine girdi ve 1935'te bu fakülteyi bitirdi. Bazı gazete-lerde muhabirlik yaptı. Kurtuluştan sonra önemli bir yayınevinin şiir bölü-münü yönetti. 1968'den sonra Yazarlar Birliğinin ikinci başkanlığını yaptı ve Stancu'nun ölümünden sonra başkan oldu. 1977'de bu işi bıraktı. Başlangıç-ta şiiri gerçeküstü kökenlidir. Kendisi mutlak özgürlüğün partizanı idi. Bi-linçaltından gelen sorunları biçimlendirdi. Savaştan sonra gerçeküstücülük dönemini eleştirdi. Edebiyatın toplumsal sorunlarına daha büyük önem ver-di. En önemli iki şiir kitabı: OKYANUSLARIN KÜRKLERİ (1945), LEY-DANIN ŞİŞELERİ (1945).

SPOR HABERLERİ

Bu denli vurdumduymazlığa dayanabileceğim
hiç aklıma gelmezdi.
Bir futbol topu gibi görüyorum kendimi,
üç yıl öncesine dek fark etmedi bunu hiç kimse,
kayboldum oyuncuların bacakları arasında,
yasal yolları kollayan bir topum ben sadece,
büyük bir incelikle yaratıldım,
bir topum ben, sonsuz kere çoğaltılmış,
herkes birbirine benziyor dürüstlük ve meslekten yana,
hakemlerin büyük saygı göstermesi gereken
bir topum ben,
her zaman sahada kalabilmek için
sıçrayan bir top,
ama oyuncular varlığından haberdar gibiler
bu koca kafalı topun,
bu top ne kadar koca kafalı olursa
eksilir o kadar gücünden,
oyuncular hücumda ve savunmada
topu kullanmaya hazır gibiler,
ama topa pek aldındıkları da yok hani,
çünkü onlarca sonuç önemli değil,
çünkü nasıl olsa formalarını değiştirecekler,
çünkü sonunda çürükler madalya getirecekler nasıl olsa,
ve çünkü sonunda yan tutmayan hakemler
şu ya da bu nedenle nasıl olsa yan tutacaklar.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Dimitru Corbea

1910 yılında doğdu. Halk duyarlılığından beslenen şiirler yazdı. 1945'ten sonra halk söyleyişine yakın olmakla birlikte kendi anlatımına kavuştu. Başlıca şiir kitapları: KÖYLÜ KANI (1936), TAZE YILLAR (1951), YANAN YÜREK İÇİN (1955). 1963'te KÖPRÜ adlı bir roman yayımladı.

ANAM BABAM

Anam babam köleydi
Ortaçağ'daki ataları gibi.
Tanrıya, büyüye inanırlardı,
beklerlerdi en güzel güneşi.

Dönerlerdi işten gece yarısı,
elleri çatlak çatlak ve çamurlu.
Babam sövüp sayardı, kan içinde komuştu
yarıcının kamçısı yüzünü.

Anam eski tasvirlerle bakar ağlardı.
İkidebir kuruları alnındaki teri.
Ter damlaları durmaz habire akardı
güneşte ısıtılmış su gibi.

Soğan, sarmısak, biber yerdik,
arkasından sopsoğuk pişmiş mısır.
Sonra yatardık aç ve çıplak,
yarın nasıl doyacağımızı düşünerek.

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

Miron Radu Parashivescu

1911 yılında Zimnicea'da doğdu. Cluj'da ve Bükreş'te resim ve heykele çalıştı. Daha sonra Bükreş'te edebiyat öğrenimi yaptı. İki savaş arasında çeşitli dergilerde, özellikle solcu dergilerde çalıştı, şiir ve yazılar yayımladı. 1933'te Romanya gizli Komünist Partisi eylemlerine katıldı. Savaşın sonra yeniden çeşitli dergi ve gazetelerde çalıştı. Yazarlar Birliğinde yöneticilik yaptı. İlk şiirleri gençlik heyecanı ile doludur. Öncü içerikleri gözönünde tutulduğunda, ilk şiirlerinin değeri anlaşılabilir. 1941'de Lorca'nın yöntemini kullanmaya başladı. Bildiri gibi sunulan abartmalı ve patetik lirizmin en önemli temsilcisidir. Devrimci ve hümanist bir kişiliği

vardır ve aynı zamanda alaycı ve tartışmacıdır. Kendisinin de dediği gibi, iki önemli ustası, Whitman ve Lorca'dır. 1971'de Bükreş'te öldü. Şiir kitapları: ÇİNGENE TÜRKÜLERİ (1941), ÖVGÜ ŞARKILARI (1956), ÖVGÜ ŞARKILARI VE ÖBÜR ŞİİRLERİ (1958), PATETİK BİLDİRİ (1960), SERBEST NAZIM (1965), HÜZÜNLÜLER (1968), ŞİİRLER VE SONUNCULAR (1971).

ÖNSÖZ

Güvenme bana!
Ben senin eylemlerinin yankısıyım sadece,
sadece bilicisi.

İşte böyle,
güvenme bana,
güven kendine ve eylemlerine.

Güvenme bana!
Ben yaparım sözcüklerden sadece çizgi;
sözcükler ne kadar benimse o kadar senin,
sözcükler gelirler kendiliklerinden.

Uyak falan ararım ara sıra, bak bu doğru,
zorlarım onları ara sıra,
ama onları ben aramasaydım bile
gene geleceklerdi kendiliklerinden.

İşte böyle,
güvenme bana,
güven kendine ve eylemlerine,
sözcüklerle söyleyecekler bu mucizeyi de
kendiliklerinden.

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

ŞİİR SANATI

«Şiir, erkeğin öldü.»

Madleine Andrenescu

Utanırım sizden,
şair beyler,
bir hanımefendinin, herkesin içinde,

tek bir satırınızın, tek bir görüntünüzün
kendisini bir kez olsun
bayıltmadığından yakındığını anımsar,
utanırım sizden.
Ayın doğuşunu işlediniz, biliyorum,
batan yıldızları işlediniz,
ve bir sürü vanilyaları, kokuları.

Ama hiç bir zaman inanmadınız,
sizi gidi maymunlar,
inanmadınız ateşe ve demire —
henüz ağarmamış şakağınza dayanan
tabancanın namlusundan
size verilen düşüncenin kaba ısısına.

Utanırım sizden.
şair beyler,
ah, sizin o yoksul beceriksizliğiniz,
tüm yaptıklarınız
üslup çiçekleriyle gıcıklar sizi yalnız,
tek bir satırınızın bile yaşamınıza mal olacağına
coşkuyla inanmadan.

Evet, sizler de biliyorsunuz: Yaşam şiirdir.
Ne kadar da hoş geliyor kulağa!
Ve ne kadar da cıvık söylüyorsunuz bunu!
Yaşamda da cıvıksınız,
tıpkı şiirde olduğu gibi,
siz, şair beyler,
siz, ne şiirin içinde yandınız,
ne yaşamın içinde yandınız!

Utanın hiç olmazsa o güzelim Madeleine'den,
cıvık ve sapık dizeleriyle kadını
hiç bir vakit doyurmayan
o şair taslaklarının,
o iki erkeğin
eski karısından!

Ama bugün?..
Topraklar çatlar, halklar ayaklanırken,

bir elde kılıç, bir elde baldıran,
ve hükümdarlar tarihe girerlerken arka kapıdan,
sürükleyerek arkalarından tören üniformalarını,
modası geçmiş giysiler gibi,
selâmlarını ve gerdanlarını arkalarından sürükleyerek,
elinden tutarak sarışın ve güçlü izleyicisinin,
ayılp bayılırken hanımefendiler:
«Ah sevgilim, inanılır gibi değil!»

Gerçekten de inanılır gibi değil:
Yeni lejyonerlerin barbar çizmeleri,
demir haçları ve gamalı haçları
burnunuzun dibindeler,
böyleyken siz, son çağın yalnız ozanları,
siz, ağzınızı açmıyorsunuz,
duyulmuyor burda sesiniz, burda, dünyanın sonunda,
ortasında sonsuz karanlıkların.
Gerçekten inanılmaz,
son ışığın sizden değil de
kentlerden geldiğine,
o yakılıp yıkılan.

Gerçekten inanılmaz,
çalgınız ne kadar aptal, sağır, bozuk!
Zaman yanınızdan şimşek gibi akıp gidiyor,
iyi söylenmiş bir beddua gibi,
ve sizin kulaklarınız duymuyor onu,
ve gözleriniz hepten kör.
Siz, şair beyler,
ölü yapraklar gibi, zamanın dışına düşmüşsünüz!

Biliyorum, hepiniz çürümüşsünüz,
ama hiç olmazsa çürümüşlüğüünüzün parıltısı olmalı.

Hadi, şair beyler, dehalar, hadi!
Son bir kez kımıldayın,
hasta araçlarınızı getirin bir araya,
harpınızı, flütünüzü, laternanızı,
başka bir şey yapamıyorsanız eğer
başlayın hiç olmazsa türkü söylemeye,
yeni ufukları tanımıyorsanız

titreşen türküsünü söyleyin hiç olmazsa
gecikmiş ölümünüzün.

Hadi,
pisliklerinizden arının, pis kokularınızdan
sizin ölü vücutlarınız çoktan çürümüş,
hiç olmazsa gökler çatırdasın pis kokularla!
Bari bu kadar yararınız olsun!
Söyleyin, şiirden ne anlıyorsunuz,
onun sayısız sözcüklerini çekiçle döverken,
uydurmaya çalışırken sözcükleri kendi ince belinize,
bir devin çizmesine ayağını uydurmaya çalışması gibi
bir bebeğin?

Söyleyin, ne anlıyorsunuz,
sahte elmaslar gibi parıldatmaya çalışırken sözcükleri,
İngiliz şekerleri gibi tatlılaştırmaya çalışırken,
inceltineye çalışırken Fransız kokuları gibi?

Siz ne bilirsiniz ki,
siz, borazanları boşuboşuna ve buyrukla çalanlar,
siz, yüce bir yasanın geri dönmez kaçakları,
siz, ne barsaklarınızdan gelen şiir yasasını bilirsiniz,
ne de demir ve ateş yasasını.

.....

Evet, hiç bir şey bilmediğinizi iyi biliyorum.
Bu nedenle bana kulak vermenizi diliyorum:
Size değil sözüm, ünlü şairler,
torbaları imgelerle, çatlak mücevherlerle dolu olan,
siz papağanlar, maymunlar.

Dostlarıma sesleniyorum,
benden daha güçlü, benden daha yüce, benden daha yiğit
olanlara,
onlar ki, benim dertlerimi, diş gıcırtılarımı, umutsuzluğumu
yaşadılar:

Demir kuşağımızın
genç şairlerine.
Biliyorum, inanmamam gerek
bana karşı olanlardan başkasına,

çünkü benimle yalnız onlar çarpışacak,
çünkü beni onlar devam ettirecekler yanlışlarımı çıkartarak.

.....

İstedığınız ne? Maskaraydılar bizden öncekiler:
Onlar böyle soruları kendilerine hiç sormadılar.
Ekmeğin ya da sanayileşmenin bedeli, onlar için
şiişsel öğeler değildi,
kutsal ruh ya da sonbahar melekleri gibi örneğin;
onların özel yetenekleri var kuşkusuz,
ama biz, o beş paralık yeteneklerinin kışına indirdik tekmeyi,
çünkü bize uyan tek yetenek
gelir atçten ve kandan.

Çoğu kez, kederiniz benim de kederimdi, şair beyler:
Çocukluğun çayırılarıyla ilgili şeyler, sonbahar balıkçılarıyla,
ilk öpücükle ilgili ve son umutsuzlukla,
çok şiişsel ve çok duygusal şeyler...

Kuşkusuz, yumuşak bir manzara da vardı:
Külden papatyalar, koyu mavi gökyüzü, akşam rüzgârları,
Kasımda üzerlerine çiy yağmış paslı yapraklar,
ve tatlı kaval, günbatımında çalan,
(her zaman, her zaman, her zaman takım tamamdı).

Şair beyler,
her zaman bulunabilir bu tür şeyler
her sadık anıda;
ama şimdi teknil budalılıkları bırakın bir yana,
eski şairlerle ve itfaiyecilerle birlikte
miğferlerimizi kızdıralım, bileyelim baltalarımızı,
yazalım açık seçik:
«Haydi savaşa!»
ya da:
«Ya şimdi, ya hiç bir vakit!..»

.....

Onları ben de sevdim, yemin ederim,
tatlı kokuların, ateşböceklerinin tadına ben de vardım,

biliyorum: Yıldızlar burada, yeryüzünde kalmalı.
Ama benim acelem var,
yetişmeliyim yola çıkmış yoldaşlarıma,
konuşmalıyım onların dilini.

Ünlü bir şair olmazsam ne çıkar!
Benim içimde değil,
yoldaşlarımin içinde
benim ölümsüzlüğüm!

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söller)

Eugen Jebeleanu

1911'de doğdu. «Özgür Ses», «Bugün», «Gerçek» gibi dergilerde yazmaya başladı. İlk şiir çalışmalarını GÜNEŞLİ MANASTIR (1929) adlı bir kitapta topladı. 1934'te KILIÇLAR ALTINDA KORO adlı ikinci şiir kitabını yayımladı. Bu dönemde Parnasse okulunun etkisi altında çok kapalı şiirler yazmaktaydı. Daha sonra kavgacı bir şiir anlayışına yöneldi, şiiri açıklık ve duruluk kazandı. Kurtuluş'tan sonra lirik ve güdümlü bir şiir anlayışı geliştirdi. Hiroşima'ya yaptığı bir yolculuk ona HİROŞİMA'NIN GÜLÜMSEYİŞİ adlı yapıtını kazandı. Bu şiiriyle de ünü daha bir yaygınlaştı. Ulusal ve dünya olaylarıyla yakından ilgilenen, militan sosyalist bir şair olan Jebeleanu, içinde bulunduğu anın dürtüsü altında yazar, şiirleri gücünü dünyanın felâketlerinden ya da başarılarından alır. Öbür kitaplarının başlıcaları şunlardır: UNUTULMAYAN (1945), BARIŞ KALKANI (1949), GENÇ ORMANIN TÜRKÜLERİ (1953), ÖLÜME KARŞI ŞARKILAR (1963), ŞİİRLER (1964), ANNİBAL (1972).

KÜLÜN SESİ

Bilmem ki ben kimim;
her şey ben oldu çıktı.
Kimim bilmem ama, gene de ben benim.
Hafifim ama ağırım, uğursuzluk gibi.
Ben taş,
ben sonuna ermemiş yaşam.

Katiller, benimle oynamayın,
ben canlıyım, parmaklarınızda kayar giderim,
atın isterseniz denizlere beni,
ben külüm, dururum sizin kabınızda.

Haydi kaçın, külüm ben, girebilirim
bir gölge gibi kapınızın altından,
çarpabilirim uyuyan yüzünüze,
külден dudaklarımla sizi öpebilirim.

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

BU ÖLÜLER

Sevmiyor beni bu ölüler.
Kaçırıyorlar bu ölüler benden
ay gibi soğuk alınlarını.
Kaçırıyorlar kenetlenmiş dişlerinden beni.
İzliyorlar beni bu ölüler
kendilerini savunan soğukluklarıyla,
görülmez bir kılıç gibi.
İstemezler beni görmek,
gözleri kapalı bu ölülerin.
Dudakları aralık
ve de suçlayıcı,
yırılmaz bir kâğıt gibi.
Bu dudaklar diyorlar ki:
Bizsiz yapın hesaplarınızı artık.
Yok, onu bile
demiyor bu dudaklar.
Bu dudaklar hiç bir şey demiyor,
hiç bir şey istemiyor bu dudaklar.
Kayalar gibi çıplak
itiyor beni bu ölüler.
Buz gibiler, düşman gibiler.
Bağırıyorlar artan bir soğukluk saçarak:
— Çek git buradan!

Sevmiyor beni bu ölüler.

Ben onları savunmak için ne yaptım ki!
Beni ne diye sevsinler!

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

ÖLDÜRÜLMÜŞ ÇOCUKLAR KOROSU

Bu ne kalın sis böyle! Bu ne kalın sis!
Evin yolunu çıkaramaz olduk.

Biz de çok hafifiz, sis de hafif, tüy gibi.
Nerde yolumuz, nerde, yolumuz bir yere mi gizlendi?

Bu ne kalın sis böyle! Bu ne yoğun sis!
Öğretmenim, yol nerde hani?

Tabanlarımızın altında artık yol yok... Yüzüyoruz dalgalarda.
Evimiz nerde? Nasıl, nasıl bulacağız evimizi?

Karnımız aç ve cırlıçıplağız.
Babamız nerde? Nerde anamız?

Göremez olduk birbirimizi.
Bu ne biçim oyun böyle? Bu ne biçim oyun?

Bu ne kalın sis böyle? Bu ne yoğun sis?
Bir yol gösterin bize, bir yol!

Şaşırdık evimizin yolunu.
Bu ne kalın sis, ne kalın sis,
ne kalın sis bu...

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

HEP BİRLİKTE ÖLENLERİN ANISINA TÜRKÜ

Hatırlayın Hiroşima'da toptan ölenleri,
hatırlayın kıyamete dek.
Kambur balıkçıyı hatırlayın,
Okyanusun taçyapraklarını

kokulu menekşeler gibi parlatan
güneşin ışınlarıyla
ağını onarırken ölen.
Evinin önünde yığılıp kalan adamı hatırlayın,
satın aldığı çok garip bir atı,
yani bir eski bisikleti
gülerek gösterirken çocuklarına,
ne diyordu adam:
«Koşarım bununla bir yüzyıl daha.»
Beşik başında öldürülen anayı hatırlayın,
iş başında öldürülen insanları.
O genç kız on dakika sonra
buluşacaktı nişanlısıyla,
delikanlı dört yıldır savaştaydı,
yaralı dönmüştü savaştan.
Hatırlayın dua eden umarsızları
tapınaklarda mırıldanarak.
O çocuklar okuldan dönemediler,
küçücük önlükleri saflanır rüzgârda.
Yetimler ve öksüzler daha mutsuzlar ölülerden.

Hatırlayın Hiroşima'da toptan ölenleri,
hatırlayın kıyamete dek.

Onları öldürenleri de unutmayın ama.

(Çev.: A. Kadir - Afsar Timuçin)

HİROŞİMA'NIN GÜLÜMSEYİŞİ

Hiroşima İle Karşılaşma

Dünya, sessiz dünya.
Sessiz soluksuz,
derin yanmış, bedenini çıplak,
bağışla bizi, Hiroşima...
Bağışla her adımımızı,
yarana dokunan, çıbanını deşen...
Her bakışımızı bağışla,

—okşarken bile— canını acıtan...
Her sözcüğümüzü bağışla,
çocuklarını,
sonsuz dek yitirilmiş çocuklarını
aradığın o göğü bulandıran...
Mezar,
ve rüzgâr... Ve rüzgâr... Ve rüzgâr...

Ve otların sesi,
çok kısık sesler,
tükenen sesler gitgide,
yalnız anılarda kalan...
Ey mezarlıklar,
var olmayan... Var olmayan...

Kent in Düşü

Kent düş görür,
hem mutluluktan,
hem acıdan
doğan.
Hem mutluluk düş görür,
hem acı...
Mutluluk,
ses çıkarmadan,
çocuklar doğurmak ister,
kendisine benzeyen.
Bu ara acı,
bi sürü işkenceden yamrı yumru,
çocuklar doğurmak ister,
o çirkin yüzünden
çok daha güzel.

Yaşlı Balıkçının Düşü

Amanın neler duyarım,
Alplerin boynuz boruları
söyler durur bana
denizin hiç durmadan
balık kustuğunu
yıkık kulübeme doğru.

Yıkık kulübem çın çın çınlar,
balıklar sanki çil para.
Bakın şimdi —
bakın...
İşte gölgesi gençliğimin.
Beri gelin beri,
hep aç olduğunuzu söylediniz hani...
Hoş geldiniz...
İstedığınız kadar balık alın,
taşıyacağınız kadar balık;
bıktım bu kadar çok balık görmekten,
balık görmek istemem artık...
Bu kadarı da fazla ama,
hem çok fazla...
Ağ bile kaçır
onları görmemek için baksanıza,
delik arar saklanacak.
Bu bir tufan...

A t l ı n ı n D ü ş ü

Yapamam,
yapamam,
insanlar gibi
daha fazla koşamam!
İki bacaklı
bir insan için
çok fazla bu.
Şu taşlar, sanki cadı dişleri,
ayaklarımı parçaladılar,
yaktı tabanlarımı
cigara ızmaritleri.
Her gün daha çok bükülür sırtım,
artık daha fazla koşamam
insanlar gibi.

Beni de yanına al, ne olur,
ahırında barınayım.
Terli bir sağrı
korusun beni
oracıkta.

İstemem hiç bir şey,
istemem,
bir avuç arpadan başka.

Ne yapayım, göster bana,
nasıl attırayım yüreğimi yeniden
düzenli bir uyumla,
durduğu zaman
nasıl başlatayım,
ya da —çalarken bir çan gibi—
nasıl önleyeyim
kırılmasını yolda.

Hiç olmazsa sen acı bana,
sen, akıllı, yumuşak
çiçekler gibi açılmış gözlerinle
bana bakan.

Beni de aranıza alın...
Borçlu kalayım size
ömrümün sonuna dek,
durun atlar, durun kardeşlerim!
Evde altı tayım var...
Altı,

tam altı tayım...

G ü n e ş i n G e c e s i

Sekizi çeyrek geçe!
Bir saniye sekmeden.

Bir gök gürültüsü!
Bütün saatler birden durdu,
donda bütün saatlerin dilleri,
sanki şaşkın şaşkın açılan ağızların içindeymişler.

Zaman öldü.

Çeken kim
gökyüzünü
ve okyanusu
ve kenti

böyle aşağı?

— «Sus!»

Bir pençe saldırdı ateşe
ve yırttı havayı
ta tepesinden
mavi dibine dek
okyanusun sularına gömülü.

Uğuldayarak, yere çömelik, savaşa savaşa
doğurur hava
kül taburlar, parçalanan cenaze arabaları,
bulutlar, birer nilüfer, asılılar havada.
Bir ölüm,
daha önce hiç bilinmeyen,
bulutları çevirdi zehirli kül tabakalarına,
yağmura değil.
Onlara bakan çocuklar neredeler?
(«Sus! Sus!»).

Uzun ırmaklar
patlar damarlar gibi,
elyordamıyla bir yer ararlar karanlıkta,
çırpınırlar boğula boğula,
yitirdikleri yataklarını bulmaya çabalarlar
yakan karanlıklar içinde.

Kent yok artık...
Sus, bağırma...
Dudakların kül.
Bütün kent karanlıkta,
bütün yankılar kül.
Bir bak ama!
Şöyle bak bir!
Binlerce yanan insan kolu,
karanlığın dişlerini korkuyla birbirine çarptıran
bir çabayla
gecelerin ve göz yaşlarının çilesinden
kopara uzaklaştıra
alınını nasıl yüceltirler
güneşin,
binlerce çırağı gibi,

kocaman ateş tapınakları gibi,
yüceltirler ağır ağır,
okşaya okşaya onu,
sile sile üstündeki kanı ve teri,
çıkarmak için suçun yüzünü ortaya
çıkartırlar aydınlığa yüzünü
katledilmiş kentin.

Hiroşima Kuşlarının Sesleri

- Nerede onlar, nerede?
- Kimler?
- Nerede onlar, nerede?
- Kimler? Kimler?
- Neredeler?
- Kimler? Kimler?
- Halk...
- Bilmem. İşte küller,
uçuşurlar havada,
bak...
- Nereye? Nereye?
- Bilmem. Yuvalarımızı kuralım hadi.
- Nerede?
Nerede?
Nerede?
Nerede?

Öl ü m e Ü s t ü n B i r G ü l ü m s e m e

Ve seslerini duyarım şimdi
alevler içinden geçenlerin...

Kabarır okyanus ve selâma durur.
Titrer külden kelekler...
Doğrulur Hiroşima, su toplamış bağrından,
doğrulur sıcak küllerden bir gül gibi,
bir yanardağ misali ağar göklere,
ağar dünyanın üstünden Hiroşima
(ölümün içinden geçer yüzü!).
Bir yanağı ayın yüzeyi gibi delik deşik,
bir yanağı güneşte parlayan fildişi.
(Bak —şeytan— ve taş kesilmiş).

Ağar Hiroşima, gülümser tatlı tatlı
(ne ölümler görmüş o gülümseyiş!).
Güler Hiroşima ve koyar yanmış kolunu
beşiklerin üzerine bir kalkan gibi,
yana çevirir kara gözlerini gülerek
ve baş sallaya sallaya katillere —
katillerin göremediği
ve hiç bir zaman göremeyeceği
yaşamın silâhlarını,
filâmaları ve bayrakları bölüşür;
ışıklar, rüzgârlar kadar yüksek miğferleriyle,
yalınayak anıların izlediği ışıklar,
yok olmuş masumlukların izlediği ışıklar,
karanlığı yara yara yol alan ışıklar,
ve hep gülümseyen ve hep gülümseyen ve hep gülümseyen...

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Maria Banuş

1914 yılında doğdu. Şiir yayımlamaya on dört yaşında başladı. GENÇ KIZLAR ÜLKESİ adlı ilk şiir kitabı 1938'de çıktı. Bu kitapta duygulu bir ozan adayı olarak görünür. Yaşam sevinci, canlılık, atılganlık bu kitaptaki şiirlerin başlıca temalarıdır. Uzun bir çalışma döneminden sonra ozan ve düşünür olarak ufkunu çok genişletti. Şiirlerinin dayandığı derin anlam gücünü kadınlık duygu ve düşüncelerinden alıyordu. Bu lirik şiir, giderek düşünce şiirine dönüştü. Ozan bundan sonra aşkı bilinçle uyumlu kıldı, duygularını gerçeğe olan tutkusuyla dengeledi. Maria Banuş, şiirleri kadar şiir çevirileriyle de ünlüdür. Rilke, Neruda, Nâzım Hikmet gibi şairlerin şiirlerini çevirdi. Başlıca şiir kitapları: GENÇ KIZLAR ÜLKESİ (1938), SEVİNÇ (1949), OĞULLARIMA (1949), TOPRAKTAN SÖZ EDERKEN (1954), AMERİKA, SANA SÖYLÜYÖRÜM (1955), CENNETİN KAPILARINDA (1957), ŞİİRLER (1958), ÇAĞLAYAN (1959), DEĞİŞİMLER (1963).

BİR BAŞKA KENT

Atalarım benim,
tenekeçiler, kunduracılar, terziler,
yitmiş gitmiş küçük kentlerin zanaatçıları,
alçakgönüllü zanaatçıları küçük kasabaların,
çarşı caddesinin usta satıcıları,

itilmiş kakılmış, ezilmiş insanlar,
sakalları yolunmuş,
dilleri koparılmış insanlar,
kiliselerinin ağır çanlarıyla,
ayın alaylarıyla,
kılıçtan geçirilmiş çocuklarıyla,
gölgeli kapı eşikleriyle,
tetikleyken korkunç günleriyle,
rahatken sevinçli günleriyle,
sessiz sedasız küçük köylerin zanaatçıları...
Her biri bir ufka dağılmış
eski günlerin yaşlı zanaatçıları,
sevgili atalarım benim,
hınçlı kentlerde duvar diplerine uzanmış
benim sevgili ölü atalarım,
nasıl horladılar sizi, nasıl canınıza okudular!
Geceleri duyarım şimdi
korkunç bir gıcirtı...
Bir köyü bir köye bağlayan ormanda koşar
bir küçük çerçi.
Akşam vakti.

Ne tuhaf şeyler görünür ormanda,
bir el, bir el daha,
gözler,
sessiz bir adım,
bir adım daha...

Ve gene ayaklar ve eller.
Ve gene gözler ve hırıltılar.
Ve gene çığlıklar ve uğultular.
İnsanlar, insanlar, insanlar.
Tekerlek gıcirtısıdır bu duyulan,
tangur tungur gitmekte araba, yük dolu,
insanlar arasında, ormanda.
Ve bağırır çerçi:
«Gerdanlıklar, atkılar! Küpeler! Başörtüleri!»

Bir kesek toprak gibi bir yumruk.
Ne de uyku çekilir bunun üstüne,
horul horul, derken gidiverir oracıkta.

Sevgili atalarım benim, sevgili ölülerim,
hınçlı kentlerin duvarları altında birarada ölülerim,
işte bir kent daha,
işte okullar, işte avlular, işte kapılar,
burda çocuklar bir başka bilgi almaktalar.
Burda iyileşmeye başladı atalarımın torunları.
Bizler ve bizden sonra gelecekler,
unutmak istiyoruz,
ve öğrenmek yeni ve sağlıklı yaşamı.
kanlı göz yaşlarımızla yuğrulmuş
mayasız ekmeği.

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

İon Banuta

1914 yılında doğdu. Bir köylü çocuğudur. Önce toprak işçiliği yaptı, sonra demiryolu memurluğu. 1933'ten sonra, arkadaşlarıyla birlikte faşizme karşı savaşa girdi. Şiirinde işlediği başlıca tema, kavga ve güçlük dolu yaşamdır. Onun yapıtları süslemecilikten, söz oyunlarından tümüyle uzaktır. Başlıca şiir kitapları: SESSİZLİK KENTİ (1946), KAYNAKLAR (1956), İKİ BİN YILINA MEKTUP (1963), ŞEYTANIN GÖZ YAŞLARI (1965).

BUCHENWALD'DE KIŞ GÖRÜNÜMÜ

Uçsuz bucaksız dipdiri bir ova, ve darağaçları,
yukarda kapkara bir orman, su, ve kargalar...
Şurda fırınlar, fırınların yanında çengeller dizi dizi,
ve darağaçlarında yükselen boğuk çığlıklar,
ve dört bir yanda ilgisiz bir boşluk,
ve beden çatır çatır koparken ruhun çığlık atması boşlukta.
Gündüz mü, gece mi? Burda bu olanlar da ne ki?
Deler geçer şakakları titremeler.

— Buzdan aynalar hazır.
Cellâtlar sundular alçak sesle
Hitler'in ve tanrının bilgisine:
«Bir geçiş dansı yapılacak yokluğa.»

Ve çıplak ayakla başlar dans.
Bütün dallarıyla titrer orman.
Rüzgâr diriltir soğğun davullarını.
Dansedenlerin gözleri ay gibi.
Tabancalar pistinde firdönüyorlar.
Buz eridi, yumuşadı toprak.
Çiçekler ve kayın ağaçları açtı açacak.

— Haydi götürün, orda yakın ölüleri!
Ama bağırır biri zincirinden boşanmış deli gibi:
— Bu ne? Ak orman geziye mi çıktı?
Hayır! Ağaçlar devrilir koyaklarda,
davul zurna yapılır köklerinden;
çalınır durmadan koskocaman borular;
gece de amma karanlık; hayır! Güneş ve ay doğmada.

Göğü çiğnemek için açıldı bir ağız.
Cellât şöyle bir yokladı baltasını,
suları, ağaçları, toprağı yaracak,
ayakları altında ezecek çiçeğı ve insanı.
Ama kılıcı ve baltası kalakaldı öylece.
Ve ölüm kasılnası yutuverdi hayvanı.

Başkaları isterlerse de onu diriltmek,
tarih hazırlar ona güzel bir tabut.

(Çev.: A. Kadir - Afşar Timuçin)

Geo Dumitrescu

1920 yılında Bükreş'te doğdu. Lise ve yüksek okulu orada bitirdi. Bazı gazete ve dergilerde çalıştı. 1968'den 1971'e kadar Yazarlar Birliğinin çıkardığı derginin yöneticiliğini yaptı. 1941'de, ilk kitabı ARİTMETİK'i Feliks Anadım takma adıyla yayımladı. Ondan sonraki kitaplarını kendi adıyla çıkardı. İlk kitabı, kişisel bir anarşizmle tanımlanır, ki bu kişisel anarşizm, kendini içtenlikle ifade yolunu, şaşırtmamakta, açıkça göstermekte bulur, ama aslında gerçek özü, yaralı bir duygusallıkta, bastırılmış bir hüznünde yatar. 1963'te yayımladığı ŞİİRSEL MACERALAR'da, çağdaş sosyalist gerçekçiliğin ayrıntılarını inceler ve bunu daha çok düzyazıya benzeyen bir üslupla yapar ve hiç bir zaman herhangi bir şeyi yüceltme yanılgısına düşmez. Öbür şiir kitapları: TABANCA İLE ATEŞ ETME ÖZGÜRLÜĞÜ (1946), ÇENBERLERİN GEREKSİNİMESİ (1966), SAVAŞ ANILARI (1974).

PORTRE

Bir kocaman resim yapmadayım şu sıra.
Çok özel : Kendi portrem.
Kalbimi çiziyorum şuraya: Bir toplu iğne başı.
Şuraya beyni: Bir kutsal araç.

Gözsüz ne anlamı var: İki soru işareti.
Burundan da, ağızdan da vazgeçmek olmaz.
Şu köşede düşüncelerimi açığa vurmam gerek —
Kirli çamaşırların ipucu.
Çizik bir ayna - göğüs,
kolayca görülebilir içerisi
(bana göre hiç önemi yok ya, neyse!).
Yukarlarda bir yerde işte kaşlar, uçmaya hazırlar.

Kulaklarımdan iki kanat yapacağım, bu kesin.
Sonsuza uzanan bir köprü - kırışmış alın.
Ve kırmızı dudaklar, kusursuz bir yay,
eski mitsel öpücüğü simgelesin.

Ve en son, bir keskin bakış,
keşfedecek alındaki bir deliğin yara izini.
Ve bu yararsız ve bu gerekli bi sürü şey ortasında
bir şey daha:
Siz buna ister bir ülkü deyin, ister bir dağ.

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

ROMANTİZM

Akıllı insanlarız biz, yatsıyamaz kimse bunu!
Dizeler zehirli, dostum, ekmekse pahalı ve kötü,
konuşup tükürüp ne güzel vakit geçirirdik eskiden,
akıp giden zamanı hoş görmüştük.

Yazıhanemiz bugün buz gibi, insanlar sarı ve kuru,
hepsi duygusal, hepsinin düşüncesi kıt;
geceler ölü gözleri gibi donuk,
sarhoş olmak için şarap değil, benzin gerek.

Eskiden vaktimiz vardı, paramız, yaşamak hırslımız, her şey iyiydi. Yani demem şu ki, çocuklar kadar aptaldık. Ampuller sadece Japonya'da ucuzdu, biliyorduk, ve günlerimiz korkunç kısaydı ve sayılıydı, biliyorduk.

Akıllı insanlarınız biz, yatsıyamaz kimse bunu!
Şarkı bile söyleyebiliyorduk,
bir savaş üstüneydiler —çok güzel, destansı, yaygın ve rezil—,
ve tekrar evlerimize nasıl döndüğümüz üstüneydiler!

Dizeler zehirli, dostum, ekmekse pahalı ve kötü,
ama gene de beş yıl içinde soracağım sana, uysal, alçakgönüllü
(tekrar aptal olunca, tekrar olunca vaktimiz):
«... Büyük savaştan sonra mı?»

Ne çok gereksiz çiçeklerle bahar geliyor,
ama zehirler saçılmış ayın üstüne ve kızlar daktilo yazıyorlar.
Geceler ölü gözleri gibi donuk.
Ve sarhoş olman için benzin alman gerek.

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

Nina Cassian

1924 yılında doğdu. Konservatuvara ve akademi-
nin resim bölümüne devam etti. İlk şiir kitabın-
dan sonra (1927), kendisine simgeci şair dendi. Duygusal görüntüleri ince
bir izlenimcilikle ortaya koyar. Onun şiir sanatı, neşeli duygulara yer ver-
meyen açıkgörürülük duygusuyla belirlenir. Çevresinde bulunanlarda insan-
cıl bir iz arar. Şairliği yanı sıra müzik parçaları vardır. Heine ve Brecht'ten
çeviriler de yapmıştır. Başlıca şiir kitapları: CANLI YIL, 1917 (1949), SEÇ-
ME DİZELER (1955), RÜZGÂRIN DENİZLE SÖYLEŞİSİ (1957), YILIN
YAŞLARI (1957), GÜNLÜK BAYRAMLAR (1961), AÇIK HAVADA SEYİR
(1961), HEDİYELERİ YAPALIM (1963), ÖLÜM İLÂHİSİ (1971).

SAĞDUYUYA AĞIT

Seni yitirmektense, sağduyu,
elsiz ayaksız kalayım, daha iyi!
Gerçeğin incelenmesinde sen
pilâtin bir keskisin.

Kim sana kuru diyen,
sana soğuk diyen kim?
Senin boyutlarındır, bilirim,
gerçek bir kavrama yeteneği veren,
hani öğleden sonraları, aradabilir,
günün pırıltıları silinirken,
ve hâlâ uzaklardayken belirsiz karanlık,
nasıl her şey birden şaşırtırsa bizi,
nasıl her şey arı duru görünürse,
nasıl yoğun ve yepyeni,
tıpkı onun gibi.
Sanki denize girmişsin kapalı gözle,
bilmediğin dudakları öpmüşsün sanki,
anlaşılmayan, ama yarı duyulan bir neşe.
Bilinçsiz güç kum gibi kaygan...
Yabancı kalırım kendime yaşamım boyunca,
yaralarımı saramam,
çünkü bilemem nerem kanar,
sağduyu, sen olmasan.
Bilmesem dengenin
diyalektik sürecini,
kendimi hareketsiz sansam,
çökerim.
Kim seni yatsıyan, sağduyu,
kim sana, meyveyi saklayan kar, diyen,
kim, ayaklanan yaratığa saplanmış bıçak, diyen,
sana, duyguyu boğan burun, diyen kim?

Marks değil mi
sağduyu ile tarihi araştırarak
devrimin ışığını yakan?

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

İNSAN

Savaşırken yurdu için, yitirdi bir kolunu
ve birden bir korku düştü içine:
«Ne yaparsam yarım olacak.
Yarısını toplayabileceğim ürünün,

piyanoda yalnız hafif ezgiler çalabilirim,
ya da eşlik ederim piyanoda ancak.
Hiç bir zaman ikisi birden olmayacak.
Vurabileceğim yalnız tek yumrukla
direnen eski kapılara.
Hiç yapamayacağım şeyler de var:
Örneğin, alkışlamak
alkış koparılan şölenlerde.»

Der demez, her işi yapmaya koyuldu
iki kat bir güçle.
Ve kopmuş kol yerine
bir kanat çıktı.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Vasile Nicolescu

1929 yılında doğdu. İlk şiirleri 1946'da yayımlandı. KARANLIK AYINLER, ŞİİR-

LER, ATEŞİN EĞRİSİ, KARLA KAPLI ÇAN (Yazarlar Birliği Armağanı), ALTIN BÖLÜM gibi şiir kitapları vardır. Rumen şiiri antolojileri hazırlamış. Robert Desnos'dan, Henri Michaux'dan, Max Jacob'dan şiirler çevirmiştir. Turner ve Claud Monet'nin resimlerini inceleyen LİRİK EVREN adlı bir de deneme kitabı vardır.

VATAN

Vatan, sen, benim kanadım,
üstünde uyuyakaldığı kaya yıldızların,
anlatılmaz, incecik kar.

Sonsuz eylem: Var olmak,
görmek onun kıvrılışını gökyüzü gibi
gizlediği ilk ve son yıldıza doğru.

Vatan, sen, benim kanadım.

(Çev.: A. Kadir - Eray Canberk)

VATANIN ADI

Kelebekler senin adını yazdılar yukarlara havaya,
çünkü bir toprağın taşıyacağı en güzel ad bu.

Gemiler senin adını gezdirdiler okyanuslar boyu,
çünkü başaklardan ve ışıklardan bir ad bu.

Akçıl alüminyum kanatlar dünyanın dört bir ucuna
taşıırken onu, o hep güler, hep güler, hep güler.

Mavimsi kirpikleriyle hindibağ çiçekleri
onu göklere, yıldızlara asarlar, ve taşlara ve kayalara.

En tatlı onu çıkarır ta çocukluğumdan beri yüreğim,
onu mırıldanır, yaşam için sallar kucağında onu.

(Çev.: A. Kadir - Eray Canberk)

Tiberiu Utan

1930 yılında Valeni'de doğdu. 1954'de Moskova'da Maksim Gorki Edebiyat Enstitüsünü bitirdi. Bazı gazetelerde çalıştı. 1969'danberi bir yayınevinin yöneticisidir. İlk, nostalji duyguları ağır basan bir şairdi. Ara sıra doğa ortasındaki saf yaşamı özlediği olur. Son şiirlerinde bazı belirsizlikler göze çarpar. Derin bir düşünceye giden yolu bulmaya çalışmaktadır. Şiir kitapları: ÇAĞRILAR (1955), ŞİİRLER (1961), DÜŞLERİN KİTABI (1965), ANLAR (1968), YALNIZLIK YILDIZI (1968), RÜZGÂRIN PEŞİNDEN KOŞMAK (1973).

YENEN VE YENİLEN

Yenilen gladyatör
kolunu kaldırdı.

Seyirciler kükrediler.

Yenenin locaya dönük
işaret bekleyen
gururlu bakışı...

İkisinden hangisiyim ben,
anlamadım bi türlü.

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

AĞLAMA VADİSİ

Ağlama Vadisinden
tüm azizler kaçıyor, tüm melekler kovuldular.
Neden?
Binlerce madenciden bir tekine bile
el uzatacak güçleri yoktu da ondan.

Artık inanmıyor öbür dünyaya hiç kimse,
o gelecekteki dünyaya,
hani şu, tanrının bağışladığı,
daha çok da, burada, nehrin kıyısında, sersefil yaşayanlara.

Son günlerde meyhaneler de boş, kiliseler de,
işsizlerin, madencilerin para kazanması çok zor,
herkes bu son günlerde
ekmeğini ne kadar sakına sakına yiyor,
büyütemediği ekmeğini.
Açlık bir işkence, çocukların açlığı hele.
Madenciler bağırıyor: «Daha büyük ekmek! Daha büyük!»
Anladı papaz efendi bile,
meğer işkence ne kadar ağırmış, ne kadar acı.
Ve fıttırdı bir gün, geçti mihrabın önüne,
ve kollarında tombul çocuğu tutan
şişko bakirenin suratına tükürdü.
Ama korkmuştu bu yaptığından,
gitti astı kendini
ve günahını ödedi.

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

Nichita Stanescu

1933 yılında doğdu. Genç yaşında şiire
başladı. Hemen hemen her tür şiiri dene-
di. DUYGULARIN BİR GÖRÜNÜMÜ adlı şiir kitabı Yazarlar Birliği Ödü-
lünü, OLMAYAN SÖZCÜKLER ise 69 Ödülünü aldı. 1972'de SOĞUĞUN BÜ-

YÜKLÜĞÜ kitabını yayımladı. Onun sözcüklerle ve dille hem araç hem de amaç olarak ilişkisi, şiire karşı şiirle verdiği savaşım, metafizik uzaydaki hareketleri ve biyolojik zamandan çekilerek felsefi kavramlara girmesi birleşerek hiç bir unsurun gereksiz olmadığı «kavramsal barok» tarzı şiirini oluşturdu.

İKİNCİ AĞIT

Her boşluğa bir tanrı.

Bir taş yarılrsa, o saat
içine bir tanrı.

Bir köprü ikiye ayrılсын yeter,
o saat boşluğa bir tanrı.

Asfalt yollarda bir gedik mi açıldı,
hop içine bir tanrı.

Bir yerinizi kesmeyin sakın
bilerek ya da kazara,
o saat bir tanrı korlar yaranın içine,
her yerde, her zaman olduğu gibi
korlar bir tanrı,
önünde eğilelim diye,
her şeyi korur çünkü o tanrı,
her şeyi, kendinden kopup ayrılan.

Gözünü seveyim, savaşçı,
yitirme gözünü, aman,
o saat getirir korlar
göz çukuruna bir tanrı,
taşlaşır kalır orda.
Ve biz,
yücelterek onu
oluştururuz içimizi...
Sen bile,
yücelterek onu,
yücelttiğin gibi bilinmeyenleri tüm,
kalırsın ruhunun içinde kapalı.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Nicolae Labiş

1935 yılında Poiana Marului'de doğdu. Bir öğretmen oğludur. Liseye Falticeni'de gitti. On üç yaşında kendine edebi bir çevre kurdu. On beş yaşında Moldavya'dan gelen genç yazarların toplantısına katıldı. Okulu bitirince iki edebiyat dergisinde çalıştı. 1955'te Bükreş'te filoloji çalışmaya başladı ama bitiremedi, çünkü 1956 yılının bir kış sabahı bir tramvay kazasına kurban gitti. Yaşamı boyunca hiç kitap yayımlamadı. Devrimci romantikliğin tipik bir örneğidir. Çağının özüne girme gibi, ender rastlanan bir özelliğe sahip olmuş ve çağını yaşamıyla özümlemiştir. Ustaları Eminescu, Arghezi, Barbu, Beniuc ve Essenin'dir. Ölümünden sonra eserleri dört kitap halinde toplandı: DURAĞANLIĞA KARŞI SAVAŞIM (1958), İLK AŞKLAR (1962), CEYLÂNIN ÖLÜMÜ (1964), ÖLDÜRÜLEN ALBATROS (1966).

GELECEK

Daha çok yolumuz var varmak için sana,
daha çok engel var seninle aramızda.
Varabilecek miyiz sana hepimiz, bilmem,
senin en parlak, en iyi zamanında.

Bana sorarsanız, ben varacağım,
yuvarlansa da dağlar yol uğrağıma,
dağları delip bir bir aşacağım dağları
varabilmem için senin ovalarına.

Seni hep düşümde görürüm-apak,
öyle arı duru, öyle dumansız, öyle külsüz!
Hâlâ mayalanan cerahatler bir gün
yerini mutlaka arınmış bir kokuya bırakacak.

Hâlâ engeller var sana giden yolda —
biliyoruz, ama kırılacak onlar yarın,
ve seni zaptedeceğiz, olduğun gibi, tümünü,
barışçı savaşlarında çağımızın.

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

BİZ DEĞİLİZ

Kimimiz yanılığlarımızı yendik,
yalanları, korkuları yendik kimimiz;
ama ufukta asılı duran o

çöle varmak için daha
epey yolumuz var gidecek.
Kurumuş kuşaklar göçer gider,
taze kuşaklar güler yıldızlara.
Şu dolambaçlı yollarda ilkin
bakalım kim yitirecek
inanç ateşini yüreğinin.

Kim ölecek içimizden, vücudu ölmeden?
Önce kim düşürecek tozun toprağın içine
yüreğini, o taşınamaz ağır yükü?
Bu sorular yükselir saflardan
pis bir rüzgâr ya da küfür gibi.
«Dinleyin, dinleyin, dinleyin!..
Biz değil! Biz değil! Biz değil!»

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

SAVAŞ TEHLİKESİ

Anımsıyorum o kan dolu yılları.
Projektörler arasında çatlarken gece,
yarılırken bombalar altında yapılar,
kan pis sokaklara sel gibi aktı.
Fabrikaların sirenleri bağıırıyordu,
ve korku çığlıklara döndü birden,
işte o sıra gökler düşmanımızdı —
bakardık mavi parıltılara tiksinererek.

Bunlar geçti gitti. Bir kez daha eritiyoruz çeliği.
Varıyoruz çiçeklerin, baharın tadına.
Ama nedense aradabir diyenler var hâlâ:
Ne olur, gökler yeniden düşmanımız olsa!
İnsanlığın geleceği tehlikededir, bilirsiniz,
gelecek bizden, çelik işçilerinden,
çeliği yalnız bizim eritmemizi istiyor,
nükleer silâhlar için eritilmesini değil.

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

Marin Sorescu

1936 yılında Bulzeşti'de doğdu. Köylü bir ailedendir. Askerî okula gitti ve 1954'te orayı bitirdi. Iaşi'de Rus dili ve edebiyatı öğrenimi yaptı. Daha sonra Bükreş'e geldi. Sanat hayatına parodiler yazarak başladı. İlk Yazarlar Birliğinin gazetesinde, daha sonra bir resim stüdyosunda çalıştı. Çağdaş Rumen şairlerinin en önemlilerindendir. Büyük bir duyarlılıkla, genel önyargıları ve gelenekleri yadsır. Şiirlerinde espri ve alay ağır basar. Ama düş gücü bazan trajik bir gülümsemeyi saklar. Şair, miti değersizleştirir. Kendi sınırlı koşullarının umutsuz bilinci ile alay eder. İlk şiirleri Romanya'da şairaneliğe başkaldırışın öncülüğünü yapmıştır. Halkın çok sevdiği bir şairdir. 1966'da ve 1968'de Yazarlar Birliği ödülünü kazandı. Boris Pasternak'tan çevirileri vardır. Şiirleri bütün önemli dillere çevrilmiştir. Şimdi Bükreş'te Anima film stüdyolarında başyapımcı olarak çalışmaktadır. Şiir kitapları: ŞAİRLER ARASINDA YAPAYALNIZ (1963), ŞİİRLER (1966), BİR SAATİN ÖLÜMÜ (1967), DONKIŞOT'UN GENÇLİĞİ (1968), ÖKSÜRÜN (1970), AÇI (1970), SATILIK RUH (1972), İŞTE BÖYLE (1973), BULUTLAR (1975).

YOL

Ellerim arkamda,
yürürüm düşünceli düşünceli,
şu en kısa yolda,
raylar üstünde.

Bir tren gelir
arkamdan hızla,
duymamış daha ayak sesimi.

Bu tren
bana hiç yetişemeyecek,
yaşlı Zenon tanığım,
çünkü ben her zaman
ondan önce yola çıkacağım.

Ezip geçse beni bu tren,
kosa beni kan revan içinde,
bir adam olacak önünde her zaman,
elleri arkasında,
düşünceli düşünceli
yürüyen,

arkamdan korkunç bir hızla yaklaşan
ve beni hiç bir zaman yakalayamayacak olan
bu kara canavarım
gidecek önünde
tıpkı benim gibi
bir adam.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

BOŞ İNANÇ

Kedim sol pençesiyle
sırtını kaşır,
gene savaş mı çıkacak ne?

Dikkat ettim,
o ne vakit
sol pençesiyle sırtını kaşısa,
uluslararası gerginlik
bir hayli artar.

Beş kıtayı birden
o nasıl görebilir ki?
Yoksa, olaylardan önce,
nokta, virgül kullanmadan
tüm tarihi
haber veren Fitis
gözlerine mi girdi?

Ben ve arkama aldığım
gökteki ruhlar
bir kedinin kaprislerinin
son çözümlemesine mi bağlı yoksa?
Doğrusu,
ağlayasım gelir
bunu düşündükçe.

Sen git de fare yakala.

Vazgeç artık
dünya savaşı çıkartmaktan,
kanlı orospu!

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

HEPSİNİN TEK BİR ADI OLMALIYDI

Eminescu hiç yaşamadı.

Çok güzel bir ülke yaşadı sadece,
ak ak köpürürdü dalgalar
deniz kıyısı boyunca,
bir kralın taranmamış sakalı gibi,
ve sadece akan ağaçlar misali nehirler yaşadı,
içinde ayın dönen yuvalar yaptığı.

Ve sonra, sokaklarda halk yaşadı,
ki bunların adı yaşlı Mircea, koca Stefan'dı,
ya da, daha aşağı tabakadan: Çobanlar ve tarım işçileri,
şiir söylemesini seven
ateşin çevresinde geceleri —
«Morita», «Üçüncü Mektup», «Akşam Yıldızı».

Ama bunlar hiç durmadan,
ateşlerinin çevresinde havladıklarını duyduklar köpeklerin,
ve gittiler savaşmaya
Tatarlara, Avarlara, Hunlara, Lehlere karşı.

Arta kalan günlerinde,
iki tehlike arasında bu insanlar,
kavallarını çaldılar kışkırtmak için
oynatılan taşların göz yaşlarını,
aşağı doğru aksın diye toz,
Moldavya ve Vallaçya dağları aşağı doğru aksın diye.
Birsa ülkesi, Vrancea ülkesi
ve öbür Rumen ülkeleri aksın diye aşağı doğru.

Derin ormanlar yaşadı bir de,
ve bir delikanlı yaşadı onlarla konuşan,
soran onlara:
Neden sallanırsınız rüzgâr yokken bile?

Gözleri vardı bu delikanlının
tarihimiz kadar derin,
ve bu delikanlı,
Kiril kitabından Yaşam kitabına dek
bütün kitaplardan
edindiği
tekin olmayan düşüncelerle yürür giderdi,
hep bambaşka biçimlerde ortaya çıkan
ışık, adalet, sevgi kavaklarını saya saya.

Bir de ıhlamur ağaçları yaşadı,
ve iki sevgili,
tüm çiçekleri karlar altında donduran
bir öpücükle.

Ve kuşlar ve bulutlar,
uçsuz bucaksız, capcanlı ovalar gibi
hiç durmadan tepelerinde dolanan.

Ve bütün bunların
tek bir adı olmalıydı,
ve bu yüzden anıldılar
tek bir adla:
EMİNESCU.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

şİKÂYET

Biri vaktimi öldürdü,
sayın yargıç.

Döndükten sonra
savaştan, gönüllü olarak,
dedim ki,

biri vaktimin
yüreğini, ağzını, alnını
budadı.

Ama şimdi de vaktimi rahat komadılar,
yaşaması gerekliydi o işkence günlerini,
o göz yaşı günlerini, makina günlerini, öküz günlerini,
daha çok şeyler yapması gerekliydi bi sürü,
ilgisini hiç çekmeyen.

Bu yetmezmiş gibi,
yeni yeni zehirler denemeye başladı
biri, vaktimin üzerinde,
acılar, kederler —
bu adlar konur konsa konsa!

Sonunda, kaderin keskin nişancı atışıyla
bitirdi işini.

Üzgünüm, sayın yargıç,
yaşamak denmezdi buna!
Ama gelin görün ki,
sunabilmem için şikâyetimi,
harcadım ölümümün de yarısını,
burda, ahrette,
Mahkemei Kübrâ önünde
bekleye bekleye
kuyrukta.

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

DEVİRİ DAİM MAKİNASI

İnsanoğlunun kafasındaki ülküler başka,
gerçekleşen ülküleri başka,
bir fark olacaktır
her zaman
bu ikisi arasında,
daha büyük bir fark
en büyük çağlayandan.

Ama kullanabilir insanoğlu
bu umut çağlayanını
kafasını işleterek,
kuruverir üstüne bir çeşit
güç istasyonu.

Bundan çıkan enerji
bir cıgarayı yakacak kadar olsa bile
büyük bir kazanç sayın onu,
cıgaramızı tütürürken düşünebiliriz hiç olmazsa
ve o saat buluveririz
büyük ülküleri.

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

İlie Constantin

1939 yılında Bükreş'te doğdu. Şair, çevirmen, gazeteci ve eleştirmen. İlk şiir kitabı RÜZ-ĞAR SULARIN ÜSTÜNDE ESİYOR yirmi bir yaşındayken yayımlandı. En ünlü eseri, 1970'de yayımlanan ŞEYTANLI TEPELER'dir. Constantin, güçlü görüntülerle ve usta benzetilerle sonsuzda ve belirsizde edindiği deneyleri somutlaştırmaya çalışır. Çoğu şiirlerinde o, köy yaşantısının, halk öğelerinin ve günlük deneylerin özelliklerini ele alır. «Eski Efsane» şiirinde «Mi-orita» efsanesine bir başka açıdan yaklaşır. Bu şiir belki, kıskançlık cina-yetle sonuçlanmadan öncesini anlatır, belki de kötülerin yüreklerindeki bir değişimi gösterir. Böylece, bin yıldır ağlanan kurban için düşünde bir de-ğişik son yaratmıştır.

ESKİ EFSANE

Bin yıldan bu yana
tırmanır durur
yamaçta üç çoban.

Gelir arkalarından bir ana,
çınarlarla kaplı ovalardan,
ağaçlar arasında ağlayarak,
vura vura kapılara,
tırmanır bir başka yamaçta,
umutlana umutlana,

yün önlüğü
süpüre süpüre toprağı,
yaşlı bir ana,
ufacık tefecik.

Hiç görmediniz mi,
hiç duymadınız mı,
karşılaşmadınız mı hiç,
geçmediniz mi hiç önünden
yürüyen üç sürünün,
başlarında iki adam var;
bir üçüncü adam
arar sürüsünü,
yürür iz bırakmadan,
gözleri buğulu bir adam,
yüzünden ölüm okunan.

Az önce burdaydı
o üç delikanlı,
üçü de boylu boslu,
üçü de geniş omuzlu,
kardeş kardeş giderdiler,
güle güle gözlerinin içi.

Gördük onların üçünü de,
geçmişten gelirdiler soluk soluğa.
Üçünü de tanıdık,
üçünü de karşıladık,
hoşgeldin, dedik,
üçüne de
ayrı ayrı.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Ioan Alexandru

1941 yılında Topa Mica'da doğdu. Köylü bir ailedendir. İlkokula kendi köyünde gitti. Liseyi Cluj'da okudu. 1968'de Bükreş'te Edebiyat Fakültesini bitirdi. Bu üniversitedeki Eminescu Çalışmaları Merkezi'nde asistanlık yaptı. 1968'den 1972'ye kadar Batı Almanya'da burslu yaşadı ve burada Yunanca, İbranî dili ve felsefesiyle uğraştı. Şu anda hiç bir yerde çalışmıyor. Çağdaş Rumen şiirin-

de felsefî şiirin en önemli temsilcilerinden biridir. Şiiri daha çok benzetmelerle örülmüştür ve bu benzetmeleri o, hayatın en önemli bağlarını açığa çıkarmak için kullanır. Şiir kitapları: SANA NASIL ANLATABİLİRİM (1964), YAŞAM İLE BAŞLAMAK (1965), KUŞKULU CİHENNEM (1966), ÇÖLÜN GÜMRÜK KAPILARI (1969), NEŞE İLÂHİLERİ (1973), TRANSİLVANYA İLÂHİLERİ (1976).

SAVAŞIN SONU

Ben dünyaya geldiğim zaman, savaş son demlerini yaşıyordu.
Son buyruklara ateş edilmişti.
Son toprak kendilerini gölgelerine astılar.
Bizim evde armağanlar dağıtılıyordu.
Önce sen, Yoane, dedi savaş masanın köşesinden babama —
çünkü sen bana canla başla hizmet ettin,
veriyorum sana bu tahta bacağı,
eski dostunu hatırlayasın diye her zaman,
sağlamdır, yaşlı bir meşenin gövdesinden yapılmıştır,
güle güle kullan;

sen de ölünce ormanlar saklayacak seni
bakışlarının doruklarında,
sen onların kardeşlerinden biriymişsin gibi.
Sağ kolunu koparıp aldım omuzundan,
kitap tutmuyordu nasıl olsa,
ve onu toprağa armağan ettim,
yazmasını öğrensin toprakta.
Ve bak, Maria, dedi savaş anama —
göz yaşlarında suladığın için atlarımı,
iki oğlan yitirdiğin için savaş alanında
kanlarıyla çizmelerimi parlatsınlar diye,

ve gecelerimi geçirdiğim iki körpe kız yetiştirdiğin için,
sana, Maria, veriyorum bu avuç dolusu ak saç,
bir güzel süslesinler diye şakaklarını.
Ve bir de, daha büyük avuç dolusu bu uykusuzluğu
veriyorum,

ve de bu çatısız harap evi.
Ve sana, dağlı Petre'nin oğlu George —
bir çift kahverengi göz için, işte,

tüm karanlık ülkeleri veriyorum,
karınla meyvalarını toplayasınız diye,
ta sonuna dek.

Köylülere sadece kırk yetim emanet ediyorum,
altı aylıktan küçük kırk yetim,
on boş ev ve bi sürü yıkık ev emanet ediyorum,
ve bir de, güneşin battığı yönde
yarı yanmış göğü emanet ediyorum,
bir de çansız kuleyi,
kilise avlusuna başaşağı aşılmış yedi kadını,
komşunun evindeki yirmi atı.

Ve sana, yeni doğan, iyi tanımadığımıza göre birbirimizi,
ineklerin boş memelerini bırakıyorum,
bahçede yaşarken yanan erik ağaçlarını,
ve çeşmenin ölü gözünü,
ve göklerdeki yıldızları, onlar beslesinler seni.
Bir de vaftiz ediyorum seni tanrı adına.

(Çev.: A. Kadir - G. Fındıklı - W. Söllner)

Ana Blandina

1942 yılında doğdu. Cluj'da filoloji öğrenimi yaptı. Bir süre Bükreş'teki dergilerde editör olarak çalıştı. Şimdi, haftalık önemli bir sanat dergisi olan «Kontemparonul» da özel bir köşesi vardır. İlk şiir kitabı BİRİNCİ ÇOĞUL ŞAHIS, yirmi dört yaşındayken yayımlandı. Bundan sonra dört şiir kitabı daha yayımlandı. En son ve güçlü kitabı EKİM KASIM ARALIK, 1972'de yayımlandı. Şiirlerinin açıklığı ve güçlülüğü yüzünden kimi eleştirmenlerce «saldırgan» bir şair olarak nitelendirildi. En çok etkilendiği şair Blaga'dır.

SINIR

Ararım kötülüğün başladığı yeri
aradığım gibi yağmurun sınırını çocukluğumda,
koşardım vargücümle,
yağmur bir yanımda, kuraklık bir yanımda,
bir yer bulabilirsem, derdim,
oturup düşünceye bir dalabilsem orda.
Ama yağmur hep dururdu

ben onun sınırını bulamadan,
ve yeniden başlardı yağmur
bilemeden nereye dek uzandığını gökyüzünün.
Büyüdüm umutsuzluk içinde.
Vargücümle koşarım bugün de
bulmak için o yeri,
iyilikle kötülüğü ayıran çizginin
oturup üstünde
düşünebileceğim o yeri.
Ama kötülük her daim erer sona
bulamadan ben onun sınırını,
ve başlar yeniden
nereye dek uzandığını öğrenemeden iyiliğin.
Ararım kötülüğün başladığı yeri
bir bulutlu, bir güneşli olan
bu dünyada.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

BÖYLE OLMALIYDI

Yaşlı doğmalıydık,
buraya akli başında varabilmek için,
çizebilmek için kendi kaderimizi kendimiz,
bulabilmek için hangi yolların başladığını ilk kavşaklardan,
sorumsuzca olmalıydı yürüme isteğimiz.

Sonra, yürürken giderek gençleşmeliydik,
olgun ve güçlü olmalıydık varırken yaradılış kapısına,
o kapıdan geçmeli, ergenleşmeli, sevgi ile tanışmalıydık,
ve çocuklaşmalıydık çocuklarımız doğduğu zaman.
Onlar bizden yaşlı olacaklardı nasıl olsa,
bize konuşmayı öğretecekler, sallayarak uyutacaklardı bizi,
ve biz giderek, gözlerden ırak, ufalacak, ufalacak, ufalacaktık,
üzümler, bezelyeler, buğday taneleri gibi.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

SABAH AĞITI

İlkin susmaya söz vermiştim, ama sonra, sabahleyin,
bakım ki küllerle kapılara çıkmışsınız,
ekiyordunuz külleri, buğday eker gibi,
dayanamadım, bağırdım: Ne yaparsınız? Ne yaparsınız?
Ben sizin için bütün gece kentin üzerine kar yağdırdım,
tüm geceyi sizin için boyadım beyaza;
ah bilseniz, kar yağdırmak ne kadar zor!
Dün gece ben göğe çıktım siz yataklarınıza girer girmez.
Gökyüzü karanlıktı ve soğuktu,
güneşleri kendi çevresinde döndüren ve söndüren boşluk.
Uçmak zorunda kaldım ben oraya,
varır varmaz o açıda bir an çırpındım
aranıza dönüp kar yağdırayım diye.
Düşündüm taşındım, her kar tanesini denedim,
görüştümle cilâladım, biçim verdim her kar tanesine.
Bitkinim, gözlerim kapandı kapanacak.
Şimdi seyrederim ölü ateşin küllerini ekişinizi
ak yapıtımın üzerine, ve gülümserim ve söylemeden
edemem —
kar fırtınaları gelecek benden sonra daha büyük,
yeryüzünün tüm beyazlığı yağacak üzerinize,
onun yasalarını bulmaya çalışın şimdiden,
kocaman kar fırtınaları gelecek bizden sonra,
ve o zaman külünüz olmayacak sizin yeterince,
ve çocuklar kar yağdırmasını öğrenecekler küçük yaştan,
ve sizin ölü karanlığınızı beyazlar kaplayacak,
ve dünya, katılacak yıldızların, kasırgasına,
bir gezegen gibi,
karla yana yana.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

ARNAVUT ŞİİRİ

Migjeni - Fatoş Arapi - Drittero Agolli - İsmail Kádare.

107

108

109

110

111

112

113

114

115

Migjeni

Asıl adı Miloş Gjergj Nikolla'dır. 1911 yılında doğdu. Şiirleri genellikle, yaşadığı dönemde Arnavutluk'ta gördüğü korkunç olaylar üzerinedir. Bugün Arnavutluk'ta çok sevilen bir şairdir. 1938'de öldü.

BİZ, BU YENİ ÇAĞIN ÇOCUKLARI

Biz, bu yeni çağın çocukları,
kopuyoruz babalarımızın boyunduruğundan,
savaşmak ve kazanmak için kaldırdık yumruklarımızı,
başlatmak için özgürce yaşamı.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
bu öfkeli topraklarda yetişenler,
kırbaç ve boyunduruk altında çalışanlar,
bize artık zincirlerle boğulmak yok.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
acılar içinde doğmuş kardeşler,
yöneldik haklı, doğru bir amaca,
babalarımızın yasalarından daha soylu.

Bu kanlı dünya savaşında
zafer ezilenlerden yana,
güçlü, sınımsız zafer,
özgür yürek, özgür kafa.

Gençlik kızgın, güçlü, atılın,
köle gibi yaşayamaz bundan böyle,
hıçkırığa, gözyaşına, didinmeye paydos,
paydos bu toprağın çocuklarına.

Biz, bu yeni çağın çocukları,
atılacağız yeni kavgalara,
sevgiyle yeşeren yaşamımızla
ödeyeceğiz bedelini özgürlüğün.

(Çev.: A. Kadir - Gülen Fındıklı)

Fatoş Arapı 1930 yılında Vlora'da doğdu. Orta öğrenimini ticari bir bölümde yaptı. Daha sonra Sofya'da Karl Marks Enstitüsüne girdi ve burada yüksek bir bilimsel oluşum kazandı. Ülkesine döndüğünde birçok kurumda görev aldı. Tiran Üniversitesinde ekonomi politik okuttu. Yazı yazmaya 1953'te başladı. 1970'ten beri Filoloji Fakültesinde «Bağımsızlık Dönemi Arnavutçası» dersleri vermektedir. Ulusal Kurtuluş Savaşına çok genç yaşında katılmış, devrimin ülkesine bağlanmış, Arnavut şiirinin gelişmesinde önyak olmuştur. Şiirlerinde işin güzelliğini işler, işçinin kişiliğini yüceltir. Bürokrasiye karşı da savaşmıştır. Şiir kitapları: **ŞİİRSEL YOLLAR** (1962), **DİZELER VE ŞİİRLER** (1966), **DEMİR TÜRKÜLERİ** (1968), **BANA BİR AD VERİN** (1973).

ÖZGÜRLÜĞE

Hatırlar mısın,
seni arardık nasıl,
ey özgürlük,
geçerken saldırıya?
Seni arar mıydık ki?
Yok yok!
Yaratırdık seni
her kan damlasında,
her yürekte,
çalışkan ellerde,
ter damlalarında,
acılarımızda,
sevinçlerimizde,
düşüncelerimizde
ve türkülerimizde.
İsterdik kavuşmak sana
gülen mavi gözbebeklerinde
bacılarımızın,
güneşli yollarda,
cıvıl cıvıl caddelerde,
ılık gecelerde,
yankılanan parklarda,
dizelerinde ozanların,
her yazılı sözcükte.
Çünkü tüm taşam boyu
biz sana vurgunduk
ey özgürlük!

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış)

TELİ NDİNİ (*)

Cesedini gördün mü Teli Ndini'nin?
Başı kiremitler üstünde,
kıvrılmış göğsünde dizleri.
Sıkılı yumruklarını gördüm
iki yarım küre gibi.

Karışmış birbirine tüm savaş cepheleri,
yeraltı ırmağı gibi
tüm ulusların kanı.

Sıkılmış iki yumruk.
Şu yerküremiz küçücük.

Gelmiş oracığa durmuş
fırtınadan doğma bir kuş,
yoksulların özgürlüğü.

Bizim Teli'yse,
başı kiremitlerin üstünde,
bakakalmış özgürlüğe.

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış)

İŞÇİLER

Dur durak bilmeden,
gece gündüz demeden
girerler şiire.
Beklemezler
aydın sevgisi,
ince düşünce,
açsın diye
ağır kapılarını
onlara.

(*) Yurdunun bağımsızlığı için yiğitçe çarpışmış Vloralı öğrenci. Yabancı saldırganların elinde oyuncak olmuş vatan haini bir asker tarafından alçakça öldürülmüştür.

Girer şiire kendileri
işyerine girer gibi,
girer gibi fabrikaya,
güröl güröl.

Coşkun bir ırmak gibi
öttürürler düdükleri,
işletirler motorları,
başlarlar çalışmaya.
Gümbürder yapısı şiirin
delgilerde, açkılarda.

Titreşimlerle sarsılır
boz madenimsi bir hava.
Kaynak makinaları ellerde,
çıkarlar iskelelere,
kaynatırlar dizelere demiri,
uyumu kaynatırlar dizelere
ve taze uyakları.
Denerler çaplarını
düşüncelerimizin,
düşlerimizin,
sevgilerimizin,
denerler direncini.

(Çev.: A. Kadir - Asım Tanış)

Drittero Agolli

1931 yılında Güney Arnavutluğun Devoll bölgesinde küçük bir köyde doğdu. Genç yaşta partizanlarla ilişki kurdu. Orta öğrenimini Gjirokaster'de yaptı, yüksek öğrenimini de 1957'de Leningrat Üniversitesinde bitirdi. Uzun süre gazetecilik yaptı. Mesleğinde çok etkin ve yetenekliydi, hatta ülkesinin en ünlü gazetecisiydi denebilir. Tiran Üniversitesi gazetecilik bölümünde üslup dersleri verdi. Arnavutluk içinde çok yolculuk etti. Yurt dışına da çıktı, birçok kez Afrika'ya gitti. Şiir kitapları: YOLUMU TUTTUM (1958), ASFALTTAKİ ADIMLARIM (1961), BEN VE BABAM İÇİN ŞİİRLER (1963), DAĞ PATİKALARI VE KALDIRIMLAR (1965), ÖĞLE (1967), PİRE (1971).

PARTİZAN MEKE

Altı kauçuk ağır postalları vardı partizan Meke'nin.
Ağır postalları vardı ve ağır bir tüfeği.

Kütüklükler asılıydı kemerinde, Belçika mermisi dolu,
ve eski bir piştov asılıydı, dokuz patlarlı.

Karnı açtı o gün girdiğinde saraya,
hem karnı açtı, hem ölüyordu uykusuzluktan.

Amma yaptın ha, partizan Meke,
sırası mı zilliği kırmanın şimdi, bi kıyımcık kestirmenin
sırası mı?

Açtı kapısını bir odanın, baktı içerde şahane bir yatak,
ömründe böyle bir yatak görmemişti, inanın,
yepyeni bir metelik gibi gıcır gıcırdı,
tarlalara düşen çiy tanesi gibi parlak.

Üçüncü Viktor - Emanuel uyumuştı o yatakta

Vasil (*) in kurşunundan kurtulmadan bir gün önce.

Gıcırdattı dişlerini pembe yatağın karşısında partizan Meke:

«Boynu kırılsın senin gibi tabancanın,

uğursuz namlu nasıl da titremiştii!»

Gitti oturdu yatağa, açtı antika tabakasını,

düştü örtünün üstüne iri tütün taneleri,

çakmaktan fışkıran kıvılcımlar düştü,

soğuk taştan çakan kıvılcımlar.

Bir anda yayıldı imparatorun odasına

kav ve tütün kokusu.

Tomor dağlarının kavı bu,

Mezhgoran soyaklarının tütünü.

Bir duman kapladı duvara asılı resmini imparatorun.

Dumandan bir ufacık çerçevede çöküverdi bıyıkları.

Bu odada taramıştı bu bıyıkları o gün imparator,

kurşundan kurtulduğu gün, Tiran'ın bir sokağında.

Bağırdı partizan Meke: «Ucuz atlattın gene hadi!

Biz o gün imparator falan görmedikti,

bir kılkuyruk gördüktü, bir zibidi,

tarardın bıyıklarını sedef bir tarakla,

metelik etmezsın ama sen kendin.

Tuh sana be!

Sen ne şu benim içtiğim tütünü içtin,

ne de benim gibi böyle, çakmağı çakıp kavı yaktın:

Bu örtünün altında, bu yatakta sen

(*) Vasil Laçı, bir Arnavut işçisi. Arnavutluk İtalyanların işgali altındayken, 1940 Mayısında Tiran'ı ziyarette gelen İtalya Kralı Üçüncü Viktor - Emanuel'i tabancayla öldürmek istemiş, ama başaramamıştı.

haybeye yattın be, haybeye yattın!
İki oğlum vardı benim, bu Meke'nin iki oğlu,
boza pişireceklerdi senin tepende,
geldin ecel gibi, aldın onları benden,
aldın gönderdin İtalya adalarına.
Oğullarım öldü, sensin onları denize fırlatıp atan.
Bizim kocakarı tek başına kaldı dünyada senin yüzünden.
Tarlam senin yüzünden tam beş yıldır boş,
senin yüzünden kütüklerle ayırık otları sardı bağımı.
Öldüren sensin oğullarımı Ali oğlu Kasım'ın
harman yerinde biz sap çektiğimiz gece,
sensin öldüren Gakiyo'nun oğlu Kiço'nun küçük kızını da
hamur teknesinde ekmek yuğururken kadınlar.
Benden söz edildiğini duymadın mı bir kez olsun, Meke'den?
Duymadın mı söz edildiğini benden, söyle ulan?
Benim adımı mutlaka yazmışsındır bir kenarına defterinin,
mutlaka biliyorsundur benim adımı.
Ben Meke'yim, işte na,
altı kauçuk deri postallarım,la,
kavlı çakmağım,la,
kemerim, kütüklüklerim ve piştovumla
Meke'yim ben!
Benim senin bütün kışlalarını yakan
Sicilya'dan ta Bradases'e kadar,
senin askerlerini esir alan benim.
Ben her yerde vardım, her yerde varım, her yerde olacağım.
Sense kaçacaksın benden bucak bucak.
Ama sonunda bir köşeye kıştıracağım seni bir gün,
ister uyanık ol, ister uykuda!
Tuh! Senin gibi imparatorun tüküreyim suratına,
kılkuyruk, zibidi seni,
seni pamuk elli,
sıçtığımının Viktor'ul!»
Ve Partizan Meke'nin uyumak istiyordu canı hâlâ.
Ve partizan Meke imparatorun yatağına uzanıverdi.
Çıkarmadı postallarını ayağından,
sökmedi kemerinden kütüklükleri.
Koyarak elini geniş göğsüne
mırıldandı partizan Meke:
«Bak sen şu işe,
ben de imparator oldum gitti!»

Birden kayboldu sisler içinde Üçüncü Viktor - Emanuel.
Birden kayboldu bir imparatorluk sisler içinde.
Altı kauçuk deri postallar durur şimdi
İtalya'dan getirilmiş örtünün orta yerinde,
kuştüyü beyaz yastığın altında da
partizan Meke'nin dokuz patlırlı piştovu durur,
ve sarkar yatağın başucunda tüfeği.

Haydi iyi geceler, partizan Meke,
iyi geceler!

(Çev.: A. Kadir - Mehmet Günsür)

OĞUL

Uzak bir hısmın değilim,
oğlunum ben senin,
Arnavutluk!
Köklerim senin doruklarındadır,
senin sütünü içmişim
senin kaynaklarından,
atalarım gibi.
Oralara çarpan karlar
eridi gitti,
üzerlerine yürüyen rüzgârlar
söndü gitti.
Arnavutluğum benim!

(Çev.: A. Kadir - Mehmet Günsür)

YÜREK

Dağlar, dağlar, Arnavutluk dağları,
demir yüklü, yiğit yüklü, başak yüklü!
Siz ki bir yerlere sığmazsınız,
bir bu yürek içine alır tümünüzü,
bir bu yürek!

(Çev.: A. Kadir - Mehmet Günsür)

KÜÇÜK BURJUVA

Fazla düşünüp ne olacak?
Ne diye başımızı belâya sokalım?
Oturalım oturduğumuz yerde.
İşte mis gibi çorba.
Ne diye başımızı belâya sokalım?
Şarap hazırsa,
içelim;
tırnaklarımız uzamışsa,
keselim.
Fazla düşünüp ne olacak?
Ne diye başımızı belâya sokalım?

(Çev.: A. Kadir - Mehmet Günsür)

BABALAR

1.

Yokuşlara tırmanır, yokuşları eritirsiniz,
oraklar ve kılıçlar gibi eğiksiniz;
tabakalarınızı açar, cıgaralarınızı sarar, çubuklarınızı
yakarsınız,
tüttüre tüttüre dinlendirirsiniz dizlerinizi,
ey babalarımız!
Tarlalara ve kentlere götürür
yolunuz sizi.
Ve siz, ne dur durak bilirsiniz,
ne de kavuşturursunuz kollarınızı,
sürekli bir çabadır yaşamınız, sürekli bir arayıştır;
çekici sallar, tohumları ekersiniz,
ve kitapları ve gazeteleri karıştırır, karıştırır, karıştırırsınız,
eğersiniz başlarınızı, eğersiniz satırların üzerine,
çalışırsınız yüzyılların düşüncesini kavramaya, çalışırsınız
yüzyılların, zamanın düşüncesini kavramaya.
Ak kâğıt üzerindeki kara harfler,
yaşıtlarınızın ve oğullarınızın ellerinden dökülmüş kara
harfler,

dedelerinizin ve dedelerinizin dedelerinin ellerinden dökülmüş
kara harfler,
çiçek demetleri gibi dizilmiş bu kara harfler,
belgeler sizi ve dünyayı.

2.

Yarenlik ederken ırmak kıyılarındaki parklarda siz,
bizim girişimlerimizden kaygılanırsınız
çoğu kez.

Düşünürsünüz ak başlarınızı sallayarak,
dersiniz: «Bu çocukların hiç korkusu yok!»

Genişler düşünceleriniz, genişler, yayılır,
başlar buğday tohumundan,
gider ta hükümete dek;
düşünceleriniz aşar tepeleri,
ovaları, koyakları dolaşır,
çıkarcı çiftlik avlusundan,
gider, evrene ulaşır.

Kıyılarda oturursunuz, başlarınız ve sakallarınız ak,
okşarcı kıyıları

çok yaşlı
bir ırmak,
dünya kadar yaşlı,
bin kuşaktan daha yaşlı,
ak köpüklü ve azgın.

Bentlere dolduğunu görürsünüz terimizin,
sellere karıştığını görürsünüz.

O seller yüklenince bir zamanlar dokuz koldan,
saçardılar kulübelerinize korku ve ölüm.

Ve konuşursunuz yumuşak yumuşak, tatlı tatlı:

«Bir vakitler, biz gençken,

ırmak bizim çobanımızdı,

oğullarımız bentler yaparlar şimdi,

uyutmak için ırmağı içinde, bir beşikte uyutur gibi.

Bizim zamanımızda, çamlardan alırdık biz ışığı,

bugün oğullarımız ışığı çekerler sudan!»

Ve tütünlerinizin koruyla oturursunuz kıyıda,

oraklar ve kılıçlar gibi cıgık,

yaşlı gözlerinizi dikersiniz gökyüzüne,
görürsünüz orda izlerini tepkili uçakların,
dönüp dururlar o izler alevlenen ufukta,
ve Arap harflerini hatırlatırlar size.

Ve konuşursunuz yumuşak yumuşak, tatlı tatlı:

«Bir vakitler, biz gençken,
binerdik kağınlara, arabalara,
bugün oğullarımız ineklerin otlaklarını aşarak
tırmanırlar ta bulutların oralara!

Biz zavallılıkların da kanatlarımız vardı, bir vakitler,
zaman yoldu kanatlarımızı!»

Çubuklarınızı kayalara vurursunuz,
tütünler taşlara dökülür.

3.

Siz,
ey babalar,
fikirleri örer, örer, ölersiniz.

Siz,
ey babalar,
geceleri uykunuz kaçır,
ülkeyi nasıl düzene koduğumuzu düşünürsünüz,
ve dersiniz:

«Dertleri başlarından aşkını
oğullarımızın!»

Ve saat türbinlerin sesi gelir kulağınıza,
buldozerlerin demirden öksürüğü gelir
ve makinaların ağır hıçkırığı.

Ve olmuş ekinlerin kokusunu çekersiniz saat içinize.

4.

Uyutmaz sizi bu gürültü, bu koku,
çünkü adım adım izlersiniz siz bizi
bir dakika ayrılmadan topuğumuzdan.

Ocak başında ak başlar onaylar:

«Oğullarımız önemli adamlar!»

Kuşku yok,
ey babalar,
bu ocaktır bizi doğuran,
bu kızıl korlardır sıcak tutan bizi,
bu örtülerin yünüdür saran bedenimizi,
bu eşiktir gösteren bize hayat yolunu.
Sizin kanınız akar damarlarımızda,
o sıcak,
o gençliğinizdeki kan,
karlı dağlarda ya da tarlalarda, gerçek adına,
birbirinizi tüfeklerle vurduğunuz günlerdeki kan.
Siz değil miydiniz, ey babalar,
Sellam (*)'la birlikte dağlardan inen,
Vlora'mız inlerken inim inim,
siz değil miydiniz İtalyan toplarını dize getiren,
üç fişekle bir balonu düşüren siz değil miydiniz?
Bir destan yaratan siz değil miydiniz Dragobi'de
Bayram (**)’la omuz omuza?
Siz değil miydiniz kurşunlara ve kuzey yeline bağrınızı açan,
gençliği yollardan aşırta siz değil miydiniz, yaralı yaralı?

5.

Ara sıra,
sessiz bir top bulduğumuz olur
yamaçlarında dağların,
ısırganlar arasında bırakılmış yüzüstü,
tekerlekleri kırık,
bir kara top.
Düşünceli düşünceli deriz o zaman:
«Babalarımızdır
Avrupa'nın en yetkin işçilerinin
döktükleri bu topları
susturan.»
Bir gün düşmüş olur
müzelere yolumuz,

(*) Sellam Muraj : 11 Haziran 1920'de, İtalyan işgalindeki Vlora'nın kur-
tuluşu için savaşırken ölen yurtsever.

(**) Bayram Curi : Ünlü yurtsever.

parlak vitrinler görürüz,
tabancaların,

kılıçların

ve eski tüfeklerin

sergilendiği.

Düşünceli düşünceli deriz o zaman:

«Bu silâhları taşımışlar babalarımız

kemerlerinden hiç çıkarmadan,

ve sürünce-düşmanı en son sipçilerine dek,

ve mermileri tüketince,

başlamışlar taşlamaya!»

6.

Ara sıra,

daldığımız olur düşüncelere,

anımsarız o eski günleri,

hani o günlerde siz,

devrimin askerlerini

kilimlerin ya da çam dallarının üzerinde

ekmek peynirle

beslemiştiniz.

Biz bu düş askerleriyiz işte,

duvarları isten kapkara,

soğan, nane, karabiber ve

sarmısak kokan odalarda

uyan

düş askerleri.

Kavalın ve titreyen bir gırnatanın eşlik ettiği

o çok eski türkülerle gözlerini açanlarız,

eskilerin, direklerini güçbelâ çattıkları

samandan bir dam altında.

Döşeklerde uyumadık biz şimdikiler gibi,

bebekler sunmadı analarımız

beşiklerimizin başında bize,

onlar yalnız kolyeler verdiler bize, göz yaşından.

Ormanın odunundan yapardınız beşiklerimizi,

ne çok mermi çıkardı odunların içinden,

bizler,

ağlamıştık,

dilimizin altında mermilerle!

Bizler,
çocuklarınız sizin,
uyumuştuk
üzerinde mermilerin!

7.

İşte siz,
böyle adam ettiniz bizi,
ey babalarımız!
Dur durak bilmediniz.
Ve bir bahçıvan sabrıyle
ve yılınadan
bizi doyurdunuz,

bizi,
devrimin bu askerlerini.
Siz o zaman şöyle derdiniz:
«Yollar açacak bizim çocuklar,
git git bitmez,
babalarının gittikleri yollardan
çok başka.»
Ve biz, evimizi bırakıp dağlara çıktık.
Ve biz, yıllar boyu önderlerimizin ardından gittik.

8.

Ve biz alıp sizin o en güzel düşlerinizi,
yüzyılların o en güzel düşlerini,
özgürlük düşlerini, özgür topraklar düşlerini,
o insanca düşleri, o tatlı ocakbaşı düşlerini,
alıp birleştirdik onların hepsini kendi yüce düşümüzle.
Siz tartışır dururdunuz bizimle tarlalarda ve kırlarda,
toprağı sürmekten daha yorucu gelirdi bizim düşümüz size,
daha ağır.
Ama ne zaman ki başladı düşmanlar ileri geri konuşmaya,
ne zaman ki bizim sevgili düşümüze sövüp saymaya başladılar,
çelik bir kalkan gibi gerdiniz göğüslerinizi düşmanla aramıza,
durdunuz kutsal bir kurban sunağı önünde durur gibi.

Bize aradabir kızdığınız olur,
uymadığınız vakit eski törelerinize;
ağzınızda pipo, sessiz soluksuz oturup ocak başında,
usulca eğersiniz tütün dumanları arasında başınızı;
kızarak eve döndüklerinde kızlarınız gece geç vakit,
zayıf parmaklarınız kıpırdaşır sinirli sinirli;
«delikanlılarla gezmişlerdir mutlaka!» diye düşünürsünüz,
ama çok sürmez kızgınlığınız.

Ve toplanırsınız yeniden
hepiniz kapı önünde, taş sıra üzerinde,
uzanır uzaklara düşünceleriniz
saban izleri gibi,
patikalar, keçi yolları gibi uzanır
düşünceleriniz uzaklara.

«Oysa hiç de fena değildi eski töreler,
bize yüzyıllar boyu arkadaşlık ettilerdi
yumuşak tütün dolu şu tabaka gibi,
elimizdeki şu pipo gibi
arkadaşlık ettilerdi!»

Çok zordu doğrusu sizin için,
babalarımız,
çok zordu

yeni yasaların düzenine uymak,
 kurum kararı törelere karşın
 elektrik santrali kurmak
 ya da gübre fabrikası!

O eski töreler kalmadı artık,
o eski töreler yaşamıyorlar.
Siz değil misiniz yok eden kan davası yarasını
biz partizan olup çıktığımızda dağlara,
siz değil misiniz kan davası yarasını kıran
o haydudu, o düşmanı hep birlikte kovaladığımızdan bu
yana?

Patlarken intikam tüfekleri,
ne paskalyadan söz ediyordu kimse,
ne de ramazandan,
çünkü yıkanmıştı sokaklarımız ışıklarla,
çünkü babalar ve oğullar tek bir yürek taşımadaydılar artık.

10.

Genişler düşünceleriniz, genişler, yayılır.
başlar buğday tohumundan,
gider ta hükümete dek,
düşünceleriniz aşar tepeleri,
ovaları, koyakları dolaşır,
çıkarc çiftlik avlusundan,
gider evrene ulaşır.

Ve siz düşünürsünüz radyoların başında kara kara:
Kimbilir babalarla oğullar arasında neler olur
tanyerinin gölgeli olduğu ülkelerde?
Buz gibi bir soğuk babalarla oğulları ayırır.
Şöyle yazarlar uyutmak için halkı:
«Yaşlılar bir işe yaramazlar,
birlikte yaşamamız olanaksız
bizim onlarla,

bizim,
modern insanların.
Onlarda yaşlılık bir yara.
Çağın dışında debelensinler bırakın!»
Pazar şairleri,
hani şu,
kabarelerde «izm» modalarını gargara edenler yok mu,
dikerler bir kadeh üstüne bir kadeh,
bir kadeh üstüne bir kadeh daha,
ve atarlar ihtiyarları rüzgârların önüne
hurda eşyalar gibi.

Bilirsiniz kimdir onlar,
ey babalarımız,
onlar tvist yapanlardır,
suratları ter içinde, kıpkırmızı,
kurşunlayanlardır onlar
Vietnamlıları
çeltik tarlalarında!

11.

İyi çocuklarınız var sizin,
ey babalarımız;
çünkü biz birleştirdik bütün düşleri tek bir düşte,

çünkü biz döğdük buğdayı sizinle yanyana,
çünkü biz birer biblo gibi görmeyiz sizi.

Birkaç küçük burjuva fırlaması,
birkaç sözde ilerici,

aldıkları vakit bizi çevrelerine,
fitne sokmaya çalışırlar aramıza,
bir kez değil, iki kez suya götürür

susuz getiririz biz onları ya, neyse,

ya da birkaç toy delikanlı,

paçaları bol pantolonlu birkaç zibidi,

kalkışirlar sizin kafanızı ağrıtmaya

sokak ortasında rumba yaparmış gibi,

osaat ifrit oluruz, kan sıçrar tepemize!

Sizi maytaba almalarına hiç bir vakit izin vermeyiz,
aradabir de olsa

izin vermeyiz gene de.

Örneğin, kahvede, kulüpte ya da lokantada

gelip masanıza damlasa yılışık herifin biri,

onu bir bakışta yeriz.

Hiç bir vakit izin vermeyiz sizi maytaba almalarına,

ey babalarımız,

çünkü tüm değişiklikleri sizin omuzlarınız taşıdı,

Arnavutluğu siz sırtladınız kılıçlara karşı,

sizin demirden omuzlarınız üzerinde kuruluyor

güzel ve soylu ne varsa,

yılların ağırlığıyla bükülen ve çöken

ve yeniden güçlenen omuzlarınızda.

12.

Ama gençlik geri gelmiyor bir daha,

babalarımız,

gençlik bir daha geri gelmiyor!

İçinizden biri,

birakıp ateşin, korun, alevin yanına

piposunu ve içilmemiş tütününü,

gözlerini yumuveriyor bir sabah.

Ve biz okuyoruz ölmüş büyükler köşesinin kırmızı manşetleri
altında

kara çerçeve içindeki adınızı.

Duruyoruz bir an sessiz ve kederli
kulenin önünde,
baraj,
kitap,
ekin demeti...

Biz iyi tanırız o iki bilge gözü,
gazetemizin bir kenarında
ölmüş büyükler köşesinde
dört kara çizgi arasından bakan.

İyi tanırız o iki gözü!

Partizan evlerinde gördüydük, ocak başında,
kırk parçaya böldüğümüz gün bir ekmeği,
yediğimiz gün yirmi kişi üç tabaktan.
Ferah olsun diye, aydınlık olsun diye odalar,
iyice bakasınız diye gözlerimizin içine,
domuz yağlarını yakardınız, bebelerin besinini,
eski konserve kutularında.

O Kasım ayında, siz değil miydiniz
evi açıp anahtarları bize veren?

Ve biz sizin parti ocağında yatmadık mıydı
sedirde ve hasır üzerinde?

Çökünce üzerimize uzun gece,
siz değil miydiniz Enver Hoca'yı konuk edip
dağda ıslanmış rubalarını kurutan,
yamayan siz değil miydiniz
fundalıklarda yırtılan postallarını onun?

Dağlar gümbürderken zaferle, fırtınayla,
Roma ve Berlin haydutları vahşi miğferleri altında

gizlenirlerken,

akarsularda parıldarken silâhların alevleri,
dar boğazlarda, dik yamaçlarda silâhların alevleri parıldarken
siz değil miydiniz karın altında, patikalarda,
rüzgâra karşı, düşe kalka,

kılavuzluk eden işçilere?

Siz değil miydiniz hapisanelere gelen,
vermek için bize,

biz oğullarınıza, yüreğinizi?

Gönlünüz kırık, geri dönerdiniz,
eğerek başınızı, bize usulca,

«Sakın boyun eğmeyin, çocuklar!»

derdiniz.

Siz değil miydiniz, çocuklarınız vurulunca,
sabanı ve her şeyinizi bir kenara atıp,
partizan yıldızları dikip feslerinize,
dededen kalma tüfekleri omuzlayan?
Çok iyi tanıyoruz biz sizi,
sizi gördüydük,
sevgili ihtiyarlar,
koyaklara indiğimizde,
sarılıp öpmüştünüz hani bizi,
ey babalarımız,
yaban elmaları doldurmuşunuz ceplerimize...

13.

Artık biz de baba olduk,
ey babalarımız!
Sizin bize geçirdiğiniz kan
akar damarlarında çocuklarımızın.
Ve toprak çekiç gibi vurduğunu duyar nabzın!
Ve böylece sürer gider yaşam:
Bu çok eski topraklarda babalar gelirler birbiri ardından,
ak bir anıta benzeyen kafalarında evirirler çevirirler
gelecek kuşakları kuşkuyla.
Ve bizim çocuklarımız da meraklandırırlar bizi.
Sık sık onları düşünür, yeriz kendi kendimizi,
çünkü çağımız güneş ve rüzgâr çağı,
ve hiç de kolay yutulur lokma değil
bu çağ.
Kulaklarımızda kurşunlar vızıldar.
Barut kokusu
ve parıltılar ortasında
algılamayı biliyoruz ve duygulanmayı
üç yüz kilometre uzaktan
Alp dağlarının tepelerinde
örtülerini hiç kaldırmayan
koyak içindeki Kosnipola kadar.
Orda buğdayların üzerinde salları
dallarını
portakal ağaçları.
Ve biz, çocuklarımızı gözetmeden, deriz onlara:

«Arayın

çocuklar

kelle koltukta.

Ulu yollar açın

içinizin aydınlığıyla

bir vakitler yaptığı gibi

belleri bükülmüş babalarınızın.

Unutmayın onları hiç bir zaman,

onlar ki, çorak dağları bırakmıştılar,

onlar ki, gelmiştiler Tiran'da zafer adımlarıyla yürümeye...»

14.

Ama gençlik geri gelmiyor bir daha,

babalarımız,

gençlik bir daha geri gelmiyor!

Ceplerinizi doldurdunuz tıkış tıkış, ve yıllık dağarcığınızı,

keçi derilerini alevle tütsülediniz,

deldiniz süngülerle koyun derilerini,

ince, duygulu kaldınız her zaman,

fırtına gibi soylu, dürüst.

Kederle kırıışmış alınlar.

Çalışmaktan aşınmış eller.

Ve yıllar geçer gider,

zaman yaratır eserini:

Buruşturdu ve eğdi sizi bir bağ bıçağı gibi.

Bize göre siz bir çağsınız oysa,

soylu,

görkemli

bir çağ.

(Çev.: A. Kadir - Mehmet Günsür)

İsmail Kadare

1936 yılında Güney Arnavutlukta Gjirokastr'o'da doğdu. Doğduğu kentte liseyi bitirdikten sonra,

Tiran Edebiyat Fakültesine yazıldı. Daha sonra öğrenimine Moskova'da Gorki Edebiyat Enstitüsünde devam etti. 1960'ta yurduna döndü. Kendisini büt-bütün yazarlığa adamadan önce bir süre gazetecilik yaptı. Bir çok yabancı ülkeyi gezdi. Evlidir ve eşi Helena, ilk Arnavut kadın romancıdır. Şiir kitapları: GENÇLİK DİZELERİ (1954), DÜŞLER (1957), BENİM YÜZYILIM (1961), ŞU YÜCE DAĞLAR NE DÜŞÜNÜRLER (1964), GÜNEŞLİ İŞLEME-

LER (1968). Öbür kitapları: ÖLÜ ORDUNUN GENERALİ (Roman, 1962), DÜĞÜN (Roman, 1967), GÜNEY KENT (Denemeler, 1967), KALE (Roman, 1971), ŞİİR BOYUNCA HALKIN OTOBİYOGRAFİSİ (Eleştiri derlemesi, 1971), UZAKLARDAKİ ÇİZGİLER (Yolculuk izlenimleri, 1972), BÜYÜK YALNIZLIĞIN KIŞI (1973).

SANAYİ DÜŞÜ

1.

Ovaya yağmur yağıyor.
Ağaçları iteliyor rüzgâr dirseğiyle.
Büyük yolun kıyısında komitenin bir cipi.
Lâtince bir tümce kadar soğuk bu ufukta
yeni sözcükler kusacak
Martin fırınları
yarın,
dumandan sözcükler,
demirden,
kıvılcımdan,
kızıl ve kara (*) sözcükler,
yarın.

Bir kent yükselecek, yepyeni,
ne eski kale duvarları olacak içinde,
ne kiliseler, ne eski çağ müzeleri,
ne, kuleleri ihtiyarların dişleri gibi sallanan şatolar olacak,
ne de, kaçınılmaz bir koruyucu tanrıça.

2.

Bir kent olacak bu, demirden,
yapamayacak sokaklarında hiç bir zaman
düşman askerleri geçit töreni.
Hiç bir zaman eksik olmayacak kulelerinde
kızıl ve kara duman,
kızıl ve kara bayrak.

(*) Arnavutluk bayrağının renkleri.

Kenti olacak bu Arnavutluk insanının,
Arnavutların kenti.
Ne «Güneş-Kent» gibi bir ad konacak ona,
ne de «Cennet-Kent», «Huzur-Kent» gibi cıvık adlar konacak
Yeni Arnavutluk Halk Cumhuriyetinin
Yeni Sanayi Kenti olacak
sadece adı.

3.

Bu kent,
çayına limon sıkıp esnemeyecek
gömülerek pijamasına
akşamları.
Proleter ortak çalışma içinde yüzecek bu kent.
Kemerinde tabancalar asılı
ve kara bıyıkları ağzına dolan
eşkıyanın afişleri
asılmayacak duvara
kahvelerinde bu kentin.
Çürüyen her şeyi
yakıp kurutacak,
silecek her pası
elektrik akımı.
Yalnız proleter insan parlayacak bu kentte
pırıl pırıl.

4.

Su birikintileriyle dolu ova.
Rüzgâr eser uğul uğul.
Durur komitenin cipi
kıyısında büyük yolun.
Bakarım ilk kazıklara kirli camdan,
beyaz kazıklar gömülür
ıslak toprağa tohum gibi.
Bunlar canavar düdüklerinin tohumları,
bunlar yapıların, ışığın tohumları,
gürültünün, çeliğin

ve gelecek aşkların.
Hangi rüzgârın gücü yeterse
bu tohumları kurutsun gelsin!

5.

Biliyorum, çok uzakta,
bir yerlerde, birisi,
ıssız bir yerlerde,
çekmiş bir savaş aracı
büyük bir yolun kıyısına.
Uzakta, çok uzakta,
korkunç, kara bir denklemde
korkunç bir x gibi,
bu yöne doğru takılacak,
bu yepyeni kente doğru,
yeni bir füze.
Sonsuza dek, bir ölüm parabolü,
bakacak birleştirmeye fırlatma rampasıyla
aşklarını, ışıklarını bu kentin ve çiçeklerini.
Vaktidir hesaplamanın şimdi, tam vakti,
fırlatma rampalarıyla kentlerin arasını.
Unutma ama, ey başkent,
unutma, ey koca göbekli,
cazlar, şamatalar, reklâmlar içine batmış başkentlerinin
uzaklığını hesapladık
biz de senin.

6.

Yıkamaz bu kazıkları hiç bir fırtına,
bu alçakgönüllü beyaz kazıkları, bu incecik kazıkları.
Ve rahatlıkla vazgeçebilir
hiç korkmadan bu kent
koruyucu tanrıça Athena'dan.
Bu kent çiçek gibi açacak,
bu ölümsüz kent,
paslanmayacak hiç bir zaman
demirden hücreleri bu kentin.

Sahte şairler öremeyecekler
bu kent için
sırf hurda demirden
kilometrelerce yakınmalar.
Hiç bir şair,
kahvelerde, gece kulüplerinde,
batakhanelerde sürünmeyecek
cilveleşerek orospularla,
saf aşk şiirinin namusunu ederek iki paralık.

Başka şairler gelirseler
çağını doldurmuş şairler çetesinden,
koltuklarının altında bir sürü yayımlanmamış şiirle,
şaşkın şaşkın soracaklar:
«ŞİİRLERİ TAMİR FABRİKASI,
bilir misin, kardeş, nerde?»

7.

Biz geleceğiz asıl,
biz, sosyalist gerçekçi şairler,
geleceğiz ceplerimiz şiir dolu,
yöneleceğiz dosdoğru
çeliğe su verilen yere.
Ve dizelere diyeceğiz ki:
«Takın güneş gözlükleri
istemezseniz kör olmak.»
Işıktan korkan dizelerin madene yaklaşması yasak.
Gelsin bizimle en güçlü, en dayanıklı dizeler,
gelsin gürül gürül ter dökmeye.
Bakar eriyen bir maden
dizelerin gözlerinin içine,
madenlerin
dizeleri.

8.

Maden akıtılacak,
ilk maden.

Arnavutluk verecek madenini çeliğe,
canlı çeliğe.
Eski kahramanlar,
ellerinde yabancı kılıçlarla,
yabancı demirlerle
fırtınalardan geçmiş eski kahramanlar,
titreyecekler soğuk mezarlarında.
Bir kılıç dökün, emekçiler,
ilk damladan,
Kastriyo (*) nun anısına bir kılıç!
Yüzyılların ta dibinden,
mezarlıkların, türbelerin ta dibinden,
sırtlarında kızıl çantalar gibi yaralarla,
bu ulusun ölüleri gelebilirler,
Martin fırınlarının karşısına dizilip sıra sıra
girişte şu yazıyı okumaya:
«Arnavutluk için maden.»

9.

Saldırmayı göze alırsa bir gün bize düşman,
bu maden kıvılcımlar saçacak dört bir yana.
Korkunç silâhlar dökeceğiz,
vuracağız düşmanı alnından.
O zaman, biliyorum, siz de geleceksiniz,
eski silâhlarınız da olacak yanınızda,
olacak eski kılıçlarınız,
onları yüksek fırınlara atacaksınız,
onları, erimeleri için.
Füzeler yapacağız biz sonra onlarla.

10.

Kilisesiz olacak bu kent,
çan kulesiz.
Ama şuracıkta,
kıyıcığında kentin,

(*) Ondokuzuncu yüzyılda istilâcılara karşı savaşmış ulusal kahraman.

yeni bir mezarlık açılacak,
parmaklıkla çevrili
iç karartan bir mezarlık.
Hayat bu,
bir gün gelir
götürmek gerekir ilk demirciyi son evine.
Olmayacak papaz falan,
çalmayacak ölüm çanı,
yalnız canavar düdükleri uğurlayacak çığlıklarla
mezarına ustamızı.
Sıcak yaşlar dökecek
Martin fırınları o gün
madenlerin bağrından
gürül gürül.

Ben de yeğlerim
kiralık ağlayıcıların hıçkırıklarına
canavar düdüklerinin çığlığını,
göz yaşlarını madenlerin.

11.

Madenden bir kent.
Ama insanların içi sepserin
madenlerin ortasında.
Bir yığın gereksiz şeyler de olacak belki,
gözleriyle adam çağıran kadınlar olacak sokaklarda,
kumarbazlar, berduşlar, pezevenkler,
çocuk düşürmeler falan gibi,
bütün bu pislikler bir yana,
proleter ahlâkı parlayacak
her zaman pırıl pırıl.

12.

Elveda, gelecek akşamlar, elveda!
Pergel gibi aç aça bacaklarını
yüksek dağlardan tek başına
bir dağlı kopup inecek

Alplerden bir parça gibi,
tepesinde kieleşesi (*),
kentin ışıklarına doğru yönelecek karanlıkta.
Ufuklara bakacak,
uzakta, yüksek fırınların tutuşturduğu
kıpkızıl ufuklara.

Sessiz bir elveda
yüksek dağlara,
tüfek takırtılarına eşkıyaların,
ve zamanın uçurumları içinde can çekişen
geleneklere, törelere
elveda!

13.

Ama başka bir gece,
palavracı bir güz gecesi,
bir başka dağlı inecek,
yaşlı bir çam gibi kavruk bir ihtiyar,
bir eski rovelver kemerinde,
kafasında fırtınalar eser.

İnecek dağdan
vurmak için kızını,
kız demirci olmuş
«ne ırz komuş,
ne namus,
ne iman.»

Orda, karşıda,
kara dumanlar kusacak fırınlar öfkeli öfkeli,
yankılanan sisler bulanacak kana.
Bakacak ihtiyar uzaktan
hınçla fırınlara.
Yüksek fırınlar, kandan
ve dumandan uzun saçlarını
sallayacaklar ihtiyara doğru.
Ve inecek ihtiyar,

(*) Kieleşe : Arnavutların, başlarına koydukları geleneksel takke.

geleneklerin tozlu bir parçası gibi,
korkunç,
kavruk,
inecek ağır ağır.

14.

Tahta ayakkaplar takırdayacak
yeni yeni uyanan kentin
kaldırımlarında sabahleyin,
sarsılıp değişen yüzyıllar
çalışırmış gibi
yeni dünyanın kapısını.
Kaldıracak ağarmış başını ihtiyar adam,
bir gökyüzü görecekt karşısında birdenbire,
yüksek fırınlar görecekt üzerinde bulutların,
kapkara,
içine dünyada girilemez,
demirden bir cehennem;
ve çatılmış mızrakları cehennemin,
ve canavar düdüklerinin çığlıkları,
ve yeniyi savunan
ve yenilmez
ve korkunç
binlerce kıvılcımdan ve buhardan gözler
«dur!» diyecekler,
«dur!».
O anda atacak yere
tabancasını ihtiyar adam.
Bu tabanca yarın
hurda demirlerle bir arada
eritilecek yeniden,
pası gidecek yüzyılların,
bir yumruk çıkacak, yepyeni
ve pırıl pırıl bir yumruk
bu eski madenlerden.

15.

Selâm, yeni yapılar!

Çok az olmuş yazılalı
sokakların beyaz plâkaları.

«Homeros sokağı»,

«Demir alanı»,

«Komün alanı».

Selâm, yeni sokaklar, yeni mahalleler!

Selâm, emekçi mahalleleri!

Sokak lâmbası, selâm sana,

sabahın cilâsını solduran dost lâmba!

Sevenleri ayıran raylar,

soluk soluğa lokomotifler, selâm!

Günaydın, yarık karınlı otomatik telefonlar,

akşama dek yaşlanacak temiz sabah havası,

geceyi ordan burdan bölen taksilerin ışıkları,

yağmurdan solmuş son afişler,

uyurgezerleri andıran anıtlar,

günaydın hepinize!

İyi akşamlar, yeni kentin körpe fidanı!

Gencecik bir kızın vücuduna benzersin,

üstünde kadınlığın ilk belirtileri.

Doğurgan bir kadınlıktır bu,

kimbilir ne heykeller üreyecek ondan!

16.

Yağmur yağıyor ovaya.

Duruyor yeşil cip

kıyısında büyük yolun.

Kaldırdım rüzgâra karşı ceketimin yakasını.

Bir cıgara yakıyorum,

sessiz soluksuz.

Arkeologlar hiç aramayacaklar

yıkıntılarını bu kentin,

ne toz yağdıracak zaman, ne kül

onun başına.

Çünkü o, yaşamın kendisidir;

her zaman soluk alacak o

kordan bir gülümsemeyle,

dolaşacak çelikten bir kan

damarlarında onun,
duman, buhar ve kıvılcım kusacak o
ta sonsuza dek,
zamanın, unutuluşun, müzelerin üzerine,
durmadan.

(Çev.: A. Kadir - Mehmet Günsür)

VIETNAM

Hangi kahramanlık destanından çıkıp geldin,
pirinçten saçların napalmla yanık,
benzersin yeni tür
bir mitolojik varlığa, Vietnam,
yarı tutsak,
yarı özgür.

Bir asker gibi geçtin bir uçtan bir uca,
sürüne sürüne yerküreyi,
girdin evimize apansız.
Birden öyle geldi ki bize,
masadaki pirinç tabakları
doluverdi bombalarla.

Bir sevgi bekliyordu bizi yaşamın bir kenarında,
senin sevgindi bu, Vietnam, senin sevgin.
Ateşten ve napalından saçlarınla
hangi kahramanlık destanından çıkıp geldin?

(Çev.: A. Kadir - Mehmet Günsür)

AFRİKA

Doğruldu Afrika
o kapkara göğsüyle gecenin içinden,
kızgın kum fırtınaları altında,
kandan ve kauçuktan bir yağmur altında,
tropikal kasırgalar altında,
sonsuz çöllerin içinden
doğruldu.

Avrupa'dakiler, şu uzaktakiler,
deve t y ne ne kadar alışıktilar!
Ama artık develerin derileri yara dolu.
Yeni vahalardır bu yaralar,
kan vahaları.

Afrika,
kıvırcık saçlı Afrika!
Sanki zenciler gecenin derisini yırtmışlar,
kapkara bin parçaya bölmüşler,
her parçayı vücutlarına sarmışlar,
fırtınaların içine dalmışlar.

Radyolar vızıldar dokularında
senin, Afrika:
Patlayan   ekler,
h k metler,
cumhuriyetler.
Başkaldıran Afrika,
yiğit Afrika,
türkülerin vatanı!

( ev.: A. Kadir - Mehmet Günsür)

DÜNYA ÜZERİNDE GÜLÜMSEME

1.

Gerinir durur aŗağılarda bulut yıkıntılar .
Hava  bek öbek, hava parça parça, hava karman  orman.
 imiz karardı.
Yaŗar  ııkl  ve c mb şl  bir dünya, altında bulutların.
Ufukta bulut döküntüleri, kül rengi, iri iri.

U uyoruz  zerinde Avrupa'n n.
Kentler alabildiğine geniş.
R zg rda salınan kentler, yaşlanmış hepsi de.

Beyaz haçlar, kuleler, çan kuleleri,
hiç kesilmeyen
beyaz kıllar gibi.

Dünya kocamış.
Tıraşı uzamış dünyanın.
Çok şey var daha yapacak:
Eski pisliğinden dünyayı arındırmalı,
nur topu gibi yeniden doğmalı bu dünya.

2.

Gömülmüşüz koltuğumuza,
bir kapitalistle ben,
ikimiz yanyana
yiyoruz yemeğimizi
bakarak gözlerinin içine birbirimizin.
Aşağılarda kentler tabaklara benziyor,
kocaman yapılarla, müzelerle, garlarla
dolu dolu tabaklara.
Çatalını alır almaz yanımdaki eline
hazırlanır sanırsınız
yapıları, müzeleri, garları
kaz ciğeri yer gibi yemeye.
Gömülmüşüz koltuğumuza,
yiyoruz yemeğimizi.
Dünyayı allak bullak ediyor
yanımdakinin çatalı.

3.

Akşam bastırdı bastıracak.
Başladın sen yurdunu özlemeye.
Bulaşıyor üzerimize karanlık.
Nerdeyiz, nerde?
Aşağılarda bilinmeyen kentler
başladılar yanar döner olmaya,
ölgün korlar gibi başladılar
orda burda kızarmaya.

Gece soğuk, yabancı ve ıslak.
Hemen uzatmak istersin
bu kentlerin üzerine
ısıtmak için ellerini,
uzatır gibi üzerine uzaktaki bir maltızın.

4.

İniyoruz karanlığın içine.
Gece yarısı.
Gözleri kör eden ışıklara boğulmuş
bir hava alanı çıktı
karşımıza birdenbire.
Işıklı reklamlar önümüze serdiler
insanları baştan çıkaran tabelalarını.
Gecenin gövdesinde mavi dövmeler gibiler.

Gel de anımsama ocağın ateşini,
uzaktaki o evde,
namuslu ateşini ocağın.
Gel de mırıldanma:
İnseydi uçaktan bu gece
gecenin yolcusu
Promete,
ne düşünürdü acaba
duvardaki reklamları görünce?
— Ben bu yılşık reklamlar için çalmadımdı
tanrılardan ateşi —.

5.

Haydi yeniden yola.
Hava berbat mı berbat.
Sallanıyor Karavelin kanatları kuşkulu kuşkulu.
Bağlıyoruz kendi kendimizi koltuğa,
kölelik çağındaki gibi.
«No smoking» (*) sözcükleri yanıyor.

(*) «Sigara içilmez».

Şu anda bana deseler ki:

«Hangisidir sence en korkuncu ölümlerin?»

Derim: «Sizi böyle memleketten, sizi böyle kavgadan, sizi böyle dostlardan uzak, sizi böyle koltuğa bağılyken, şu yabancı sözcüklerle, şu 'no smoking'le, şu mezar taşınızın yazıtıyla yani yakalayandır, derim, ölümlerin en korkuncu.»

6.

Konuyoruz Kopenhag'a.

Yağmur yağıyor.

Akıyor hava alanının koskocaman camlarından sular.

Sen göründün gözüme

çizdiği çizgilerde yağmurun.

Saçların darmadağın.

Küt küt etti yüreğim.

Devam ediyor kötü hava.

İçerde bir aşağı bir yukarı.

Camların ardında pistler, ıslak ve göz alabildiğine.

Gecikmiş bir uçak indi alana.

Uçağın kapısında yolcular,

karanlığa karışıyorlar birbiri peşisıra.

Dayadım alnımı geniş bir pencereye.

Her yanım cam.

Hep cam sağım solum.

Hep seni görüyorum hep seni, ne yana baksam.

Döküyorsun dağınık saçlarını bir Danimarka yağmuru gibi.

7.

Transit yolcular salonu.

Uluslararası bir hava alanının alışlagelen hali.

Çarşafklar içinde bir sürü zenci,

sanki çöllere sarınmışlar.

Küme halinde gördüydüm onları bir akşam dans ederlerken,

beyaz çarşafklar şişip şişip dönüyordu boyuna:

Bana öyle geldi ki o akşam,

fırtınanın tam-tam'ları altında
çöllerdi dönüp duran.
Ama bu konforlu salonda şimdi hepsi dupdurgun.
Güçlü bir zenci yapışmış koluna
dal gibi bir Parisli genç kızın:
Hani sanki Nil nehri Sen nehrini
kolundan tutmuş da denebilir buna.
Parisli kız bir içim su.
Daha çok erken ama, kara derilim,
gömülmen için yumuşacık koltuğa.
Omuzlarında bak hâlâ çölün çarşafı.
Ve yeni-sömürgecilik
bir kaplan gibi pusuda.

8.

Çobanlarımız ağıla nasıl
sırtlarında götürürlerse
körpecik bir kuzuyu,
tıpkı onun gibi ben de
bir resimli boyunbağı sarmışım boynuma:
Kentler ve köprüler
kuşatıyorlar boynumu,
dalları kıpır kıpır palmiyelerin,
çınlıyor kilise çanları Amsterdam'ın,
ve evler uzanıyorlar yığın yığın,
dünya sırtımda
sanki bir beyaz kuzu.
Ve göğsümde
sevgili yüzü
Lenin'in.
Bütün bunlara ben bir kieleşe giydirdim,
piramitlerin üzerine bir kieleşe,
Notr Dam dö Pari'nin tepesine tam,
çeşitli ırkların tepesine
bir kieleşe.
Kondurmuş gibiyim
sanki dünyanın üzerine
bir gülümseme.

(Çev.: A. Kadir - Mehmet Günsür)

İ Ç İ N D E K İ L E R

BULGAR ŞİİRİ

HRISTO BOTEV

Yakarış	11
Kardeşime	12
Köşe Meyhanesinde	13
Pay	15

DIMITIR POLYANOV

Özgür Düşünce	16
Baş Eğme	17
Ak Çiğdem	18
Ülkü	19

PEYO YAVOROV

Sürgünler	21
-----------	----

ARSENI YOVKOV

Çete Dağlıyor	22
---------------	----

HRISTO YASENOV

Şövalyenin Şatosu	23
Çatışma	24

VASIL KARAGOZOV

Yoksulların Katliâmı	25
Yeraltından	26
Biz Yoksullar	26

GEO MILEV

«Eylül» Destanından	27
---------------------	----

SERGEY RUMYANÇEV	
Özlem	33
GEORGI ŞEYTANEV	
Bekliyorum O Günü	35
HRISTO SMIRNENSKI	
Gladyatör	36
Sokakta Yürüyen Adam	37
Işık Olsun	38
Kömür Madencisi	39
Delescluze'un Ölümü	41
Bir Genç	42
Bir Taşocağı İşçisi	43
NIKOLAY HRELKOV	
Mezar	44
Gece Yarısı Hasadı	45
LALYU MARINOV - LAMAR	
Yeniden Doğuş	46
BENIKA (PENKE DENEVA - ZENEVA)	
Dokumacılar	47
HRISTO RADEVSKI	
Tarlalar Arasında	49
NIKOLAY FURNACIYEV	
Atlılar	52
TODOR KARMANÇIYEV	
Yürürüm Tarlalarda	53
Erkeklik	53
ANGEL TODOROV	
Halk Arasında	54
MLADEN ISAEV	
Ödev	56
Ay Işığında Beyaz Geceler	56
Atalarım	57
Bir Düş	58
Minnet Borcu	58

NIKOLAY VAPTSAROV

Savaş Alabildiğine Kıyasıya	60
Veda Şiiri	60
Bu Toprak	61
Kadının Türküsü	62
Bir Fabrika Kuracağız	63
Tarih	64
Bir Dosta Türkü	67
Bahar	68
Aşk Türküsü	68

HRISTO KOZLEV

Oğluma Ninni	69
Bekleyiş	70

HRISTO IVANOV KARPAÇEV

Düşüncenin Gezintisi	71
Bir Açıklama	73

IVAN BURIN

Yıldızlar	74
-----------	----

NIKOLAY STAYKOV

Sevgi	75
-------	----

KIRIL STAYANOV TOPOLOV

Gençlik	77
---------	----

ANTON NIKOLAY POPOV

1941 Güzü	79
-----------	----

VESELIN ANDREEV

Direnme Türküsü	80
Sevgi	81

VESELIN HANÇEV

Yaşıyorum	83
En İyi Öğrenci	84
Lenin	86

ALEKSANDIR GEROV

Zaman	88
Bir Sesleniş	88

ZVETAN SPASOV

İnanç	89
-------	----

Beni Yitireceksin	90
Anama	91
IVAN NEDKOV NIVYANIN	
Mektup	92
Anacığım	92
VALERI PETROV	
Yıldızların Altındaki Kağrı	93
DOBRI JOTEV	
Susmak	94
Açıkçası	95
Yanıt	96
Başlangıç	96
ATANAS IVAN MANÇEV	
Gençlik	97
MARKO ANGELOV	
Türkü	98
DIMITIR METHODIEV	
Sosyalizm Şarkısı'ndan	99
VLADIMIR GOLEV	
İnanıyorum	101
Kitaplara Şarkı	102
GEORGI SVEJIN	
Şeytanın Titrek Sesi	103
BLAGA DIMITROVA	
Tek Başına Yolculuk Eden Kadın	105
BOJIDAR BOJILOV	
Şairler	106
Şiir Sanatı	107
Kuşak	108
DAVID OVADIYA	
Tarih	109
Anavatan	110
Partizanlar	111

RADOY RALIN

Deiştirme Birliği	111
Sliven'in Görünüşü	112

TONKO STAEVSKI

Kara Trk	114
iğerparem	115

GEORGI CAGAROV

şarkı	116
Yazıtların nnde	117
Burda lrsem	117
Sorgudan Sonra	118
Savaş	119
Hücrede Ziyaret	119
Mezar Taşındaki Yazı	120
Sana Oğlum	120
Arkadaşıma	121

LIANA DASKALOVA

İşte Onaltı Yaşında İnsan	123
Bulgar Nakışı	128
Meçhul Asker	129
Keder	130

STENKA PENÇEVA

lmsz Alev	130
Analık	131

PENYU PENEV

Biz Yirminci Yzyıllılar	132
Otuz Kuruş	134
Ağarıyor Dar Yollar	135

PETER KARAANGOV

Dişi Gvercinin Kış Türküsü	136
-----------------------------	-----

NIKOLAY HRISTOZOV

Yurt	138
Akşam zeri	139
Barış	139

PIRVAN STEFANOV

Ekmek	142
-------	-----

Oğlumla Konuşmalar	143
ANDREY GERMANOV	
Şiir	146
EVTİM EVTİMOV	
Anton'un Düşünü	147
PAVEL MATEV	
Şairin Cehennemi	148
LÜBOMİR LEVÇEV	
Tu - 134'e Deyiş	149
Çandi Çok	150
Kan Dolaşımı	152
Vatan	154
Yıldız Yolu	155
VLADİMİR BAŞEV	
Yansıma	157
DAMYAN DAMYANOV	
Kumsalda	159
Cennete Giden Yol	160
Eski Arkadaşımın Konuğuyum	161
Özgürlük	162
LIÇEZAR ELENKOV	
Saat	162
MATEY ŞOPKIN	
Her Şeye Karşın	163
RUMEN ŞİİRİ	
CEZAR BOLLIAC	
Angaryaya Koşulan Köylü	167
DİMITRİE BOLİNTENEANU	
Lambama	169
Kavak	170
MIHAIL EMINESCU	
Direklerden	172

İmparator ve Proleter	172
GEORGE COŞBUÇ	
Şair	175
Yaşam Kavgası	176
Toprak İstiyoruz	177
DIMITRU NECULUTA	
Halk	179
GEORGE BACOVIA	
Ağıraksak	180
Bitiş Şiiri	181
OCTAVIAN GOGA	
Yurtsuzluk	182
ARON COTRUŞ	
Çarıklı Patru	184
LUCIAN BLAGA	
Kutsal Tohumlar	185
ZAHARIA STANCU	
Şarkı	188
Bitişin Şarkısı	188
MARCEL BRESLAŞU	
Görüşler	189
Yuva Kurmak	190
MIHAI BENIUÇ	
Ben Kendim	191
CICERONE THEDORESCU	
Generalimiz	192
Auschwitz	193
VIRGIL TEODORECSU	
Spor Haberleri	195
DIMITRU CORBEA	
Anam Babam	196
M. RADU PARASHIVESCU	
Önsöz	197

Şiir Sanatı	197
EUGEN JEBELEANU	
Külün Sesi	202
Bu Ölüler	203
Öldürülmüş Çocuklar Korosu	204
Hep Birlikte Ölenlerin Anısına	204
Hiroşima'nın Gülümseyişi	205
MARIA BANUŞ	
Bir Başka Kent	211
ION BANUTA	
Buchenwald'de Kış Görünümü	213
GEO DUMITRESCU	
Portre	215
Romantizm	215
NINA CASSIAN	
Sağduyuya Ağıt	216
İnsan	217
VASILE NICOLESCU	
Vatan	218
Vatanın Adı	219
TIBERIU UTAN	
Yenen ve Yenilen	219
Ağlama Vadisi	220
NICHITA STANESCU	
İkinci Ağıt	221
NICOLAE LABIŞ	
Gelecek	222
Biz Değiliz	222
Savaş Tehlikesi	223
MARIN SORESCU	
Yol	224
Boş İnanç	225
Hepsinin Tek Bir Adı Olmalıydı	226
Şikâyet	227
Devri Daim Makinası	228

İLİE CONSTANTIN	
Eski Efsane	229
IOAN ALEXANDRU	
Savaşın Sonu	231
ANA BLANDINA	
Sınır	232
Böyle Olmalıydı	233
Sabah Ağıtı	234

ARNAVUT ŞİİRİ

MIGJENI	
Biz Bu Çağın Çocukları	237
FATOŞ ARAPI	
Özgürlüğe	238
Teli Ndini	239
İşçiler	239
DRITTERO AGOLLI	
Partizan Meke	240
Oğul	243
Yürek	243
Küçük Burjuva	244
Babalar	244
ISMAIL KADARE	
Sanayi Düşü	256
Vietnam	265
Afrika	265
Dünya Üzerinde Gülümseme	266

Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri

(Birinci kitap)

FRANSIZ, İSPANYOL, PORTEKİZ ŞİİRİ

(Tükendi)

Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri

(İkinci kitap)

**İNGİLİZ, ALMAN, ÇEK ve SLOVAK, MACAR,
İTALYAN ŞİİRİ**

(224 sayfa, 75 lira)

BULGAR ŞAİRLERİ

Hristo Botev, Dimitir Polyanov,
Peyo Yavorov, Arseni Yovkov, Hristo Yasenov, Vasil Karagozov
Geo Milev, Sergey Romyançev, Georgi Şeytanov, Hristo Smirnenski,
Nikolay Hrelkov, L. Marinov Lamar,
Blenika (Penke Deneva - Zeneva), Hristo Radevski,
Nikolay Furnaciyev, Todor Karmançiyev, Angel Todorov,
Mladen İsaev, Nikolay Vaptsarov, Hristo Kozlev,
Hristo İvanov Karpaçev, İvan Burin, Nikolay Staykov,
Kiril Nikolov Macarov, İvan Staynov Toplov, Anton Nikolay Popov,
Vesselin Andreev, Vesselin Hançev, Aleksandır Gerov
Zvetan Spasov, İvan Nedkov Nivyanin, Valeri Petrov, Dobri Jotev
Atanas İvan Mañev, Marko Angelov, Dimitir Metodiev,
Vladimir Golev, Georgi Svejin, Blaga Dimitrova, Bojidar Bojilov,
David Ovadiya, Radoy Ralin, Tonko Staevski, Georgi Cagarov,
Liana Daskalova, Stanka Pençeva, Penyu Penev, Peter Karaangov,
Nikolay Hristozov, Pırvan Stefanov, Slav H. Karaslavov,
Andrey Germanov, Evtim Evtimov, Pavel Matev,
Lübomir Levçev, Vladimir Başev, Damyan Damyanov,
Liçezar Elenkov, Matey Şopkin.

RUMEN ŞAİRLERİ

Cesar Bolliac, Dimitrie Bolinteanu, Mihail Eminescu,
George Coşbuc, Dimitru Neculuta, George Bacovia,
Octavian Goga, Aron Cotruş, Lucian Blaga, Zaharia Stancu,
Marcel Breslaşu, Mihai Beniuc, Cicerone Theodorescu,
Virgil Teodorescu, Dumitru Corbea, Miron Radu Parashivescu,
Eugen Jebeleanu, Maria Banuş, İon Banuta, Geo Dumitrescu,
Nina Cassian, Vasile Nicolescu, Tiberiu Utan,
Nichita Stanescu, Nicolae Labiş, Marin Sorescu,
İlie Constantin, İoan Alexandru, Ana Blandina.

ARNAVUT ŞAİRLERİ

Migjeni, Fatoş Arapi, Drittero Agolli,
İsmail Kadare.